AE LII
STINI CV
S SARRACENICAE
TORIAE LIBRI III.

IN QVIBVS
arracenorum, Túrcarũ, Aegypti Sultanorum,
amalu orum, Assasinorum, T am, So
orumque, qui in Perside regnant, ori
nenta, septingentorumq; annor n
billis gestæ, breuissimè ex-
plicantur.

GANGI DRECHSLERI,
m Turcicarumq; Chroni
ad annum M.D.LXVII
erductum.

erborum in hisce præcipuè memo-
bilium copiosus INDEX.

BASILEAE, PER IOAN-
nem Oporinum.

DIVO

IMP. CAES. MAXIMILIAN[illegible] II.

DIV. FERDINANDI, D. CAROLI V

F. D. MAXIMILIANI

PRONEPOTI:

D. FRIDERICI III. D. D. D. [illegible]

II. ET RODOLFI A[illegible]

AVSTRIACO, BOHAE[illegible] NO-

NICO, ALSATICO [illegible],

DALMATIC[illegible]

PIO, FELICI, INCL[illegible] ORI

ET TRIVMPHATOR.

PER AVG.

CAEL. AVGVSTINVS CVRIO, PERPE-

TVAE OBSERVANTIAE ERGO HAS EXI-

GVI AGELLI ET LABORVM VO-

RVM PRIMITIAS

DICAVIT ET CONSECR[illegible]

CAEL. AVGVSTINI CV-
RIONIS IN SARRACENICAM
Historiam
PROOEMIVM.

SAEPE & multum mecum ipse cogitans, scire cupiui, quid illud esset, quod maxima & potentissima quæque regna euertisset, uicissimque multos tenuissimos & obscurissimos homines ad summos honores & potentiam euexisset. Nam cum & Romani Impe- [illegible] detrimenta considero, & maximo- [illegible] animo calamitates colligo, non [illegible] m. [illegible] m, ambitionem & discordiam, inuecta [illegible] modorum. Cum autem res ab nost [illegible] uetustatem remotas, ex Historiar [illegible] petere instituo, multa Imperia cons [illegible] ntes subactas, diuturna regna & tutiss [illegible] quillitatem intelligo populis cùm temperantia, tum etiam facilius ciuili concordia partam. Ac me quidem diu cogitãtem, ratio ipsa, & exempla in hanc potissimùm sententiam ducunt, ut existimem, opes, diuitias, robur, rei militaris peritiam, sine concordia & populorum beneuolentia, obesse plerunque, prodesse ferè nunquam: consensum uerò & beneuolentiam, etiam sine diuitijs & opibus plurimùm ualere. Quare qui populorum suorum salute, tranquillitate & commodis, quibus beneuolentia & conciliatur & alitur, neglectis, prorsus ambitioni dediti, omne studium in potentia inter suos augenda consumpserunt, potiusq; ab illis quàm ab hostibus timeri uoluerunt: illi tandem inutiles sibi, & perniciei patriæ fuêre. Qui uerò ita sese suorum ciuium & populorum charitate armarunt, ut suis chari, patriæ autem hostibus formidolosi essent: illi & suis & publicis rationibus optimè consuluerunt. Ac si uolumus antiquissimum regnorum omnium originem quærere, illorumq; considerare principia, reperiemus ea omnia quæ

diu floruerunt, honestissimis artibus parta, atque optimis rationibus constituta fuisse. Nam satis constat, initio Regium nomen, quod semper sanctissimum fuit, ijs attributum fuisse, qui optimè de hominum uita meriti uidebantur, populis sibi ob communem utilitatem reges creantibus. Cum enim nondum diuinæ religionis, aut humani officij ratio ulla coleretur, cum nemo legitimas uidisset nuptias, certos'ue inspexisset liberos, nec ius æquabile quid utilitatis haberet accepisset: ac propter errorem atque inscitiam, cæca atque temeraria a- mina Cupiditas ad se explendam uiribus a- ius potuit tanta uis esse, ut dispersos ho- tectis syluestribus abditos congreg- iussisset facienda induceret? prof- tia, æquitate, iusticia, beneficij -s homi- num collatis, quæ populos in -n trahe- rent, communi quodam ben- colliga- rent: & primò propter insolent- , deinde propter beneficia accepta & æqu- -ius obse- quentes, in unamquamq; rem inducerent, -m atq; ho- n- tam, factum necesse est fateri. His artibus Saturnus, antiquissimus Romanæ arcis conditor, prius in Armenia regnauit, & Babyloniæ regum potentissimorum insidias, uimq;, nulla re magis quàm æquitate, & populorũ suorum in se beneuolentia fretus, effugit: idemq; nouum sibi in Italia regnum, Iouis arma fugiens, comparauit. Hac uia Romulus, alter urbis cõditor, -storali & inope uita, & Numa cum Tarquinio Pris- -eregrinis ac priuatis, ad regium fastigium ascend- Tali suorum in se beneuolentia, Alexander ille Magnus totum domuit Orientem. Concordia, Græcorum res creuêre: Concordia, Carthaginensium respub. potentissima est facta: eadem Romanos Concordia terrarum omnium dominos, & gentium domitores effecit. hoc uinculo iuncti Sarraceni, primò imbecilles & tenues, Romani Imperij prouincias innumeras occupârunt: hoc eodem Turcarum potentia creuit: cum insolentia, ambitio & discordia, regna

omnia

omnia potentisśimaq; Imperia & amplisśimas resp. euerteri. [illegible] enim principes, artibus ijs relictis, quibus regna initio [illegible] constituta, regnorum fundamentum ac neruum [illegible] [illegible]nias & opes esse arbitrantur: occultis inter illos & populos odijs gliscentibus, & illo charitatis uinculo dissoluto, facilè cuiuis & se & populos suos prædę obijciunt. Nam sic natura comparauit, ut eâdem ratione qua alios in nos ipsos affectos sentimus, & nos erga illos affecti simus: notisśimumq; est Platonis illud, Quales in Resp. [illegible] [illegible]es essent, tales ciues & populos esse solere. Ex [illegible] [illegible]m uideri debet, Principes, qui sua ipso[illegible] [illegible]ationes publicis anteferunt, à populis [illegible] qui sub illis degunt, eodem exemplo pu[illegible] [illegible]uatis postponere: sic studijs hominum in [illegible] [illegible]mpublicam pessundari. His de causis [illegible] [illegible]m à Chaldæis ad Assyrios, ab Assyri[illegible] ad Persas, ac tandem à Persis ad Ma[illegible] [illegible]it. Discordia summum illud Alexandri [illegible] imperium, successoribus eius inter se, dum nemo suis finibus contentus est, de monarchia dimicantibus, euertit: discordia Græcorum res potentiamque fregit: discordia & ciuilibus bellis Romana Resp. cōcidit: iterumq; Græcorum disśidia, Byzantinū Imperium barbaris prædæ dederunt. Discordia Sarracenorum nomen extinxit, ut in hac nostra Historia patebit: eademq; pestis hodie Christianam remp. ita exagitat, ut uerendum sit, ne tandem (sed nolim quidquam malè ominari) ea quoque uel deleta, uel oppre[illegible] [illegible] resipiscamus, nobis sit lugenda. Quid igitur facimus? cum tantorum malorum semper causa fuerit ambitio, & ex ea nata discordia? Cur tā præcipites in ferrum, mutuamq; perniciem ruimus? Cur ciuilibus bellis & nostrorum cæde gaudemus? Quin potius, ô cæcæ hominum mentes, odijs depositis, controuersijsque sopitis, quæ non ui & armis, sed æquitate, DEI'que lege dijudicari debent, arma in communes Christiani nominis hostes, in omnis humanitatis, religionis, literarumque euersores conuertimus? arma inquam ista, quæ in ua-

tias partes disiuncta atq; distracta, & in se inuicem conuersa, omnem Christianam remp. in exitium tandem trahent: quibus coniunctis, Byzantium Romano iterum Imperio restitui: Græcia ac tot Christianæ gentes in perpetuo luctu uitam agentes, intoleranda tyrannide liberari: impurissima Turcarum gens tota Europa pelli posset, & uera CHRISTI religio propagari. At forsan, ut olim, longè quærendus est hostis, maria tranananda, Europa uniuer[illegible]ienda, in Asiam Syriamq; per loca ardua, regiones suspectas, & ferocissimas gentes transeundum? Atqui pro foribus & in ipso limine est, arrogantia [illegible] nobis insultans, dissidijs nostris gaud[illegible] O' secula, ò mores. Potuit olim Pet[illegible] tunæ uir, trecenta mortalium m[illegible] nos sola oratione armare, & innum[illegible] oceres cum multis legionibus in eosd[illegible] iam usque perducere: ubi regna mu[illegible] nerunt. nam tunc populi ipsi per se nu[illegible], sed sola pietate impellente, longissim[illegible] ones suscipiebant: & regibus ipsis uel ocio ac luxu[illegible] ditis, uel ciuilibus bellis occupatis, arma in remotissimas terras contra impios ferebant. Nunc autem, cum potentissimus, idemq; immanissimus hostis, ceruicibus nostris immineat, Christianas prouincias alias occupet, alias oppugnet & uastet: habeatq; Christiana resp. D. MAXIMILIANVM Imperatorem sapientissimum: quorundam nihilominus prauis consilijs nos mutuò conficimus. Quod cogitans, & mecum ipse Christianæ Reip. statum lugens, ut cum unus & uiribus imbecillis, ægroq; corpore, nil efficere possem rebus gerendis: saltem multis alijs, qui possent, animos ad commune periculum propulsandum excitarem: exemplisque, quæ Historiarum lectio suppeditat, ad consulendum Reip. saluti accenderem: me ad Sarracenorum, Turcarumque res alta uetustatis caligine immersas, ordine scribendas contuli: ut quibus artibus illi creuerint, & quibus uitijs nostræ uires imminutæ sint, uidentes, ea uitare possimus. Hanc autem Historiam

totam

totam breuißimè comprehensam, & cùm ex multis Græcorum Byzantinorumque & Latinorum uoluminibus, tum ex Arabum, Maurorumque annalibus collectam, in tres libros partiti sumus: sic, ut Primus Muamedis & Sarracenorum originẽ, imperijque incrementa, ad summum usque fastigium, per ducentorum annorum spacium contineat: Secundus, à prima eius inclinatione, ad eiusdem excidij initium, totidem annorum spacio: Tertius, excidiũ ipsum ac Turcici (quod Sarracenico succeßit) imperij originem ad Othomanum usque, trecentorum uidelicet annorum res gestas breuißimè complectatur. Ita ut h[illegible] s Historia, ab anno post CHRISTVM Se[illegible] m DLX, quo natus est Muamedes, ad [illegible] Othomanorum autem Imperatorum [illegible] õd à multis alijs seorsi[illegible] riptæ fuê[illegible] nos his tribus libris c[illegible]plexi sumu[illegible] norum, uel Græcorum, quod sciam, le[illegible] tam Historiam fecerit. Quem meum laborem, si bonorum & doctorum iudicio comprobari sensero, ad maiora me deinceps accingere audebo.

CAEL. AVGVSTINI CVRIONIS SARRACENICAE HISTORIAE
Liber primus:

Quo origo illorum, & Imperij incrementa continentur.

SARRACENORVM res tum in Oriente, tum in Occidente gestas scripturus sum: primum, quia magnę, & toto terrarum orbe peruagatæ fuerunt, & diuina atq; humana cuncta permiscuerunt: deinde, quia ex Christianorum [illegible] aluerunt: ut inde exemplum capientes discan[illegible] dissidia nostra uirium Christiani nomin[illegible] udaciæ addant, ne'ue amplius hac ratio[illegible] is quàm sang[illegible]em nostrum appetun[illegible] us. Etenim primùm omnium illud [illegible] um Romanum, quod concordia, tempe[illegible] & to[illegible] udine in tãtam magnitudinē creuerat, ut cunctis penè mortalibus leges daret, ubi ocio & ingentibus opibus partis luxus Imperiorumque cupiditas ciuium animos inuasit (quę res ipsum iam sua mole labantem, dum plures pro Imperij fastigio dimicant, deiecerunt) à nullo tantã cladem, quàm à Sarracenis, accepisse. Nam etsi Gotti, egregijs uirtutis [illegible]ue amplitudinis Romanæ monumentis immani rabie d[illegible]uastatis, primi hominum de domitore gentium populo triumpharint: & Attila Hunnorum rex, à Riphæis montibus ad Pyrenæos cuncta rapidissimi torrentis more prostrauerit: & Longobardi maximam Italiæ partem occupassent, ut & Franci ex Germania in Galliam irrumpentes fecerant: illorum tamen alienis in terris uel non diuturna fuerunt imperia, uel tandē sub mitiori cœlo degentes mores mutarunt, religionemq; & Cæsarum summum Imperium agnouerunt. Verùm Sarraceni, ut Romani Imperij simul & Christianæ religionis euersores uiderentur, ex Arabia erumpentes, nobilissimas Asię partes, quæ tantis immanissimarum gentium inundationibus inta-

intactę fuerant, uastarunt, omnibus bonarum literarum, ingenuarumq; artium studijs, & (quod maximum est) religionis uerae cultu in ijs extincto: & non solum Asię prouincias, sed & Africam penè totam, ac Hispaniae maximam partem barbaris ritibus, ignorantiae tenebris, impiaq; & nefanda religione foedarunt: indeque crebris incursionibus Italiam, Graeciam, & Galliam maximis calamitatibus afflixerunt: & tale Imperium constitue- [illegible] die (qui est annus à Christi Seruatoris natali [illegible]) nongentesimo uidelicet postquam natum [illegible] icibus nostris imminere uideatur, totique [illegible] formidabile. Nam Turcae qui hodie [illegible] redes ab illis & religionem & regna ac [illegible] c in Africa Sarracenorũ reliquię quaed [illegible] iusquam ad res gestas illorũ explican [illegible] nobis pauca de origine, & sectae autore [illegible] anis in tres partes est distributa. quarũ [illegible] etra uetusissimo oppido dicitur: altera, Deserta: tertia, Foelix siue Sabęa. Petreiam ab Aegypto, cui ad Orientem est Casius mons, & inde uastae solitudines dirimunt: à Septentrione Iudaeam & Palęstinam habet: qua sol oritur, desertam Arabiam: & qua ad meridiem uergit, Arabici sinus interiorem partem. Deserta, in qua urbs Scene erat, alio nomine etiam Scenitis appellata: à meridie montibus Arabiae felicis cincta est, à septentrione Mesopotamiam habet, & Euphratem fluuium ab ortu. Arabia foelix, inter duos sinus Arabicum & Persicum, ueluti peninsula excurrit: Petreiam & Desertam habet à septentrione, ab occasu Arabicum sinum: ab ortu Persicum, & à meridie Rubrum mare. Has regiones à quatuor populis habitatas fuisse inuenio, nempe ab antiquissimis Arabibus, ab Arabo, Sabo & Petreio, Curetis filijs, & Chami nepotibus oriundis: à quibus & tres Arabiae cognomen acceperunt, nempe Arabia deserta ab Arabo, Sabaea (quae & Foelix) à Sabo thurifero, Petreia à Petreio (Beroso Chaldaeo autore) deinde ab Ismaelitis, quorum generis conditor fuit Ismael, Abrahami & Agaris ancillae

filius, à quo & Ararena regio & Agranum oppidum, à Strabone corruptè, pro Agarena & Agareno nuncupata, originem habuerunt: ut Petreia regio à Nabathæo, Nabathea, & Cedrei populi à Cedar eiusdem Ismaelis filijs dicti sunt. Tertij populi fuerunt ex Chæturæ, secundæ Abrahæ coniugis, filijs oriundi, qui magnam Arabiæ felicis partem occuparunt, eam præsertim quæ ad Rubrum mare pertinet: & in Libyam quoque colonias dedu depostea (Iosepho authore) ab Ophre Man Abrahami ex Chætura coniuge nepote. Quartum genus, ab Esau Isaaci fili Iudeæ proximas Petreiæ Arab Sarraceni populi in Arabia P nominantur. nam Isaacus E filius fuit. Dicti autē sunt Sarr omina, non autem à serua, quemadm iundos testarentur: & ab Iudæis dist ipsi ijsdem parentibus orti erant. Inter issimi & bellicosissimi erant Scenitæ, Desertam Arabiam incolentes, sic ἀπὸ τῶν σκηνῶν dicti, qu Nomadum more uagi & sine edificijs in tentorijs hab ēt: qui sese antiquissimos esse gloriabantur, & cum cæteris omnibus de nobilitate contendebant. horum opera sæpe in bellis Romani Imperatores utebantur. Instituta multa Arabes, & ritus Hebræorum institutis similes semper habuerunt, & hodie retinent: nam semper, ut etiam Herodotus atque Diodorus antiquissimi scriptores testantur, circumcisione usi sunt: ac tribuum, ut Iudei, familiarumq; ordinem seruarunt: & alterius tribus familiæ'ue fœminam uiro nubere, aut uirum uxorem ducere nefas ducunt, generis nobilitatē incorruptissimam seruantes, ita ut nobiliores semper apud eos regnarent: nec unus omnibus, sed quælibet tribus regem suum haberet: eiq; non filius succederet, sed primus qui postquam rex esset salutatus, ex nobilissimo uiro ac muliere nasceretur, in spem regni alebatur: homines passim (ut qui sub torrenti sole degunt, plerunque solent) furtis ac rapinis dediti. Religio apud eos uaria erat. alij enim

enim Christum colebant: quorum etiam eo tempore, à quo nos Historiam nostram ordimur, ut & in alijs locis omnibus, uarię erant sectæ: alij Iu[illegible]ęorum ritus seruabant: alij solem & lunam, alij arbores quasdam, alij serpentes, alij turrim Alcaba dictam, quam ab Ismaele ędificatam putabant, & alij aliud uenerabantur. In hac igitur tanta religionum uarietate, ac tam rudi populo; Muamedes paternum genus à Core Esai, uel (ut alij uolunt) ab Cedar Ismaelis filio trahens, cuius pater Abedela, & mater Enima uocabatur, gente Iudæa, Itraripi Meccæ urbis agri oppido, in Arabia deserta tenui fortuna natus est, Anno salutis Christianę (ut ipsi tradũt) DLX, mense Februario. unde à parentibus [illegible] & Hebręorum ritibus, & gentium cultu [illegible]entib. uero, cum adhuc tenera ętate esset, [illegible]ebi patrui tutelę fuit commissus. dein[illegible]m ętatem attigisset, ab Scenitis, feroci[illegible] eius prouincię populis, uitam per latro[illegible]s, captus, Abdimonepli Ismaelitici generi[illegible] mercatori uenditus fuit. qui eius ingenio cognito, eum sępissime ob mercaturæ negocia ex Palęstina, in qua habitabat, in Aegyptum mittebat. quę negocia, cum Muamedes per multos annos exercuisset, apud Hebręos, Christianos & gentiles magnam sibi gratiam conciliauit. Erat enim Muamedes, statura mediocri, capite magno, facie subfusca, colore uiuido, barba prolixa, nec tamen cana: quia caniciem, si quæ forte incipiebat, unguentis celabat: aspectu graui, & maiestatem quandam cum comitate prę se ferenti: cruribus optima proportione factis, motu corporis suaui, leniq;, ac (ut aiunt) fluminis suauiter delabentis cursum imitanti: in sermone benignus, magnaq; animi & corporis ui: ingenio acri sed (ut de Catilina tradit Salustius) malo, prauoque: audax, & periculorum contemptor. Cuius rei exemplum hoc adferunt, quod cum aliquando equo ferocissimo, ac prorsus indomito, amicis aliquot spectantibus, insideret, eum ita agitauit, ut omnes qui spectabant, de eius salute uehementer solliciti rogarint, ut ex equo

deſcenderet. quibus ille placidiſsimè reſpondit: equum illum mari ſimilem eſſe, ut ſe ea agitatione, non ſ[illegible]s àc ſi naui ueheretur, oblectari intelligeret. Itemq; ua[illegible] erat, ut leges ab ipſo innumeræ inter ſe pugnantes, latæ indicant: quæ res in ipſius religione ſectarum uarietatem induxit. nec non cu[illegible]ſlibet rei ſimulator ac diſsimulator, ſed naturà facundiſsimus. Vaſtus eius animus, immoderata incredibiliaq; cupiebat. Hunc tanta ſectarum uarietate cognita, cupiditas maxima inuaſerat, unius religionis conſtituendæ, & imperij ſimulq; diuini honoris ſibi uindicandi. Cuius rei ſpem illi faciebant Chriſtianorum diſſidia, mores corrupti, & militaris diſciplina amiſſa. His acceſsit Sergij monachi (qui ob A[illegible]am Byzantio pulſus, in Arabiam fugerat, [illegible]s Muamedis heri domum frequentabat [illegible]ob ingenium ualde diligebat) conſili[illegible]e liberis mortuo, Hadigia uxor uidua [illegible]omnium mariti bonorum hæres, hunc ſi[illegible]; igitur, ut qui comitialem morbum pateretur, cum ſæpe corpore proſtratus, in alienationem mentis ueniret, idque uxor ualde ægrè ferret: id ſibi ex ipſius Dei ſpiritu, qui ſe corriperet, & quædam nunciaret, quę per ipſum circa Moſis Chriſtique legem populis eſſent indicanda, accidere dixit. Corpora etenim corruptioni obnoxia, numinis intuitum ferre non poſſe: ideoque corpus tunc penè animo deſtitui. quibus uerbis uetula, ut quæ formæ eius atq; ætatis amore capta erat, fidem adhibens, nõ iam ut maritum amare, ſed ut diuinum hominem [illegible]uatem colere, ac uenerari cœpit: eiuſque ſanctitatem inter æquales prædicare, adeò ut decedens non modò fortunis diuitem relinqueret (hæredem enim eum ex aſſe inſtituit) uerùm etiam ſanctitatis apud rudem illum populum opinione clarum. quas ob res Bubacus, eius Arabiæ partis facilè princeps, & ex eadem tribu natus, ipſi iam trigeſimum ætatis annum ingreſſo, Aiſſam filiam nuptui dedit. Qua affinitate & opibus ſibi à priore uxore relictis fretus, auſus eſt ſe apertè Dei nuncium & uatem profiteri, & nouam

quandam

quandam religionem docere, ex omnium ſectarum erro
ribus co[illegible]latam. Præcipiebat e[illegible]m circumciſionem ſi-
mul & [illegible]ri fontis lauacrum, p[illegible] næq; carnis & uini ab-
ſtinentiam. Ieiunium menſer[illegible] continuum ſeruari uole-
bat, tantumq; noctibus cibum capi. Tres tantum uates fu
iſſe, Moſe[illegible] & Chriſtum, Chriſtumq; minimè Deum eſ-
ſe: & tali[illegible] iuſmodi impia dogmata in[illegible]mera, quæ in
ipſius Al corano continentur. Quæ dogmata initio qui-
dem à multis deridebantur, & illorum cauſa pro mente
capto habebatur. Verùm cum iam affines omnes & Bu-
baci familiam, quæ potens erat, multosq; ex plebe in ſe-
ctam ſuam [illegible] Meccæ magiſtratus, id Reipub. ni
citò huius [illegible] cia reprimeretur, pernicioſum
fore anima[illegible] tè enim in principes inuehe
batur) ma[illegible] t ſupplicio afficerent, ſunt co-
nati. qua[illegible] Iuamedes, Mecca profugit:
eumq; n[illegible] nes, amici & clientes, quibus
iam eum [illegible] haberi uolebat, perſuaſum e-
rat, ſunt ſequuti: & ab hoc anno, qui fuit poſt Chriſtum
Seruatorem natum D X C I I I, Arabes ſuos annos nu-
merant: huncque annum Legiræ, id eſt fugæ annum uo-
cant. Hac igitur multitudine uiſa, magis quàm antea ui-
ribus ſuis fidens, talem ad eos habuit orationem.

Quantoperè ſemper cupiuerim legem, quæ mihi per
Dei opt. max. nuncium Gabrielem mortalibus præcipi-
enda tradita fuit, promulgare, & ipſe Altiſsimus nouit, &
uos amici mihi teſtes eſtis. nulli enim unquam labori pe-
perci, nulla pericula, nullas ærumnas ſubterfugi, ubi me
communi hominum ſaluti conſulere, & munus mihi di-
uinitùs iniunctum exequi placidè poſſe ſperarem: ut ho-
mines à flagitioſa uita ad ſanctam reuocarem: atque ex or
co, in quem præcipites ruunt, in cœleſte regnum retrahe
rem. In hoc uidelicet Dei ipſius, cuius legatione in terris
fungimur, benignitatem imitantes. qui cum omnes Ada
mi culpa mortales, in immanis inferni tyranni manus ce-
cidiſſent: uoluit tamen populum ſuum, ſicuti Abrahamo
parenti noſtro promiſerat, ſeruare, legem tempe illi propo

 ſita, per

sita, per quam uitam sem piternam adipisceretur. ideoq; primùm Mosem misit, o initia quædam & fundamenta iaceret huius doctri [illegible] & homines sempiternarum pœnarum metu ad sanio [illegible] n uitam reuocaret. Sed cum ea ratione parum Mosis lex profecisset, Iesum Christum misit, qui mitiore quadam uia mortales delinir [illegible], ac Deo obsequentes re [illegible] leret. Nunc autem human [illegible] nere ita rursum deprauato, ut nulla sit certa & constan [illegible] religio, nulla disciplina, nulli probi mores: mihi, quem iam ab ipsa mundi origine ad hoc destinârat, id muneris iniunxit, ut extremis malis extrema remedia a [illegible] m: & ferro atque igne, quicquid praui esset, uel [illegible] ppone re auderet, rescinderem: ac regr [illegible] oremq; in terris, quàm ulla antehac fu [illegible] nstituerem. Nam quis non uidet, nisi [illegible] d muneris est iniunctum, obuiam tar [illegible] ne mortalium genus breui periturur [illegible] humana natura sine lege (quæ in [illegible] endi licentia, nulla constare potest) non [illegible] auissimè labi & peccare: legem autem, quomodo salutarem inuitis & spernentibus feremus? nam quantis nos, qui summi Tonantis iussa exequi satagimus, contumelijs affecerint, uos amici, uidistis: non secus ac feras, ad necem nos persequuntur. Sed uos felices ac beatos, quos Deus mihi ministros & adiutores ad tantas res gerendas delegit: & non solum æternæ fœlicitatis mecum participes esse uoluit, uerùm etiam in terris ingentibus diuitijs locupletare: quib. profectò, si fortes & in fide constantes fueritis, breui innumeris gentibus subactis, & ditissimis regionibus populatis fruemini. Ea enim omnia Deus uestra esse uult, quæ iniustè impij homines, qui huic legi aduersabuntur, possident. Hęc autem omnia sic futura, cù [illegible] sariorum scelera, quę Deus diutius impunita esse [illegible] tur, & uestra (uiri fortissimi) pręclara uirtus ac fides, tum Dei opt. Max. certissima oracula, nobis spondent: quamobrem, si & cœlestis regni, & tantarum opum atque gloriæ participes esse uultis, decet uos mihi iusiurandum pręstare.

Quibus

Quibus auditis, multitudinis principes, ac inter primos Zaid filius Zuzaræ, Aomar, & [illegible] alijqui omnes ordine, strictis gladijs, iureiurãdo grauissimo promiserunt: se nullam aliam, pręter eã quam Muamedes ferret, legem probaturos: & pro ea tuenda propagandaq; uitã & sanguinẽ, ubicunq; opus [illegible] et, profusuros. His peractis, Muamedes rur[illegible]us silenti[illegible] multitudini imposito, ubi aliquandiu precan[illegible] [illegible]imilis genibus flexis stetisset, alta uoce dixit.

[illegible] uiri fortissimi, uos armis & animis ad pugnam [illegible] [illegible]rrissimã uictoriam in manu habemus. en illa [illegible] diuitię uidelicet, decus, gloria, perpetua [illegible] sunt. Deus ea omnia uobis uictori[illegible] [illegible]s uestra, causa ipsa, & superiora [illegible] [illegible]ratio meã, hortari debent.

[illegible] ex nobiliorib. potentioribus[illegible] [illegible] multitudini præfecit, eamq; in [illegible] attribuit. Ducum hæc erant nomina [illegible], Ozmen, Alifre, Talaus, Azubeirus, Zad[illegible] [illegible]dinus, & Abuobeid. & sic Meccam instructo agmine perexit. Quo audito, Meccæ magistratus exercitum contra eum misit: cum quo Muamedis copię congressæ, inferiores fuerunt. Quamobrem quatuor annorũ spacio ab oppugnatione urbis abstinuit: populos tamen interea semper suis cõcionibus, quas in agris & uicis habebat, ad seditionem accendens: quibus etiam inter Scenitas, qui Romanis Imperatoribus parebant, motus quosdam excitauit. Deinde iterum uiribus auctus, Meccæ oppugnationem frustra tentauit: & biennio pôst tertiò eundem conatum irritum est expertus. Interea Heraclius Imp. Scenitarum iuuentutem ad seditionem spectare animaduertens [illegible] eam placaret, per speciem militiæ, magnam p[illegible] [illegible]ocul ablegauit. Regnabat tunc in Persia Cosd[illegible] rex, qui Mauricij Cęsaris filiam nomine Mariam uxorem duxerat, & in eius gratiam sacri fontis lauacrum sumpserat: Christianorumque omnium, quãmdiu socer uixit, amicissimus fuerat, ac in eosdem beneficus. Sed eo pôst à Phoca, qui ei in Imperio successit,

succeſsit, proditione interempto, eorum qui tam nefarium hominem domini ſui cęde pollutum, ſibi principem conſtituerant, q[illegible] illius ſceleris & occultæ ſocietatis reorum perfidiam deteſtatus, ut ſoceri necem uxore incitante ulciſceretur, Heraclij (nam Phocas breui fuit interemptus) qui, cum Italiam & Romanum Imperium und[illegible]ique barbari uaſtarent, in [illegible]io deſidebat, ignauia audacior factus, in Imperij fines cum exercitu irruperat: & tota Aſiæ ora quæ ad meridi[illegible] uergit, armis ſubacta, Aegyptum ingreſſus [illegible] driam occupauerat: & inde ulterius pro[illegible] ginem, & omnem Africam ſubegera[illegible] pręſidijs firmata, per Alexandriam[illegible] dæam uaſtabat. Heraclius, à barb[illegible] cladibus, pacem petijt: qua nor[illegible] quàm ſponte, exercitum co[illegible] tas (cum quibus ſunt qui uelint [illegible] præ[illegible] lio, quo Coſdroæ res concider[illegible] nomi ne Turco uulneratum fuiſſe) ſibi adiungit: & cum Coſdroa multis prælijs congreſſus, tandem eum uicit, adeò ut is ultra Tigranem fluuium fugiens, Medarſem filium (altero filio m[illegible]ore natu, præclarę indolis adoleſcẽte, qui Sirochis uocabatur, præterito) regni conſortem declarârit. Qua contumelia grauiſsimè irritatus Sirochis, occultè cum Heraclio conuênit, ut patre ſimul & Medarſe fratre, quem pater ſibi prætulerat, cum omni regia gaza proditis, deductiſq; præſidijs ex omnibus Rom. Imperij prouincijs, ipſe Perſarum regnum obtineret, paxq; inter utrunque Imperium eſſet: nec magis puduit Heraclium, Chriſtianum uidelicet principem, regnum, quòd iam tot prælijs aduerſis debilitatum, ſi uictoriæ curſum ſequi, & fortuna uti ſciuiſſet, in manu ſua, rege præſertim fugiente habebat, parentis ſimul ac fratris impio nefarioq; proditori tradere, & ignauam ignominioſamq; pacem tanto ſcelere mercari: quàm barbarum illum & impium iuuenem, regnum ſibi, tam nefario facinore parare. tantum in hoc ualuit regnandi dira cupiditas, & in illo ocij deſiderium.

rium. Itaque Cosdroas cum Medarse & uxoribus ex fuga retracti, in uincula conijciuntur: nec multò pòst ambo Syroch [illegible] iussu interfecti, fortunæ uarietatis exemplum crudele fuerunt: quo moneri debent reges, quid ipsis in successore declarando sit cogitandum; ne fortioribus preteritis ignauiores eligant. Nulla enim acrior indignatio est, in feroci presertim pectore, quàm uirtutis à suismet contemptæ. Rebus igitur Persicis hoc fœdere pacatis, Syriaque & Hierosolyma reliquisque prouincijs Romano Imperio restitutis, ab hoc bello redeuntem Heraclium Muamedes regio comitatu & pompa stipatus conuênit, & regionem ad habitandum petijt, atque obtinuit. Cui [illegible] autem militibus stipendium daretur, quereretur [illegible] merito stipendio fraudari: questor impr[illegible] atq; arroganter, uix esse respondit, quod [illegible] mano militi daretur, nedum huic [illegible] uerba breui toti ferè Christianæ Rei exit[illegible] nunc in capita nostra illius iniuriæ uindicta [illegible] pe mala ex unius imprudentia oriuntur, cum [illegible] tim uiri fortes & militares iniuria afficiuntur. Ha[illegible] enim contumelia ad iram accensi, Arabes in Syriam secessêre, seque Muamedis assectis adiunxere. Quamobrem Muamedes his uiribus auctus, quartò Meccam summo conatu oppugnaturus petit. Perceperunt hunc conatum Meccæ magistratus: & ideo maiore quàm antea apparatu, & copijs, uniuersa penè ciuitas ad impetum hunc reprimẽdum ei occurrit: cum quibus ille ad Bredinum amnem prælio congressus, trecentis Meccæ patricijs, præter ingentem aliam multitudinem, cæsis superior euasit, adeò ut eo prælio penè omnis Meccæ nobilitas fuerit extincta, & sic Muamedes uictor Meccam est ingressus: præsidioq; imposito, Hunaimum cum exercitu petijt: eaq; urbe expugnata, prædam, quę opima fuit, militibus distribuit. Inde Tarsum obsidione cinxit. qua urbe per mensem frustra oppugnata, in Arabiæ interiora rediens, Itraripum siue Ietripum primò, deinde Medinam urbem diuitibus Iudæis refertam occupauit: &

præda militibus concessâ diripuit : Iudæos uerò omnes qui tum ibi, tum in alijs Arabiæ locis erant, ut qui maximè ob diuinæ legis peri[illegible]m instituto suo aduersarentur, summo odio persequens, undecim prælijs penitus deleuit. Inde Itraripum reuersus, Azeibum Meccæ præfectum constituit, qui cum magna Arabum siue Sarracenorum manu urbem est ingressus. erat enim tunc Mecca, & adhuc est, totius Arabię, tum ob uetustatis opinionem, ut quæ ab Ismaele, uel ab Abrahamo ipso condita creditur, tum etiam ob magnitudinem urbis populiq; frequentiam nobilissima. Deinde rursus eodem annc Azeibo inde moto, Moadum, Gadelis filium, eidem urbi præfecit: cum huiusmodi mandato, ut se humanis exen,pto legem suam tueretur, & à populis seru[illegible]raret: interea uerò Meccensibus ius diceret. D[illegible] hunc modum constitutis, Tambicum cast[illegible]nplum condidit, quod adhuc uisitur. In[illegible]Aedum legatos suos, cum copiarum par[illegible]ida[illegible], Almathaliphi filium, Aliendeli reg[illegible]em illarmis uictum, uectigalem ipsi fecerunt : & sic Arabia tota subacta, Eubocaram, dum ipse Itraripi ageret, cum exercitus parte Meccam ire iussit: & ut neminem in ea uiuum relinqueret, aut aliunde uenientes, nisi qui ipsius legi parêrent, ac doctrinæ crederent, ingredi pateretur, iniunxit. uolebat enim Meccam, quemadmodum effecit, religionis atque imperij sui sedem esse. & sic Mecca breui tempore ijs tantum qui Muamedem colerent, est repleta: nec sola Mecca, uerùm etiam Arabia tota eius errores (ut sunt illi populi naturâ creduli, & rerum nouarum admiratores) est amplexa. Deincepsq; omnes qui se ei sectę dederent, tum quòd ex Sarracenorum gente is error esset ortus: tum etiam Muamede, ut ipsis omnia à Deo promissa uiderentur, quæ in Sacris literis Abrahæ semini promittuntur, sic persuadente, Sarraceni sunt appellati. Quorum successû elatus, legationes ad uicinos reges misit: quibus monebat eos, ut & ipsi religionem hanc amplecterentur, cum literis argenteo signo, cui hæc uerba erant inscri-

inſcripta, MVAMEDES DEI NVNCIVS, obſignatis:
nempe ad Cæſare Conſtantinopolitanũ, ad Perſarũ, Ae-
gypti, aliosq; reges. Poſtea creauit quatuor tribunos mili
tum, uulgò Admirantes appellatos, quibus ſingulis mul
tos duces & centuriones attribuit: eosque quatuor acu-
tos Dei gladios nuncupauit, & iuſsit diuerſos in quatuor
orbis terrarum partes ire, ac omnes qui legem ſuam non
amplecterentur trucidare. Quorum hæc erant nomi-
na: Ebubezer, Omar, Ozmenus, & Ali Salutalebi patrui
eius filius: cui etiam Fatemam, ſuam ex priore coniu-
ge priuignam, uxorem dederat. Ex quibus Ebubezer,
ab alijs Vbequar, & alijs Bubacus uel Eubocara appella-
tus, Muamedis ſocer, Palæſtinam petijt: ibique oppidum
Muchea nem[illegible]gnauit, cui Theodorus Begarius
Cæſaris no[illegible] is uiribus ſuis collectis, repentè
Sarracen[illegible] eſt adortus, ut multis ex illis
cæſis, r[illegible] ſuluerint. Quo tempore, III
Idus Ma[illegible]medes: Anno ſaluti Chriſtianæ
D C X[illegible] decem annos regnaſſet, ac in do-
mo Aſiæ coniu[illegible] Medinę, eo ipſo in cubili in quo quie-
ſcere ſolebat, [illegible] lo regio ornatu, corpore ſolummo
do triplici candido panno inuoluto, ferrea in arca condi-
tus fuit: ubi pòſt templum magnificum latericio opere
extruxerunt propinqui eius, & fornicem in eo magnete
lapide ita cruſtatum fecerunt, ut arcam in qua Muame-
dis corpus iacet, in altum ſubleuatam ſuſtineat, ex quo lo-
cus is à toto Oriente magna religione colitur. Tradunt il
lum, dum exularet à patria, in Mauritaniam Tingintanam
ſemel peregrinationis gratia profectum, in Hiſpaniam
quoque traieciſſe. Sed cum intellexiſſet, Iſidorum epi-
ſcopum ſibi inſidias parare, mox inde receſsiſſe. Moriens
autem Muamedes Alim generum ſucceſſorem ſuum de-
clarauit, & Califam, id eſt, pontificem ſectæ ſuę eſſe uo-
luit, eiq; unà cum filia corporis ſui curam commiſit. Sed
Eubocara ſocer id uetuit, æquum eſſe inquiens, ut cum
Muamedes apud ſe deceſsiſſet, ſuoque fauore & opibus
quæcunque adeptus erat, acquiſiuiſſet, ipſe ei ſuccederet

prior. Cui Alis ſe opponere non potuit, quia potens erat, adhærebantq́; illi Homar & Ozmenus propinqui ipſius, uiri fortes, & faction[illegible]entes: qui cum ad ſe quoque, quòd Muamedi rebus gerendis ſemper adfuiſſent, regni adminiſtrationem iure ſpectare arbitrarentur, malebant Eubocarã, qui ſenex erat, & ipſis ſanguine iunctus, regnare, quàm Ali iuuenem: qui tamdiu regnare poterat, ut ipſis nulla regni poſt illum obtinendi ex naturæ ordine ſpes relinqueretur, & nulla ipſos ſanguinis affinitate contingebat. Quamobrem Eubocara Muamedicæ ſectæ pontifex creatus eſt: qui ſtatim cum ingenti exercitu finibus ſuis egreſſus, Romanum præſidium fudit: & uictor in Arabiam rediens, regni ſui anno tertio nõ expleto, nec ſine ueneni ſuſpicione, mortuus eſt, [illegible] Muamedem abſque regio ornatu conditus. [illegible] Homarus, quem eius propinquũ fuiſſe dix[illegible]am, totius Arabiæ caput, cum multis alijs [illegible] & Gabatam uſque cuncta ſubegit: quo Sarra[illegible]ſſu uehementer commotus Heraclius, Theo[illegible]trem cum magno exercitu contra eos miſit. Qui cum Homare prælio congreſſus & uictus, Emeſſam confugit. Quo triſti nuncio accepto, Heraclius Baanem cum maioribus copijs ad eandem expeditionem miſit. qui cum prope Emeſſam caſtra haberet, Sarracenos in ſe impetum facientes fudit, adeò ut illi in Damaſcenorum fines conceſſerint: & caſtris ad Bardanes fluuij ripam poſitis, tam ualidis excurſionibus uicinos agros populabantur, ut nemo reprimere eos poſſet. Quamobrem Heraclius uiribus ſuis diffiſus, & ſibi, ſi diutius in ea prouincia manſiſſet (erat enim tunc Hieroſolymis, unde poſt Perſicum fœdus nunquam diſceſſerat) timens, precioſis omnibus Hieroſolymitani templi ornamentis ſecum, ne barbaris prædæ eſſent, acceptis, Byzantium redijt. Sequenti uerò anno Sarraceni Damaſco caſtra admouerunt. qua re motus Baanes, qui eam urbem Cæſaris præſidio tenebat, Theodorum Sacellarium, iterum Cæſaris in Aſſyria legatum, ut ſibi cum copijs auxilio ueniret, rogauit. quod cum ille

facere

facere properaret, à Saracenis in itinere fractus fuit. milites uerò, qui cum Baane erant, ducem summa cum potestate habere cupientes, eum Imperatorem salutârunt: sed qui cum Sacellario Sarracenorum ex pugna manus euaserant, Heraclio fidem seruare uolentes abiuerunt. Baanis milites numero quatuor millia erant, & Sacellarij ferè totidem. Hoc igitur dissidio, quod inter Romanos milites ortū erat, cognito, Sarraceni promotis castris Romanos sunt adorti. cumq; uētus aduersus Romanorū aciem spiraret, qui in sicca & sabulosa regione puluerem attollebat, quo Romanis & oculorum usus, & respirandi facultas adimebatur: Sarraceni hâc occasione usi, eos fuderūt. qui per præcipitē uiam fugientes, penè omnes in Ermeta amne submers[illegible]erunt. Qua uictoria elati Sarraceni, Damascu[illegible]q; urbe expugnata, totam Phœniciam su[illegible]nde, cum expeditionem in Aegyptum [illegible]udientes Romani, qui eam prouinciam [illegible] Cirum episcopum Alexandrinum sibi [illegible] constituerunt: qui legatis ad Sarracenos missis, pacem ab illis ducentis aureorum nummûm millibus in singulos annos promissis impetrauit. Et sic trium annorū spacio nullam ab eis molestiam acceperunt. Sed Heraclius ea re cognita, hoc fœdus sibi ignominiosum ratus, Ciro Byzantium reuocato, Emanuelem Armenum Aegypto præfecit: qui apertè promissam à Ciro pecuniā Sarracenis denegauit. Quare illi uehemēter indignati, in Aegyptum cū maximis copijs irruperunt: Emanuel uerò cum paucis se Alexandriam recepit. At Heraclius, serò fidem etiam hostibus seruandam suo malo edoctus, cum uires ad bellum cōtra tam ualidos hostes gerendum non haberet, Cirum ad Sarracenos misit: quò, si fieri posset, eos ita mitigaret, ut deductis ex Aegypto copijs priori fœderi stare uellent. Cui id eis persuadere satagenti, Sarraceni responderunt, Num marmoreā columnam deuorare posset? quod cum ipse fieri posse negaret: non magis se Aegypto discedere posse dixerunt. & sic præsidijs Romanis pulsis, eam prouinciam occuparunt. Deinde Homar

Hierosolymam petens eam ualida obsidione cinxit: & duorum annorum spacio obsessam, tandem deditione cæpit. qua occupata, facile Assyriam uniuersam suo subiecit imperio. Postea unum ex suis ducibus nomine Iaidum, cum magna copiarū parte in Mesopotamiā misit: cui tum prouinciæ Cæsaris nomine præerat Iohannes cognomento Catea, qui Ozroenæ sedem habebat. Hic Iaido, mille auri pondo in singulos annos, modò ne Mesopotamiam ingrederetur, promisit: ad Edessam profectus, ei Cæsare inscio, prioris anni uectigal misit: quo cognito Heraclius eo in exilium relegato, Ptolemæum equitum magistrum Mesopotamiæ præfecit. Iaidus uerò, ubi id resciuit, Eufrate fluuio traiecto, Euessam urbem obsidione capit. deinde Cōsta[illegible]m & Baram diripuit, Mesopotamiamque uniu[illegible] Et Muauia Aegypto, ubi Cairum opp[illegible] Memphis ruinas ædificauit, & commun[illegible] omnibus inter Nilum & Euphratem am[illegible]sito, in Arabiam redijt. Et post duos annos [illegible] Persas iam to[illegible]is rebus debilitatos bello petierunt. in Perside, ut supra diximus, Syrochis Cosdroæ succ[illegible]erat: eiq; intra annum defuncto, Adhiseris filius: quo breui extincto, Per[illegible] Hormisdam sibi regem creauerant: qui in pugna contra Sarracenos perijt. & sic Persæ acie uicti, non solum imperiū, sed nomen etiam amisêre. Sarraceni deinceps, pro Persis appellati. Perside occupata, Homar populos suum agnoscentes imperium recensuit. Et Hierosolymis habitauit, ibique templum Muamedi ædificauit, post regni sui anno decimo, à Persa quodam seruo suo, nomine Almigira, submisso, dū precaretur, fuit interfectus. Fuit Homar uir bellicosus & ferox, ut innumera bella ab illo gesta, & prouinciȩ subactæ testantur. nec minus prudens, quàm fortis. Muamedis scripta colligi, & in unum uolumen componi curauit: & in eos qui eum laborem sumpserunt, liberalissimus fuit. Nam Muamedes, cum esset literarum prorsus ignarus, nullum uolumen confecerat: sed ut quæq; res in mentem ueniebat, eam per hunc aut illum

ex suis

ex suis familiaribus in schedula scribi iubebat: ex quo factum est, ut eorum, quæ prius scribi iussisset, oblitus, sæpe pugnantia diceret. Hic etiam primus legem tulit, ut in omnibus templis, Mescithas ipsi uocant, per totũ Septembrem mensem supplicationes fierẽt, & post totum Muamediæ legis uolumen publicè legeretur. Erat Homar statura procerus, colore subfusco, capite caluo, barba minimè densa, & albicante. sepultus & ipse fuit prope Muamedem. Sed priusquam moreretur, sibi ex uulnere moriendum sentiens, successorem eligi uoluit Ozmenum: qui & ipse Muamedem in rebus omnibus iuuerat, eiusq; gener bis fuer[illegible] duas enim eius filias uxores duxerat: quæ tamen ambæ [illegible] mede uiuente, sine liberis decesserant. ad quod eun[illegible] iuuit. nam Homaris pecunia ab eius ærari[illegible] pta, eam unà cum paternis bonis ir[illegible] uit igitur tertius post Muamedem p[illegible] menus, qui sequenti anno maximu[illegible] duce in Africam aduersus Gregoriu[illegible] imperium in ea prouincia occupa uera[illegible] prælio uicto, & Carthagine deleta, tota[illegible] prouinciam Sarracenico subiecit imperio. sed [illegible] tinum aliquod bellum, ab Europa, si Carthagine moraretur, metuentes, Tunetum urbem in interiore Goletæ sinu sitam, se transtulerunt: ibique sedes aliquantisper ponentes, eam ualde auxerunt. Verùm pòst mandato ab Ozmeno, ne ulla maritima loca incolerent, quia sic cum Imperatore conuenerat, accepto, XXXVI M. P. à mari & circiter centum ab Tuneta recedentes, urbem sibi condiderunt, Cairoanum appellatam. Deinde tertio huius regni anno Muauias, quem Aegypto præpositum fuisse diximus, cum mille & septingentarum, uel (ut alij uolunt) cum septingentarum tantum nauium classe Cyprum petijt: & urbe nobilissima Constantia capta, totam insulam populatus est. Sed Carcozirum, Constantis Cæsaris ministrum, magna cum classe aduentare, certior factus: inde, ne quid incommodi pateretur, recedens, urbem in eadem insula Aradum appellatam, frustra oppugnauit.

gnauit. Deinde Damascum in hyberna exercitum reduxit. Interea Ozmenus, schedas Muamedis ab Homare colligi iussas, in meliorem ordinem redigi, in capita distribui, ex ijsq; librum qui Alcoranum [illegible]catur componi curauit, in quo omnia Muamedicæ sectæ dogmata & instituta continentur. Vere postmodum redeunte, Muauias maiore quàm antea classe, Aradum Cypri urbem petijt. quam post multas oppugnationes tandem cepit: & incolis, quocunq; uellent, sine alia iniuria abire iussis, penitùs deleuit, atq; insulam uniuersam habitatoribus spoliauit, uastauitq;. Eodem quoq; tempore alius Sarracenorum exercitus Busurro duce, in Isauriæ regionis fines irrumpens, regionem totam ferro flammaq; uastauit: & q[illegible] inq; mortalium millibus ex ea in seruitutem [illegible]ctis, domum redierunt. His tot tantisque gla[illegible], Constans Cæsar duorum annorum indu[illegible]t [illegible]qu[illegible]bus non impetratis, dum Mua[illegible]m aduersus Romani imperij prouin[illegible] Syriæ urbem parat, duorum fratrum [illegible] aliquantisper irritus est factus. qui car[illegible]n-gens Christianorum numerus erat, effrac[illegible] libertatem uindicarunt: adeò ut repentè impetum in Sarracenos facientes, innumeros ex illis cæciderint. & reliquis fugatis, uictores ad naues accurrerunt: ex quibus, ijs sumptis quæ ipsis erant necessariæ, reliquas incenderunt, & ipsi in Thraciam uenerũt. Sed Muauias nihil hac clade territus, aliam maiorem classem comparauit & instruxit, cum qua Phœnicem Lyciæ portum petijt, ubi Constans cum classe erat: eumq; adortus, tantam Romanorum stragem edidit, ut mare illorum sanguine ruberet. Constans uerò uili ueste indutus, paruo nauigio cum paucis Byzantium fugit. quã uictoria elatus, Muauias Rhodum cæpit: & Solis colossum, quem Plinio authore Chares XII annorum spacio trecentis talentis fecerat, demolitus est: cuius statuæ æs à Iudæo quodam Emessano emptum, noningenti cameli extulerunt. Neque hanc solùm statuam, quæ septuaginta cubitorum erat, inde Sarraceni tunc asporta-

sporta-

ſportârunt, uerùm etiam innumeras alias: cum Plinius præter hunc Solis coloſſum ſeptuagint[illegible] tria millia ſignorum, & centum coloſſos ea in inſula fuiſſe teſtetur. Rhodo autem populata, per Aegæum delati, pari clade Cycladas afflixerunt. Hoc ipſo etiam tempore Iaidus, alterius Sarracenorum exercitus dux, Armeniæ fines ingreſſus, ad Caucaſum montem uſque omnia depopulatus eſt. & Muauias Rhodo reuerſus, claſſem in Siciliam miſit: quę illam ferro & igni totam uaſtauit. cum qua congreſſus Olympius Italiæ exarchus (ſic enim tunc uocabantur, qui pro Conſtantinopolitano Cæſare Italiam prouinciam gub[illegible]rnaba[illegible]) cruentiſsima uictoria adepta eos expulit: qua pugn[illegible] in morbum incidit, quo paulo pòſt obijt. Ipſ[illegible] terreſtri exercitu comparato, i[illegible] Capa[illegible]am eius prouinciæ caput oppugna[illegible]s quàm aliquid memoria dignum i[illegible] Ozmeni Califæ morte audita, quia ill[illegible], exercitum reduxit. Ozmenus [illegible] catus ſui anno, Sarracenorum, qui Ali Califam uolebant, turba domum, ut ipſum interficeret, obſidente, ſibi ipſi mortem conſciuerat, ne in illorum manus ueniret. Hic annulum Muamedis, quem omnes Califæ ante ipſum geſtauerant, caſu quodam amiſit. aliumq; item argenteum ſibi comparauit, in quo hæc uerba ſcribi iuſsit: O PERTINACES, O POENITENTES. Colore erat albus, aſpectu grauis & humanus, barba prolixa, ſtatura mediocri: fuitq; ſemper, & antequã ſectam hanc amplecteretur, & pòſt, multitudini charus. ex mercatura magnas ſibi diuitias comparauerat: quamuis ſemper liberalis, imò magnificus fuerit: quas (ut diximus) pòſt militibus, ut pontificatum adipiſceretur, elargitus erat. Vixerat annos LXXXVII. noctu ſine ulla pompa ſepultus eſt, quia ſe ipſum interfecerat. Itaq; eo defuncto, magna inter Sarracenos de nouo pontifice eligendo eſt orta contentio. alij enim Alim uolebant, alij Muamadum Ozmeni filium, alij Muauiam. Sed Alis armis contra Muamadum obtinuit, adeò ut omnium præterquam Muauiæ

consensu, pontifex crearetur. Muauias uerò militibus Aegyptijs atque Assyrijs, quos secum tot bellis exercitatos habebat, fretus, arma contra eum, Ozmeni cædis ulciscendę causam prętexens, mouit: & cum uterque cum exercitu ad Eufratem fluuium uenisset, Muauias rei militaris peritior, & qui militem ueteranum haberet, castra prope amnem & Babylonem urbem uallo ac fossa communiuit sic, ut neque ad pugnam cogi posset, neq; aqua (cuius in ea regione magna est penuria) & commeatu destituerentur, ac nullus impetus à tergo esset metuendus: cum interea Alis exercitus magna aquarum penuria laboraret. & sic per undecim menses militem intra castrorum munimenta continens, l[illegible]ntum prælijs rē agendo, hostem fatigauit [illegible]n sacerdotibus & alijs Muamedicæ legis [illegible]ntibus effectum est, ut causa tota duor[illegible] permitteretur. hi autem fuerunt d[illegible]es, & ab Muauia Alascius: qui cum Alg[illegible]um, in quo de tota causa cognoscere debebant, uenirent, alter ex illis Alim pontificatu deponendum, alter uerò eo dignissimum esse censuit: quamobrem re per eos nec ritè dijudicata, nec composita, Alis & Muauias in castra quisque sua redierunt: nec desierunt excursionibus crebris se mutuò utriusque partis milites interficere, & agros populari, donec tandem Alis in templo quodam prope Cufam Arabiæ urbem, Muauiæ insidijs trucidatus fuit, ibiq; sepultus: & ob id nunc locus ille Massadale, id est, Alis domus uocatur. Is in annulo hanc habebat inscriptioné: CORDE SINCERO DEVM DOMINVM VENEROR. Corpore breuis erat, barbam habebat prolixã, brachiaq; & crura uillosa, in incessu nunquam oculos attollebat. Ali mortuo, Cufæ & Arathę ciues Alhaccemum, eius ex Fatema coniuge, Muamedis filia, maximum natu filium, pontificem creârunt: qui auum maternum forma omnino referebat. Hic exercitu contra Muauiam ducto, quum acies ambæ ad pugnam instructæ, & fronte opposita starent, siue prælij euentum metuens, siue (ut alij tradunt) naturæ bonitate ui-

te uictus, ne tanta humani sanguinis strages sua causa ederetur: Muauiam supplex adijt, eumq; superiorem agnouit. & sic pace inter eos facta, simul Cufam petierunt: & magna ibi accepta pecuniæ ui [illegible]etribum inde iuerunt, ubi Muauias Alhacemum propria manu regio diademate ornauit, regemq; appellauit, quia non diu uicturum sciebat. Nam sexto pontificatus sui mense nondum expleto, ueneno quod illi Muauias dederat, obijt. Symbolum eius, quod in annulo gestabat, fuit: Solus Deus potens est. Et sic Muauias solus æmulis sublatis regnauit. Reb. in hunc modum constitutis, in Imperij Romani fines irrupit. sed pòst Constantio petenti pacem, dedit, ea lege, ut quotidie ab eo decem auri p[illegible] seruum cum equo acciperet. Damascus his te[illegible] Sarracenorum Imperij sedes & caput erat. [illegible] a fœlicitate orta sunt inter eos dissidia [illegible] Muamedis rescriptorũ uarietate & repug[illegible] namq; iam (ut diximus) Sarraceni facti, [illegible] ia ab ijs qui in Syria erant, Homaris Alcoranum [illegible] sequentibus dogmata habebant. quamobrem Muauias exercitu in Persidem ducto, sectam illam depressit, & suam quæ in Syria uigebat extulit: constituitque, ut suę sectę militibus ducenti denarij in singulos dies numerarentur, Persis uerò solum triginta. Deinde Ciliciæ fines ingressus, totam ferro & flamma est depopulatus. Cumq; Damascum redijsset, Sapor locorum, quæ adhuc Romanũ imperium in Perside agnoscebant, Prætor, qui ab Imperatore defecerat, Sergium equitum magistrum ad eum misit, rogatum, ut se ad Constantinopolitanum Imperium occupandum iuuaret. quo hæc cum eo tractante, uenit pariter ad Muauiam Andreas Cæsaris minister, magna & ampla dona promittens, si Saporis rebus nõ fauisset. quibus Muauias respondit: Cum utrunq; pro hoste haberet, se illi auxilio futurũ, qui plus dedisset: atq; sic Sergio maiora dante, fœdus cum eo inijt. Andreas uerò discedens, Sergium in Persidem redeuntem insidijs structis cæpit, & in crucem sustulit, eo cui fides data erat sublato, Muauiam retentis muneribus se promissis solu-

tum cauillaturum sperans : sed maior fuit in barbaro fides, quàm Græcum ingenium capere posset. Muauias enim fidem sine fuco seruare uolens, Arabicas copias Fadala duce Sapori auxilio misit: eoque equi casu mortuo, Fadalæ supplementum Iazido filio suo duce, quo cœptum bellum sustinere posset, dedit: quibus copijs Chalcedonia ualde afflicta fuit, & Armaria Phrygiæ ciuitas capta: ac quinque millium Sarracenorum præsidio imposito (quia hyems instabat) in Syriam cum exercitu redierunt. Interea Cæsar, quamuis hyems iam adesset, omniaque niuibus tecta essent, Andream cum parua manu ad præsidium ill[illegible] pellendum, & Armariam recuperandam misit [illegible] Græci scalis repentè ad mœnia applicatis [illegible] impedimento in ciuitatem irruperunt [illegible]s, qui nihil tale suspicantes, cum inge[illegible] omibus inclusi erant, ut tot clades ab [illegible]ulciscerentur, omnes trucidarunt. Postea C[illegible], qui in Italiam ex Græcia, & Romam profectus, ubi omnia diligenter circumspexit, ad prædam conuersus, quicquid antiqui operis fuit ex ære aut marmore, & quicquid oculos delectare potuit, sublatum, & in naues delatum Neapolim primùm, ac inde Syracusas in Siciliam secum transtulerat, adeò ut plus ornamentorum ipse septem dierũ spacio, quàm tot barbaræ gentes CCLVIII annorum (tot enim à Romani imperij prima inclinatione intercesserant) urbi detraxerit. ibi dum tributum Italiæ urbibus & insulis imperatum (quod tam auarè & crudeliter exactum fuit, ut multi fortunis simul & coniugibus ac liberis spoliarentur) molliter & libidinose uitam agens expectat, à suismet trucidato, & Constantino eius filio imperante, eum imbellem uidentes, Sarraceni classem occultè comparant, Thraciam & Græciam, si quid Byzantij tumultuatum esset, inuasuri. Verùm quia pacata ibi erant omnia, Siciliam Romanorum tunc & totius Italiæ spolijs refertam petierunt: atque Syracusas,

ſas, quæ nullo præſidio tenebantur, repentina ui cæperunt. Cumque ibi ob Italiæ propinquitatem tutò eſſe non poſſent, Romanæ urbis ornamentis omnique Syracuſana gazâ nauibus impoſita, opima præda onuſti, Aegyptum repetierunt. Non deſunt tamen, qui tradant, Conſtantinum Conſtantij filium patris cæde audita in Siciliam nauigaſſe, & ſpolia inde Byzantium aſportaſſe. Pòſt alius Sarracenorum ingens exercitus Africam ingreſſus, incredibili ſucceſſu omnem maritimam oram (nam mediterraneòrum iam magnam partem poſsidebant) octingentis mortalium millibus in ſeruitutem abductis populatus eſt: & ab alia parte Muauias maxim[illegible] [illegible]itum Muamade & Caiſe ducibus emiſit, qu[illegible] [illegible] Ciliciam Romanorum prouincias ſubegi[illegible] [illegible]ſt, ut Byzantium oppugnare poſſet [illegible] o duce ſubmiſit: quo priori coniu[illegible] [illegible]m ambo petierunt, eumque obſidione c[illegible] Hiſque claſſem etiam ingentem addidit, quæ ab Hebdomi occiduo promontorio ad Cyglobium omnia cingebat: ac ſæpius oppugnationem tentârunt, ſed irritus fuit illorum conatus. Durauit hæc obſidio à menſe Aprili ad Septembrem. Inde Cyzico urbe capta, eò in hyberna conceſſerunt. Vere deinde ineunte, rurſum in aciem prodierunt: ſicque multis illatis & acceptis cladibus, bellum hoc circa Byzantium in ſeptimum annum produxerunt. Tandem uerò Chriſtianorum rebus proſperè ſuccedentibus, multis militibus atque etiam nauibus amiſsis, deiecti animo, mari inde receſſerunt: cumq; hyems eſſet, tanta eos tempeſtas in mari corripuit, ut nauibus ad Chium Aegei maris inſulam fractis, magna illorum pars ſubmerſa perierit. & fortuna tunc mirum in modum Chriſtianorum rebus fauente, paulo pòſt Conſtantinus cum Suſia, Muauiæ nepote, prælio in Aſia feliciter commiſſo: & trecentis Sarracenorum millibus in eo cæſis, eos ſibi uectigales fecit: fœdere cum eis per Iohannem Pizigaudam patricium,

quem ad hoc in Arabiam ad Muauiam Constantinus misit, in triginta annos his legibus icto, ut Romanorum Imperatori quotannis auri pondo ter mille, octonos seruos, totidemq; præstantissimos equos tributi nomine darent: & præterea ex captiuis Christianis, qui apud eos erant, quinquaginta, quos Cæsar petiuisset, libertate donarent. Fuerunt autem & alia, quæ Sarracenos ad hoc fœdus impulerunt. Nam his cladibus in Syria cognitis, quidam Sarracenicarum nauium præfectus, Calinicus nomine, animo ex illorum aduersis rebus sumpto, naues omnes quæ ibi erant incendit, & pòst Byzantium confugit. Et in Aegypto quoq; eadem fortuna res illorum afflixit. Pestilentia enim tantopere ibi tunc sæuijt [illegible]norum genus in ea prouincia penè extinct[illegible] Constantinus paulo antè, ut conatus ill[illegible]tione repri meret, consilio non satis prud[illegible]ust a, ab alijs Caspia errore dicta (quę ab [illegible]no occlusa ueteres semper, montanorum, simul ac Septentrionalium populorum ferocitatem metuentes, magis clausa & septa uoluerant, unde pòst Turcas egressos ferunt) aperuit: & populos quosdam intra eos montes latentes, Mardaitas appellatos, euocauerat. qui speculis omnibus montium à Tauro, qui hodie Maurus dicitur, ad Libanum occupatis, Sarracenis formidabiles facti erant. quibus enim graue erat Sarracenorum iugum, omnes se ad hos in montes transferebant: & inde crebris excursionibus subiectos agros populantes, omnia illis infesta reddebant. quibus tot tantisque cladibus Arabum uires ualde imminutæ erant: & unica tantum illis classis reliqua erat, quæ tunc Fadala & Cadallo ducibus Cretam uastabat. His autem successibus uisa est nonnihil Rom. Imperij maiestas reuirescere. Sed Muauias pace, quę Christianis (quia tunc poterant Sarracenorum iam ita fractæ & conquassatæ uires, si non magis præsens ocium, quàm diuturna Reipub. tranquillitas, quæ nulla ratione diuturnior tutiorq; cum barbaris, quàm perfecta uictoria paratur, Cęsari tunc cordi fuisset, penitùs opprimi ac deleri) præniciosissima fuit

adepta,

adepta, uires aduerſus Mardaitas conuertit: ijsq; de ſpeculis illis & montibus quos inſederant deiectis ac deturbatis, ad religionis ſuæ, in qua iam multæ ſectæ erant oborte, controuerſias componendas animum applicuit. Ideoque concilium ſiue Synodum ſuæ ſectæ indixit, ad quam edicto promulgato doctos omnes, qui'ue aliquod Muamedis aut ſuperiorum pontificum reſcriptum haberent, ſuum agnoſcentes imperium, uenire, & ſcripta ſecum adferre iuſsit. Celebrata fuit Synodus hæc Tartarica Damaſci. cumq; ibi ob ſententiarum pugnantium uarietatem nihil ſtatui poſſet, ſex omnium ſapientiſsimos ex eo numero comm[illegible]ni c[illegible] ſeligi iuſsit: & ſic delecti fuêre Mulcinus, Bo[illegible]a, Anoecius, Atermindus & Dauid. his in u[illegible]nnib. ſcriptis quæ allata fuerãt incluſis, u[illegible]ntis omnia Muamedis facta & dicta, [illegible]derentur, in unum uolumen colligeren[illegible]mq; illi ſex uolumina feciſſent, reliqua om[illegible]in flumen proijci curauit: quæ tot fuerunt, ut illis ducenti cameli fuerint onerati. Deindè lege lata graueni eis pœnam propoſuit, qui ſecus crederent, facerent, dicerentq;, quàm in ijs ſex Alcoranis præſcriptum eſſet. Ex quibus ſex uoluminibus ortæ ſunt poſtea quatuor Sarracenorum ſectæ, quæ Melici, Aſafij, Alambeli & Buanifi uocantur. Afri enim, Melici: Arabes & Damaſceni, Aſafij: Armeni & Perſæ, Alambeli: Alexandrini & Aſſyrij, Buanifi. In Cairo uerò, maxima Aegypti urbe, omnes ſectæ, nemine repugnante, uigent. His peractis Muauias Damaſci, ubi ſedem habuerat, obijt: ibidemq; ſepultus fuit. Hic primus Sarracenorum ducum, unà cum Ozmeno, Homare regnante, Romanas prouincias cum exercitu eſt ingreſſus: primusq; imperij Sarracenici fines ad Occidentem, in Aegyptum ſcilicet atq; Africam, ad Orientem in Meſopotamiam, & ad Septemtrionem in Aſiam promouit, & primus ſibi certam regiamque ſedem conſtituit Damaſci: cuius urbis ager omnem alium ubertate, cœliq; ſuauitate ſuperat. & ſeruis regio more, atq; eunuchis, qui coram ſe aperto capite ſtarent,

usus est. fuit enim uir prorsus militaris, & in rebus gerendis prudens: colore albus erat, facie iucunda & graui, oculis uarij coloris, statura mediocri, barba semper nigra: quia ubi canescere cœpit, tingebat eã. Vixit an. LXXVII. regnauit XXIIII. Sigillũm gestabat cum hoc symbolo: O' DEVS IGNOSCĒ MIHI. Literas nullas, & ne scribere quidem norat: cũ tamen magno esset alioqui ingenio. unde ferunt Muamedem aliquando in conuiuio (ut coram hominibus solebat) orantem dixisse: O' Deus doce Muauiam scribere & numerare, eundemq; à periculis libera. quibus uerbis uir callidus, qui Muauiæ i[illegible]en[illegible]m acre & ferox norat, duo uoluit indicar[illegible] il[illegible]m, si aliquid literarum didicisset, potu[illegible] suam uehementer adiuuare. nam qui scri[illegible]tiam legere possunt, & inde prudentio[illegible]a obs[illegible]r citatem multis sese periculis [illegible]at, numerandi artem ei à Deo precaba[illegible] metiri & obseruare posset, occasionesq; r[illegible]arum captare. eandemq; ob causam à Deo, ut eum periculis eriperet, petebat: sed uiro per se & natura callido, nihil his opus fuit. Muauia defuncto, statim Iezidus, eius filius, pontifex & rex fuit salutatus: qui nihil adeò memoratu dignum gessit. erat enim ocio & luxui deditus, nec corpore satis firmo: nisi quòd multos ex Arabum nobilitate interfecit: sororem suam libidinosè adamauit, & literis atque poeticę delectabatur, multaq; carmina faciebat, legis Muamedicæ & cuiusuis religionis maximus contemptor. hoc regnante, Mutar, quem ipse Persidi prouinciæ præfecerat, eius ignauia cognita, se uatem esse prędicans, tyrannidem in ea inuasit: ab eoq; Persarum reges, qui hodie Sophiani uocantur, originem ducunt. Iezidi symbolum fuit: DEVS EST MEVS DOMINVS. regnauit annos tres: obijt autem Arrani, ætatis suæ anno XL. cum paulo antè Cufæ ciues Hocemũ, Alis filium, pontificẽ creaturi uocassent: quem Abdalamus, Iezidi filius, in Carbalensibus campis prope Cufam insidijs oppressum interemit: ibiq; sepultus fuit. in cuius rei memoriam, ad eius sepulchrum ciuitas postea

fuit

fuit condita Carbala, de campi in quo est nomine appellata. Hocemus duodecim filios mares reliquit, Zeinalum uidelicet Abadinum, Zeinalum Muamedem, Baguerum Muamedem, Giafarum Cadenegum, Giafarum Musam, Cazinum Musam, Hali Muceratium, Alle, Muamedem Taguinum, Muamedem Halinaguinum, Alle Hacemum Asquerinum, Hacemum Muamedem Mahadinum. qui uarijs in locis sepulti sunt, nempe alij prope Muamedem abauum, alij Bagadati, alij Herini: solum Muamedem Mahadinum Persæ nondum obijsse dicunt, quem equo insi[illegible]entem ad legem cunctis gentibus declarandam uentur[illegible]n, [illegible] omnes gentes conuersurum, id autem in Massadate urbe [illegible]e qui eius corpus iacet, incoaturum aiunt. Ideo [illegible] equum pro illo paratum habent: quem, c[illegible]ibus accensis ad templum deducunt: & [illegible] apud eos solenni hunc equum quàm [illegible]ompa ad templum, in quo Ale sepultus [illegible]gantes eum, ut hunc suum nepotem, quem [illegible]ec[illegible]nt, quàm citissimè mittat. ad quod festum ingens [illegible] uarijs partibus accurrit hominum multitudo. Itaq; Hocemo interfecto, & Iazido mortuo, Maruanus quidam pontificatum est adeptus, qui non plus quàm nouem menses regnauit: quoniam Abdalamus, Iazidi filius, eum regno expulit, eoq; annum unum ipse potitus est. quo tempore Arabes concilio in Cufa interioris Arabiæ urbe habito, Abdimelicum pontificem creârunt adhuc iuuenem. aduersus quem motus excitauit etiam quidam alius, nomine Dadacus. Sed Abdimelicus Caifam consanguineum suum ad Abdalanũ persequendum misit (erat Abdalanus ex Eubocarę stirpe oriundus, quam stirpem Arabes Maraunionam uocant) & ut ex ijs quæ narrata sunt patet, multos annos per uim pontificatum obtinuerat: ideoq; Sarracenis, qui Alis stirpem, quę à Muamede recta ferè linea originẽ trahebat, magis amabant, erat exosa. Abdimelicus uerò ab Ali genus ducebat, quod illi Abazionem uocant: ipse uerò Abdimelicus cum altero exercitu Dadacum est persequutus. Abdalanus tunc

fortè in Mesopotamia nouum Califam, ibi exortum deleuerat, & cum exercitu uictor Damascum redibat: cum eum Ciafas ad Eufratem fluuium offendit, & commisso prælio cruenta uictoria est potitus. Damascenus Califa Abdalanus Damascum confugit: unde ibi, quia tyrannicè imperium exercuerat, nõ admissus, Cairũ tunc nõ magnã urbem ad Nilum, nõ procul ab Memphis amplissimæ urbis ruinis sub Homare à Muauia, ut Nili transitum in sua potestate haberẽt, conditam, & præsidio munitam (quę pòst ita creuit, ut nunc inter maximas orbis terrarum numeretur) petijt. & ibi quoq; à præsidio q[illegible]o tenebatur exclusus, atq; à suis omnib. ob sęuitiem, qua in secunda fortuna uicissitudinis humanæ parũ mem[illegible] fuerat, desertus, in Gręciã nauigare cum unico [illegible] sed uentis in insulam quandam, in qua no[illegible] i trucidatus fuit: & sic Califorum, qui [illegible] rant, genus interijt. Ciafas uerò Damasc[illegible] m Califam iam ante multos annos sepultum [illegible] usq; ossa cremari, & cineres in flumen proijci iu[illegible] n omne genus Maraunium ferro ac flamma sæuijt, cadauera illorũ feris dilaceranda proijciens, ut Hocemi & aliorũ ex Abazia familia ab ipsis interfectorum iniurias ulcisceretur. erat tunc quidam ex Maraunia stirpe homo diues & potens, nomine Abedramon, cuius maiores Damasceni Califę fuerant: & sunt, qui eum tradant Muauię filium fuisse. Hic Abdimelechi & Ciafæ immanitatẽ, qua genus suum persequebantur, uidens, sibiq; talia metuens, magno amicorum, propinquorum & clientum numero collecto, in extremas Mauritaniæ Tingintanę partes penetrauit: ubi, tum quòd ex Damascenorum pontificum familia esset, tum ob uirtutẽ fortitudinemq;, magno honore ab ijs Sarracenis qui illic erant (nam multi iam Romanis, maritima quæ ad Mediterraneum spectant loca tantum defendentibus, eò uenerant, ibiq; sedes posuerant) acceptus fuit: qua potentia & sectę opinione elatus, primus omniũ se Miralmuminum, quæ uox Arabica lingua credentium principem significat, ausus est appellare: quem pòst nostri

historici

historici corruptè Miramulinum uocauère. itemq; Maroci urbem maximam & nobilissimam prope Athlantis radices, ad Agmeti portas condidit, & regni sui metropolim constituit: quamuis multi à Iosippo, Tesfini filio, & alij ab alio conditam uelint. Contra hunc autẽ Abdimelicus tum quia illum rebus suis, cum aliò arma conuerteret, quò ipse Asiæ rebus intentus spectare non poterat, nihil obesse uidit: tum quia multis alijs molestijs affligebatur, nihil tentauit. nam etsi Dadaco cum sua factione deleto uictor Damascum & ipse uenisset, non tamen diu ea lætitia frui potuit: quia & sęua pestilentia grassari cœpit, quę Sarracenicã gentem penè ad internecionẽ deleuit: & cum peste, dira e[illegible]me affligebantur in omnib. suis regionib. & Mard[illegible]e Libano iterũ occupato, fines suos Hierosolym[illegible]nerant, & Persidis à Mutare occupatę res[illegible]bant. Quibus aduersę fortunę fluctibus [illegible]licus, ne quo maiori infortunio obrueretur [illegible] per legatos à Iustiniano, qui tunc annos natus XVI imperium erat adeptus, pacis, quam Muauias cum Constantino pepigerat, confirmationẽ rogans, ut Mardaitæ Libano amouerentur petijt: quod si fieret, se Romanis quotidie decem auri pondo, seruum & equũ eximiæ pulchritudinis tributi nomine daturũ pollicebatur. & insuper pacis cõfirmatione impetrata, quo melius Cæsar posset Mardaitas, qui iam nõ ultra XII millia erãt, Libano mõte amouere, mediam Cypri Armenię & Iberiæ annuorũ tributorũ partẽ ei concessit. Deinde hac pace confirmata, & Mardaitarũ ferocissimorũ hominũ metu liberatus, Ciafam aduersus Mutarẽ, qui sub religionis specie tyrãnidem in Persia occupauerat, cũ magnis copijs misit. quę expeditio infelicẽ & ipsa exitũ est sortita: quoniã Mutarus cũ exercitu occurrẽs fregit eũ, ac fudit. unde maiorẽ sibi quàm antea existimationẽ comparauit. Abdimelicus, ut ex propinquiore loco Persicas res spectaret, in Mesopotamiam transit: ubi rursus multis simul calamitatibus iactatus fuit. quoniam Iustinianus Sclauis partim in deditionem acceptis, partim armis domitis, delectis ex ea

gente iuuenū fortiſsimorū circiter XXX milib. legiones cōſcripſerat:quib.fretus,prętextu ex eo ſumpto,quòd moneta annui tributi non Romanorū ſignū,ſed nouū Arabicū haberet,fœdus fregit:& Leōtio patricio cū his nouis legionib.in Aſiam miſſo,Iberiam,Albaniam, Ircaniā & Mediam, quæ regiones Sarracenorū parebant imperio,ſubegit. Eodemq; tēpore Saidus quidā ſeditionē contra Abdimelicū excitauit: aduerſus quē cū exercitu profectus Abdimelicus,ita eū terruit,ut ſupplex ueniā peteret. cui Abdimelicus ſimulans cōdonauit:ſed paulo pòſt clàm interfici iuſsit. Excitatus etiā eſt hoc ipſo tēpore inter Sarracenos & alius tyrānus,nomine Abdala Zubir,qui Muſubum fratrē cōtra Mutarē in Perſiám miſit: ab e[illegible] Mutarus & uictus & trucidatus fuit, ſed eius ui[illegible]trui nō potuit. Abdimelicus enim, totis u[illegible]ū collectis, prelio uictū cū exercitu dèleuit [illegible]idem profectus,totā illā prouinciā ſubegit. [illegible]ritus Abdala Zubir,Meccā cōfugit.ad quē p[illegible] Abdimelicus Cagianum cū magno exercitu miſit,qui Mecca capta Zubirū interfecit,& antiquiſsimū eius urbis idolum cū tēplo incēdit: & ſic Abdimelicus Perſide recepta,& ęmulis extinctis,ſolusq; Sarracenicarū rerū pòtitus,cū ſæpius Romanū Imperatorē fruſtra obteſtatus eſſet, ne fœdus uiolaret,uires aduerſus Gręcos,bellum cōtra iura omnia humana atq; diuina inferētes,Muamate duce conuertit:quib.apud Sebaſtopolim inuētis,fœderis tabulas inſtar uexilli haſtæ appēdit:ac Deum(cuius illę numine interpoſito cōfirmatę erāt)uindicē implōrās,acie inſtructa in eos impreſſionē fecit:Sclauis tamē prius pecunia corruptis.quorum ſtatim,ubi prelium eſt initū, circiter XX millia ad Sarracenos defecerūt.quę res adeò Gręcos perculit, ut nullo labore fuſi fuerint.quos illi perſecuti,ferè omnes cęciderūt:& Impator Iuſtinianus (nā & ipſe huic prælio interfuit) turpi fuga cū paucis cōſeruatus, ubi ad Leucatē peruenit, reliquias Sclauicę illius & nouæ militiæ omnes trucidari,& cadauera in mare præcipitari iuſsit. Vnde Sarraceni pòſt impunè nō modò ſua recuperârūt, uerū etiā reliquas Romanas

manas prouincias inuaserūt: & Sabatius patricius, Armenię prętor, Romanorū clade cognita ad eos se cōtulit, eisque Armeniā tradidit: neq; illi Oriētē uniuersum uastare, & Christianos in seruitutē abducere desierunt. nā etiā illa Persidis pars, quę adhuc Romanū agnoscebat impiū, à Cagiano subacta fuit, & Muamates cū Sclauis q ad eū trāsfugerāt, Thraciā prouinciā ingressus, eā ferro & flāma uastauit: Romano impio interea ciuilib. discordijs ac intestinis odijs ita dilacerato, ut nemo illorū audaciā reprimere posset. Leontius enim patricius, Iustiniano in Chersonē insulā relegato, Imperiū occupauerat: statimq; Ioannē patricium cū classe ad Sarracenorū Africanorū, q ex mediterraneis quę illis ex [illegible] habitandum erant cōcessa, denuò maritim[illegible]um inhibendā miserat: qui Sarracenos ac[illegible]ū finib. expulerat. Sed cū opes illorū in S[illegible]re formidolosę essent, & maiores copias [illegible] degebāt Sarracenis ab Abdimelico auxilio sub[illegible]oris rumorib. nunciaretur: Ioannes se nimis paruū exercitū ad eam prouinciam tutādam habere ratus, Byzantiū, ut nouas à Leontio in supplementum copias acciperet, exercitu in Africa relicto petijt. Sed dum hęc nimis lentè à Leontio comparantur, Abdimelicus suorum qui in Africa erāt statu cognito, iacturāq; iniquo ferēs animo, classem ingentē mittit ad prouinciā recipiendam: cui cū Romana classis impar esset, inde recessit: cumq; in Cretā peruenisset classis, principes partim turperati Africa amissa, & hostib. cōcessa reuerti: partim ira in Imperatorē, qui tam segniter bellicas res tractâret, commoti, classiarios ad defectionē cōcitāt, ac ut Absimarū Imperatorē salutent suadent, quē & Tyberiū nominârunt. is cum copijs Byzātiū cōfestim profectus, Leōtiū imparatū offendens, statim urbe est potitus, & Leontiū trūcis narib. in uincula cōiecit. Sarraceni uerò Africā totā Romanis undiq; præsidijs pulsis occupârūt. erāt aūt qui tūc Africę maritima loca habitabant, magna ex parte Gottici generis. Hic Tyberius statim ubi imperio potitus est, Hęracliū fratrē suū cū maximis copijs in Asiā cōtra Sarracenos misit.

qui in Syriam irrũpens, Samosata usq; progressus est: finitimaq; loca omnia populatus, circiter ducẽta millia illorũ cęcidit: captiuisq; plurimis, & ingenti pręda parta, magnũ eis terrorẽ iniecit. & eodem tẽpore Armeniæ principes, Sarracenos omnes qui in Armenia erãt, per seditionẽ trucidarunt: ac legatis ad Absimarũ missis, Romanos denuò in prouinciã receperunt. quã Muamates magnis copijs adortus, iterum Sarracenico subiecit imperio, ac principes populi uiuos cremauit. dein Ciliciã quoq; inuasit, totã eã uastans: nõ tamẽ sine magno suo malo. quoniã Heraclius cũ eo cõgressus, magnã eius exercitus partẽ deleuit, cęteris captis: quos Cõstantinopolim ad Imperatorẽ uinctos misit. quo tẽpore obijt Abdimelicu[illegible]egri[illegible] an. XXI. Diximus suprà, Abedramonẽ qu[illegible] stirpe initio Abdimelici põtificatus in [illegible]e, & tãtã sibi existimationẽ apud suã ge[illegible]ciliasse, ut quasi alterũ Califam, uel etiã [illegible]um, quotquot Sarraceni in ea prouincia deg[illegible]nerarentur: sed quia bellicis rebus se nõ immiscet at, & remotior erat, Abdimelicus eũ ut alios nõ est persecutus. uerum tamen eius nomẽ etiã in Arabia magnum fuit. is moriens filium reliquit Vlitũ nomine, qui Abdimelico in pontificatu successit, Miralmuminus & ipse appellatus, An. Salutis Christianę DCCVIII. quo imperãte, Armenia Sarracenis pulsis iterũ sub Romanorũ redijt imperiũ: & Arabes in Romanas prouincias irruptiõe facta, Mistã urbem cũ multis castellis cæperũt, atq; opima pręda onusti domũ redierũt. Deinde rursus Abatio duce in Galatiã irruperũt, eamq; totã deprędati sunt: & Iustiniano Cęsare à Trebellio Bulgarorũ rege in imperiũ restituto, Sarraceni horũ motuũ occasione multo maiore quàm unquã antea apparatu ex Aegypto profecti, Libyã uniuersam ad Oceanũ usq; occupârũt. Libyam nũc dico, quia prius Africã ab illis captã ostendi, quę Libyę pars est: ut intelligatur, me nõ de parte tantũ loqui, quæ iam capta erat, sed de tota. nã cũ Libya siue Africa uniuersa instar peninsulæ à Septentrione nostro mari, ab Occasu & Meridie Oceano Athlãtico, ab Ortu mari

Eoo,

[illegible]oo, Rubro & Arabico ſinu clauditur, paruo ibi iſthmo [illegible]ter Arabici ſinus extremum & noſtrum mare Aſię con[illegible]cta: Aegypti[illegible] tamen, quæ prouincia circa Nilum [illegible]orum maximum ab eius cataractis ad oſtia patet, u[illegible]m Aethiopia qu[illegible] ſupra illum eſt, à pleriſque uete[illegible]tq; etiam recentiorum ſcriptorum Africę non ad[illegible]eratur. & ut Nilus fluuius huius peninſulæ Orienta[illegible]em partem, hoc eſt Aegyptum atq; Aethiopiam, in qua Preteiannes latiſsimè regnat: ſic Niger amnis ijſdem (ut multi tradunt) fontibus oriundus, ac ut ille à Meridie in Septentrionem, ſic iſte ab Ortu in Occaſum atq; in Athlanticum Oceanum defluens, Nigritarum ditiſsima regna ab illa diu[illegible]ò ut Lybia (de qua nos intelligimus) Ni[illegible]ibus, Oceano Athlantico & noſtro ma[illegible] quam totam, quanta ab Occaſu in Ort[illegible]as maximus mons mediam ſecat: hodie in [illegible]tributa, Barbariã, Numidiam & Lybiam. Lyb[illegible] quæ Arabicè Sarra, id eſt deſerta uocatur, Nigritarum regnis à Meridie, à Septentrione Athlante monte, ab Ortu Nilo flumine, & ab Occaſu Oceano. Numidia, apud Arabes Biledulgerid, hoc eſt, palmifera regio nuncupata, ab Aegypti finibus ad Oceanũ protenſa, Athlantis auſtrale latus occupat: Barbaria uerò ab Ortu in Occaſum ijſdem contenta finibus, quicquid Athlantem inter & noſtrum mare iacet, comprehendit. Hæc autem rurſus in quatuor prouincias eſt diſtributa: Mauritaniam Tingintanam, quæ Marrocci & Feſſæ regna continet: Cęſarienſem, in qua Telenſini regnum eſt: tertia pars Africa propriè & olim & hodie dicta, in qua olim Carthaginenſes floruerũt, hodie Africa urbs, & Tunes atque Tripolis. hanc ſequitur Cirenes, quæ Bugiæ regno comprehenditur. Prima igitur irruptione, quæ Ozmeno imperante in hanc prouinciam facta eſt, Sarraceni ex Aegypto progreſsi, Cyrenaicam & Africam occupârunt. ſed cum pòſt pace cum Imperatore inita, à maritima ora recedere iuſsi ſunt, in Numidiam & Lybiam fines promouerunt: & Muauia regnante rurſus in Carthaginen-

ginensium fines irrumpentes, maritimam Africæ ora[illegible] subegerunt. Nunc uerò armis promotis utramque M[illegible]ritaniam inuadunt, & sic imperij fines Oceanum & N[illegible]grim amnem constituunt. Cui prouinciæ Vlitus [illegible]tifex Mucam summa cum pote[illegible]ate, Admirantem [illegible]ctum, præfecit. Veruntamen in ea adhuc partem [illegible] Tingintanæ, quæ ad fretum Herculeum est, ob[illegible]bat Hispaniæ rex Rodericus Visigottus. Gotti enim tunc rerum tota Hispania, Romanis præsidijs pulsis, iam à trecentis fermè annis potiebantur, unicum Rodericum regem agnoscentes: qui non modò citeriori & ulteriori Hispaniæ imperabat, uerùm etiam omnia ad fretum posita in Mauritania Tingint[illegible]possidebat. Habet autem fretum in Africa tria [illegible] duos sinus efficientia: & in Hispan[illegible]toria, totidemque sinus. Vrbes ad fr[illegible]ant, in Hispania quidem Carteia, ad Calp[illegible]m sita, quæ pòst Tarifa dicta fuit: in Africa T[illegible] de Mauritania Tingintana nomen habet, ad Abylę pr[illegible]montorium posita: & Cepta, Ptolemæo Essilissa nuncupata. Hispaniam Romani uniuersam in duas prouincias diuidebant, duosque procósules aut proprætores in eam mittebant: quorum alter Citeriori, Vlteriori alter imperabat. Sed hæ partes non semper eandem magnitudinem habuerunt. nam cum nondum tota Hispania potirentur, citerior Hispania flumine Ibero & Pyrenæis montibus continebatur: quicquid uerò ultra Iberum erat, ad Vlteriorem spectabat, quæ Carthaginensium erat. Sed postquam Punicis præsidijs undique pulsis, totam Hispaniam, quæ nostro mari ab Ortu & à Meridie, ab Occasu Oceano Athlantico, à Septentrione Cantabrico & Pyrenęis montibus instar peninsulæ clauditur, occuparunt: prępter Lusitaniam & Beticam, quicquid terrarum in Hispania est, Citeriorem uocarunt: illas uerò quas Anas fluuius diuidit, & Oceanus ad Astures usque ambit, ulteriorem hanc quidem quæ ad fretum est, Beticam, quæ nunc Vandalusiam & Granatæ regnum continet: illam uerò quæ ab Ana flumine

mine ad Duriam amnem pertingit, Lusitaniam & citeriorem totam Tarraconensem uocantes. quam diuisionem tripartitam Geogra[illegible]hi tradiderunt. His igitur tribus prouincijs, a[illegible] præterea Asturibus & Cantabris, qui cis Pyrenęos ad Oc[illegible]num Septentrionalem sunt, nec nō prouinciæ Narbonen[illegible] ad Rhodanum usque, quæ tunc Gottica Gallia uocabatur, imperabat (ut diximus) Rodericus Visigottus, cum Sarraceni imperij fines in Africa ad Oceanum promouerunt, Anno Salutis Christianæ DCCXII. Is Iulianum Ceptæ comitem, genere Visigottum, uirum fortissimum, quiq; magnas opes in Hispania habebat, & insulæ cuidam quæ nunc Viridis uocatur, in ipso freto sitæ, multisq; alijs tum in Hispania, tum in Tingintana locis i[illegible]at, Beticæ, & ijs quæ in Tingintana possidebat, [illegible]; Hispanię ab illa parte à Sarracenis tutar[illegible]todiendi curam commiserat. Habebat h[illegible]n nomine, forma præstantem: adeò ut ei[illegible]anię non minus perniciosa fuerit, quàm Hele[illegible]nis. nam eius amore captus Rodericus, siue ui, s[illegible]e (nam utrumq; fertur) pudicitiam eius uiolauit. q[illegible]la quamprimùm potuit, parenti indicauit. qui iniuriam dissimulans, & ulciscendi cupiditatem celans, impetrauit à rege, ut sibi Ceptam migrare liceret, quòd se inde melius Sarracenorum conatus reprimere posse diceret: sicque omni supellectile sua collecta, cum uxore se Ceptam contulit. Deinde, ubi eò peruenit, coniugem suam grauiter ægrotare fingens, regem rogauit, ut Cabam ad matrem, quæ fortasse esset moritura, uisendam ire pateretur. Nam Caba cum alijs principum filiabus (ut moris erat) in aula degebat. Deinde hoc pignore recepto Mucam (quem ab Vlito toti Libyę prępositum fuisse diximus) adit, secessionis suę causam narrat: seq; Hispaniæ eum dominū facturum, si modò id aggredi auderet, pollicetur. Mucas rem totā Vlito proponit, cuius uoluntatē præterire in re incerta nō audebat. à quo respō sum accepit, rem difficilem esse quę proponebatur: nec in tam graui negocio temerè homini callido, & ab ipsorum

religione alieno, credendum. Sed tamē ut Comitis fidem experiretur, paruo ei militum numero tradito: cui si res initio bene succederet, postea maiores copiæ submitti possent: tentari posse. Mucas igitur, etsi C[illegible]nitis oratione ita permotus fuisset, ut rē omnino ben[illegible] cessuram crederet: non ausus est Vliti mandatum prçterire. quamobrem ducem quendam ex suis, nomine Tarifem Auenzarcam, cum centum equitibus & quadringentis peditibus Iuliano tradidit. qui omnes, quatuor nauibus, in insulam paruam, in sinu illo quem Calpe mons facit, sitam transuecti sunt, quæ pòst ab hoc Tarife duce Gelzira Taref dicta fuit: quò Iulianus amicos suos & propinquos omnes aduocauit, & cōmodis quç ipse regi sua ope[illegible]a, lab[illegible]oribus ac periculis dederat enumeratis, eiusq; in[illegible] & filiæ stupratç iniuria indicata, animum se[illegible]it: addens etiam, eum iniustè illud regnum [illegible] ad Vitizç filios hæreditario iure spectaret [illegible]ç se illos, ut sibi in tam iusta caussa adesse uel[illegible] uiribus iuuarēt, uenturũ proximo anno cum [illegible] ad rem perficiendam idoneo. Quib. rationib. pe[illegible]nnes illi, cũ tempus foret, suam operã sunt pollicit[illegible] [illegible]oc animo domum quisq; suã redijt. Iulianus uerò, u[illegible] initium faceret, Gades insulam in exteriore Oceano prope fretum sitam petijt, quæ pòst Alzira Dalfrada est dicta: eamq; totam ferro & flamma hominibus in seruitutem abductis uastauit. inde Lusitaniæ ac Beticæ oram pari clade afflixit, & spolijs oneratus in Africam redijt. Quo uiso Mucas i[illegible] satis bonum initium ratus, ei duodecim millia Sarracenorum eodem Tarife duce adiecit, cum quibus ille ad Calpes promontorij radices appulit classem: qui mons postea ob id Gabel Tarif, id est mons Tarifius est appellatus, & nũc Gibel terra nuncupatur: & copijs expositis Carteiam urbem, quæ pòst ad nostram usq; ætatem Tarifa dicta fuit, cæpit. cuius rei rumore per Hispaniam diuulgato, Iuliani comitis propinqui quàm maximis potuerunt uirib. collectis, se ad hos Sarracenos repellendos ire fingentes, eò contenderunt, seq; illi adiunxerunt: & sic uiribus coniunctis

iunctis, Betis fluminis, quæ hodie Guadalouir uocatur, oram, Andalusia, siue à Vandalis Vandalusia uocatam, magna ex parte ferro & fl [illegible] nt populati. Interea Rodericus quanta potuit ce [illegible] rimo exercitu collecto, Ignicum, patruelem [illegible] ios misit: qui sæpius infeliciter cum illis congressus, tandem etiam cum suis omnibus deletus fuit. Sarraceni uerò magna populatione facta, præda onusti, ingentemq; mortalium multitudinem in seruitutē abducentes, in Africam redierunt. Quo tempore Vlitus in Asia, dum se ad bellum Constantinopolitanū parat, obijt. & post illum factus est pontifex Zulciminius, Abdimelici filius: quo regnante, Sarraceni Byzantium secundò obsederunt. Statim enim, ubi pōtificatum est adeptus, [illegible] cum terrestribus copijs, & Aumarem cur [illegible] Byzantium uersus misit: ipse autem cur [illegible] subsecutus est. Sed hunc tam ualidum co [illegible] isper repressit Leo, Armeniæ prætor: quē [illegible] ii fallere nituntur, ab eo decepti fuerunt. qui lo [illegible] ortunis occupatis, transire eos non est passus. Inte [illegible] ucas ex Africa ad Zulciminium nouum pontificem [illegible] lutandum ueniens, ei Hispaniæ res narrauit: quamobrem ille imperij in immensum propagandi cupiditate accensus, ut Tarifem rursus cum maioribus copijs in eam prouinciam mitteret, illi iniunxit. Mucas igitur in Africam reuersus, sequenti anno cum ingenti exercitu, Richila, Tingis urbis comite, Iuliani propinquo, cui parum fidebat, obside retento, in Hispaniam traiecit: quibus copijs in proximam oram expositis, Rodericus quanta potuit celeritate proximarum prouinciarum copias collegit, & Gottalaniæ (quæ nunc Catalonia uocatur) populis olim Laccetanis appellatis: nec non Iberię, quę nunc Tarracon, siue Aragon uocatur: atque Cantabris, qui hodie in regno Nauarræ sunt: & ijs qui Gotticā Galliam incolebant, in qua sunt urbes Tolosa & Nimis, ad Rhodanum usq;, non expectatis eis ad Bedalacem fluuium, qui à ueteribus Betis dictus fuit, prope Xerez oppidum, occurrit. Sarraceni tunc in ea fluminis parte, in

qua Andalusia est, castra habebant; & rex in altera parte, in qua Castiliæ regnum est, [illegible] serat. Betis enim fluuius ex Ortospeda monte: i[illegible]conensium finibus oriundus, in Oceanum fr[illegible]um decurrens, Andalusiam & Granatæ [illegible] Castilia diuidit: mediamq; Beticam, quam Anas fluuius ex eodem monte oriundus terminat, intersecat. Lusitania uerò, Tarraconensis prouinciæ Occidentale latus claudens, ab Anasi ostio recta linea ad Duriam ducta excurrit, & Castulonensium fines ab Asturibus Pisguerra fluuius dirimit. In hoc igitur loco primùm cum illis, quarto Nonas Septembris, qui dies Domino erat consecratus, Anno DCCXIIII, prælium inijt. Pugnatum est ferocissimè pro transitu fluminis: dum h[illegible]nt, illi prohibere conantur, pari ferè utrin[illegible] Quamuis Hispania iam duos annos annona[illegible]stilentia afflicta, non eæ uires adessent e[illegible]antea solebant: & homines qui iam centum [illegible]ginta annorum spacio nulla bella uiderant, ocio [illegible]ati, penè omnem disciplinam militarem, & arm[illegible]n usum amisissent, & armis insuper carebant: quoniam Vitiza, qui Rodericum præcesserat, immanissimus tyrannus, arma omnia populo adempta frangi curauerat: nec eo solum die pugnatum est, sed per totam hebdomadam ad alterum Dominicum diem usque, quotidie acerrima prælia fuerunt: octauo autem die, qui fuit XI Septembris, duobus Vitizæ regis filijs, qui præcedenti nocte cum Tarife, regnum eis paternum promittente, conspirauerant, cum suis agminibus quos ducebant, se pugnæ subtrahentibus, cum Mucas copias omnes traduxisset, uicta fuit Gottica acies: & Rodericus, qui primo die, quo prælium est initum, patrium, hoc est Gotticum morem seruans, aurea toga indutus, auream item coronam, & calceos aureos, omniaque gemmis & margaritis preciosissimis ornata habens, in eburnea lectica duobus præstantissimis equis ferentibus, in aciem prodierat. quòd idcirco faciebant in prælijs Gotti, ut milites regem fuga euade-

euadere non posse scientes, sibi pariter aut eo in loco moriendum, aut omnino uincendum esse scirent. Turpe enim fuisset regem de[illegible]ere. Quem morem secutę multæ liberæ Italiæ ciuitates, quæ [illegible]ul fœdere iunctæ erant, quandam quasi curulem sellam, cui infixa erant sociorum omnium uexilla, ad belli usum adornârunt. quam in prælijs boues multi, ne qua exercitui honestæ fugæ ob boum tarditatem spes foret, trahebant: easque sellas Carocios appellârunt. Hoc igitur modo Rodericus rex in prælijs, quæ per septem dies commissa sunt, lectica ferebatur, summa cum pompa. Octauo autem die rem ad extremum perductam uidens, ipsemet cum alijs pugnare statuit: [illegible] equum conscendit generosissimum, Oreliam ap[illegible] & militibus suis uehementissima oratione co[illegible]iam inijt. Sed ubi aciem suam inclinare u[illegible]um montem secedens, regias uestes insig[illegible] ac inde suorum stragem uidens, pœnitentia co[illegible], quòd se tantorum malorum causam esse sciret: amictu mutato, in quendam Lusitaniæ locum desertum confugit, ubi uirum sanctum solitariam uitam agentem inuenit, cum quo reliquum uitæ suæ tempus transegit. Nam quòd illum stellam, siue Dei nuncium ducem secutum esse traditur: id quidem fieri potest, & alijs quoque accidit. uerùm id, etiam de occulta quadam stella, uoluntatem ipsam mouente atq; ducente, intelligi potest. Quod uerò dicunt, à sancto illo uiro cum serpente bicipiti in fouea inclusum fuisse, qui eum bidui spacio totum corroserit: id ut simpliciter intelligatur, minimè est uerisimile. Nam quæ sanctitas, quæ religio, quæ denique pietas, iubet pœnitentem, & solatium afflicti animi, institutionemque meliorem quærentem, diris cruciatibus & inaudito supplicij genere interimere? Quamobrem & illud mysticè dictum crediderim: & bicipitem serpentem esse malè sibi consciam mentem, quæ non secus ac Furiæ, eos qui aliquod magnum scelus perpetrârunt, exagitat, ut

poetæ de Oreste atque alijs finxerunt. Eo igitur in loco obijt: & post aliquot annos Visei, in Lusitania, sepulchrum eius fuit inuentum cum hac inscript ne:

HIC IACET RODERICVS, REX GOTTORVM
MALEDICTVS, FVROR IMPIVS.
IVLIANI QVIA PERT AX.
ET INDIGNATIO QVIA DVRA.
VESANVS FVRIA, ANIMOSVS INDIGNATIONE.
IMPETVOSVS FVRORE, OBLITVS FIDELITATIS.
IMMEMOR RELIGIONIS, CONTEMPTOR DIVINITA
CRVDELIS IN SE, HOMICIDA IN DOMINVM. (TIS.
HOSTIS IN DOMESTICOS. VASTATOR IN PATRIAM.
REVS IN OMNES.
MEMORIA EIVS IN OMNI O ESCET.
ET NOMEN IN AETERN ET.

Hoc prælio Gotticus equitat tus fuit, & totius Hispaniæ uires fractæ: eoru x Gottica acie ceciderunt, numerus fuit infinitus, Sarracenis aũt tantũ uiginti millia: quia cum illis erat Iuliani factio, quæ totius Hispaniæ arma habebat. & ingen erat illorũ multitudo: & qui pro rege pugnabant, penè omnes erant inermes. pauci quidam fuga, quò quenq; sors ducebat, sibi consuluerant: & qui ex remotiorib. prouincijs auxilio regi ueniebant, hac clade audita, illis qui Egiciam cõfugerãt coniuncti, Sarracenis iam instructa acie uictoriæ cursum persequentibus sese opposuerunt: & summa ferocitate nõ secus ac leones, quibus catuli sint erepti, pugnantes, primam aciẽ fuderunt. Sed cum Iuliani legionẽ sustinere non possent, sese in urbem receperũt. Tarifes uerò, ubi fons est hodie Tarifius appellatus, castris positis, & inde oppugnationem aggressus, statim urbe est potitus. Deinde Iuliani consilio exercitum in multas partes distribuit, quibus singulis duces erant adsignati: ut priusquam Christiani consilium aliquod capere possent, aut uires colligere, omnes simul ubicunque essent, opprimerentur, Vitizæ filijs & Opasio episcopo eos ducentibus. Itaque exercitus

unus

unus Malaccam, quæ hodie Malega dicitur, Beticæ ad nostrum mare portum, quem citò capere magni intererat, petijt: alter Cordub[illegible], cui præerat quidam Christianus Sarracenus factus, Mageitar [illegible]ncupatus, ipse Tarifes cum tertio exercitu Menteliam petijt urbem, ei Aquitaniæ parti quę Pyrenæis contigua, Gierna appellatur, proximã: & illa urbe, quę excindi quàm Sarracenicũ iugum accipere maluit, deleta, Toletũ: inde Guadalagiarã atq; Medinã Almeidæ expugnauit. quæ urbs à mensa quadam satis magna, quæ unica gẽma uiridi instar smaragdi cõstabat, in ea reperta, nomẽ accepit. Inde Amaiam urbem munitã cæpit, in qua ærarium erat in belli usum cõparatum. Pòst regionẽ Gottici campi appellatã ingressus, Asturricã & Gegionem, quę [illegible] Gigion uocatur, urbes Mugnuza duce Gotto trade[illegible] & Mugnoce, qui Gottus & ipse erat, Cerdan[illegible]uuãte, Gottalaniã subegit. quamobrem Sarr[illegible] locis Cerdaniæ finitimis præfecerunt: alter exe[illegible] Granata occupata, Murtiam & Horihuelam petijt, ubi cruentum pręlium inter nostros & Sarracenos in campis qui hodie ob id Sangonerij uocãtur, fuit cõmissum: in quo cum Sarraceni uicissent, ciuitas deditionem fecit. Pòst idem exercitus Valentiam petijt: & Valentinis qui ad pugnam egressi erant fusis, cum urbem uiderent muro ac fossa munitam, deditionem eam accèperunt ea lege, ut Christiani in eã templum unum ad habitandum haberent, quod erat sacrum D. Basilij collegium, hodie Bartholomæi templum appellatum. reliqua omnia Muamedi consecrârunt, præter illud templum quod in Ficario foro erat, ubi Vincentius martyr interfectus fuit, quod pòst Christianorum diuersorium fuit. Ciuitatem Mauri repleuerunt, Iudæis tamẽ in ea manentibus: & paucis quibusdam Christianis, qui Basilij collegium inhabitârunt. Quod audientes qui Puigum, Enesę oppidum, incolebant, ubi erat aliud Basilij collegium, campana magna cũ marmoreo quodã simulacro in tẽplo, in reditus spem sepulta, inde omnes aufugerunt: quò pòst Sarraceni coloniam Cebola duce miserũt. unde oppidum illud pòst Pui-

gum

gum, Cebolę dictum fuit: à quo & aliud eiusdem nominis paruum oppidum fuit conditum, & hoc pacto Valentia, Sogorbes, Tortosa, Lerida, Barcinon & Sarragotia, cum tota Hispania, in Sarracenorum potestatē uenerunt. Tarraconem uerò, quia diutius obstitit, penitùs deleuerunt: quæ pòst à Bernhardo Toleti metropolitano, Vrbani II. Rom. pont. iussu, anno MXC, iterum fuit ædificata. Hoc modo quatuordecim mensium spacio subacta fuit Hispania tota: quod illis facile fuit factu, populo præsertim armis & ducibus spoliato, & Opasio Sibiliæ metropolitano populos ad deditionē cohortante, ac ipsis & religionem & iura omnia quibus antea fruebantur, integra fore promittente. quod tamen nisi in paucis quibusdam locis seruabatur, ut Valentiæ, Sibiliæ ac Tole[illegible] quibus templa quædam reliquerunt Christianis i[illegible]da: unde adhuc hodie Toleti in augustissimo [illegible]lo, in sacello quodam sacra Mozarabica, id e[illegible]bico mixta, appellata celebrantur, quæ ab eiu[illegible]poris antistitibus iuxta D. Leandri institutum fuerunt comprobata. Post has uictorias quotidie Sarracenorum numerus in Hispania crescebat, adeò ut nō solum religionem Hispani tunc mutarint, & mores: sed & linguam corruperint, & urbium, oppidorum, montium, fluuiorum, aliorumq; locorum omnium nomina sint mutata. Multi tamen in Galliam, Angliam, Italiam, Gręciamq;, ad opem ab alijs Christianis principibus implorandam confugerunt: alij illam Pyrenęorum partem, quæ in Astures instar brachij penetrat, & intra Oceanum Aquitanicum extenditur, insederunt: & qui cum Sarracenis manserunt, ubique antistites atq; pastores, uiros sanctitate claros habuerunt. Sed in Asturibus primùm Hispaniæ salus nata est: quæ regio nō modò à barbaris intacta fuit, uerùm etiam prima cursum illorum est remorata: ibidemq; & antiqua Hispaniæ lingua est conseruata. quod, ut qua ratione factum sit, meliùs intelligatur, est nobis totus Pyrenæorum tractus breuiter describendus. Hispaniam Cheronesi siue peninsulæ formam habere diximus, cuius Borealis pars isthmo

Galliæ

Galliç coniungitur, & Pyrenæi montes ab Ortu hyberno ad Occasum çstiuum porrecti instar muri eam claudunt. Isthmi latitudo est circiter CCLXX.M.P. Sed Pyrenæi in maiorem longitudinem extenduntur. nam ubi ad Oceani Cantabrici angulum, & quasi sinum, qui Hispaniæ Septentrionale latus claudit, peruenerunt, quasi brachiũ quendam intra eum sinum rectà in Occasum æquinoctialem immittunt: quod Cantabricum mare à Septentrionali Hispaniæ parte arcens, in apertum Oceanũ usq; porrigitur, qui occiduum Hispaniæ latus claudit. hi montes quà Galliam spectant, prorsus steriles sunt: quà uerò Hispaniam, arboribus pleni, & oppidis ac uicis frequentes. Horum igitur descriptionem ab Oceano ordiemur, ubi in Hispa[illegible]uzquæ regioni coniunguntur, in Gallia uerò [illegible]m finibus adhærent. Ab Hispania Stephani uall[illegible]uam Besaca & Guciutha sunt, Vardulorum o[illegible]auarræ regioni quæ Cantabriam & Asturiam c[illegible]net finitima: hinc colles ex Pyrenæis manantes, Bassam, & Squa, quæ Rocida siue Ronus ualles appellatas efficiunt: ab Gallia uerò, prope Vasconum fines, Ioannis Pedeporti fanum, locus munitus. Prope Rocidam uallem, brachium illud quod diximus, ab his intra Oceanum immittitur, per Galiciam siue Gallecos & Astures, ad mare magnum usque porrectum. Sed post Rocidam uallem in Ortum progredientes, Salazari uallem, in qua est Ociogauia oppidum, efficiunt: inde Roncalis uallem, in qua est Isaua: & Tarraconensis atque Nauarræ, quç olim Nagiera uocabatur, regnorum fines. ab Gallia Bearniæ oppida sunt. Sequitur deinceps Camfranci iugum: cui in Gallia finitimus est Peiraneræ ager, & Vrdos: in Hispania, Villa nouà, antiqua urbs & nobilis, Iaca, Christinæ fanum, & Iohannis Pigniæ fanum: & in eodem tractù inferius, mons Aragon. Hosca, à qua Occetani, & Cæsaraugustà, hodie Saragotia appellata. Ex monte qui Christinæ fano imminet, oritur Aragon fluuius. & quia ex Roncaliæ uallis montibus oritur alius paruus fluuius Aragon mi-

g nor, siue

nor, siue Subordam nuncupatus, hic Aragon maior uocatur: & regio interiecta, ab ijs Aragónia dicta fuit. Sequitur in Pyrenæis Gauas mons, ab Gallia Larunti Bigerronum, ab Hispania Teniæ agro finitimus: quo in agro oppida sunt Salentū, Helenç fanum, & Biesca. Ex Gauasij iugo oritur Gallecus amnis, qui per Teniam uallem descendens, prope Cæsaraugustam in Iberum influit. Dehinc sequitur Horcæ iugum omnium asperrimum, cui ab Gallia finitimus est Aruntis ager, & ab Hispania eadem Tenia uallis. tum Tarlæ iugum, ex quo oritur Ara fluuius, qui pôst Cnicæ amni prope Inzam oppidum commiscetur: ab Hispania Broti, ab Gallia Voteiam Guiennæ ualles habens. In Broti ualle sunt hæc oppida: Te[illegible]a, Brotum, Oto, Linares, Faulum, Br[illegible]se, Aierue, Laresitalla, Scartinum & Giasa. S[illegible]æ iugum, ex quo Cnicæ fluminis pars oritur [illegible]allis: infra uerò in hoc ipso tractu, Sobarbria r[illegible]um in Pyrenæis, Gistau uallis: ex cuius montibus oritur alter Cnicæ fluminis ramus, qui Sobarbriam regionem irrigans, Segrem amnem prope Scarpum excipit, & in Iberum prope Meschinentiam labitur. In Gistaui ualle nobiliora oppida sunt hæc: Gistainum, Senias, Serbetum, Ioannis Carauelifanum, Plaunium, Poma, Gistaina, Cerquetum, Lamiana, Catalauigna, Badainum. Post hæc in Pyrenæis Bonasia uallis, & Ribagorgiæ tractus, in quo sunt Gabaleria, Grausium, Benauarrium, Peralta & Paniellum. Inde castri Leonis iuga, quibus subiacet Arani, siue Fiscalia uallis, quæ hæc oppida habet: Biollam Fiscalem, Lardies, Vorastrium, Iusti fanum, Ligarrium, Aretisa, Sciabierre, Olaliæ fanum, Acortum, Tricasium, Abesum, Planiesum, Felicis fanum, Sason, Silues, Spierlum, Ascasum. & infrà est Solana uallis. Rursus in Pyrenæis sequuntur Petræ Blaniæ, Altalauaccæ, ubi transitus est, Torri, & Pimorentis atque Pallasij comitatus oppidorum iuga. his subiacet Henui uallis, in qua sita est Valentia, Pallasia: tum Andoria iuga, ubi transi-

tranſitus ex Hiſpania in Galliam eſt, cum eiuſdem nominis ualle, cui eregionè in Gallia eſt Azachſium in Aquitania. Hactenus Nauarræ loca. Dein per Cerdaniam mons Bellamir, uallis Bibeſia, mons Liuia, & Perſæ iugum. Pòſt Rocilionis agrum ingrediuntur, eregionè Puigiualedij, Caudieſij, Arotonij, Galamij fani, Perapertaſæ, Eitori & Leocatæ oppidorum, ubi ad mediterraneum mare deſinunt. in quorum fine in Hiſpania eſt Salſes arx munitiſsima, copioſiſsimum intus fontem habens: ubi olim Gerunda fuit, & eregionè in Gallia Veneris templum. His eregionè in Gottalania reſpondent alij montes, qui minores Pyrenæi, uel Antipyrenæi nuncupari poſſunt. hi ad locum Cobliure dictum, à mediterraneo incipien[illegible]ſium, ubi Bella guarda eſt oppidum Darnilſium [illegible]um & Canigum excurrunt, montem præſtig[illegible]m celebrem. inde ad Nuriæ uirginis fanum: ubi Segrius amnis, qui Leridam alluit, oritur. Iunonis collem, Pandiſium, Cadium, Vanſam, Organam: quam Segrius amnis iam magnus, qui in Gottalania Naualis aqua uocatur, alluit. atq; ibi rurſus alius mõs incipit, qui ad Setcomelſium oppidum uſq;, & Callagatium porrigitur: ubi Nogera, Pallareſiæ fluuius, montes hos terminat, quib. in montib. multa ſunt oppida. ex hac igitur deſcriptione, quę nam horum montium pars tunc in Sarracenorum poteſtatem uenerit, facilè patebit: & quæ illis obſtiterit. Nam cum diximus, Mugnocem Cerdaniæ principem ſeſe Sarracenis dedidiſſe: ſciendum eſt, totam Cerdaniam regionem eis ſubiectam fuiſſe, quæ Pyrenęorum partem mediterraneo mari proximam, ubi Salſes nunc eſt, ad Arani uallem uſq;, totumq; Lampurdanum, Puigcerdanũ, Rocilionenſem & Pallaſium agrum compręhendit. Sed tamen quia tractus hic ualde alpeſtris eſt, multi Chriſtiani in his montib. & ſyluis manſerunt, clàm in oppida ad cõmeatum capiendum irrumpentes, & Sarracenos ſemper ex opportunis locis infeſtantes. Contra quos exercitum duxit Mugnoces, uir immaniſsimus: qui quòd regionis & locorum peritus eſſet, magnis eos

cladibus afflixit. Nec non in ea Pyrenæorum parte, in qua Benacum eſt, Ribagorzam, Camfrancum, & totum eum tractum ad Giſtaui & Bielſæ ualles uſque occupârunt. nec ulterius ſunt progreſsi, caſtellis & munitis locis, tum quæ prius ibi erant, tum quæ tunc temporis in hunc finem ædificata fuerunt, impedientibus: cuiuſmodi erant in Sabarbria regione, Arcuſſa, Caſtellacium, Caſtellum Moncluſij, Scaniella, Clamoſa, Abizanla, ubi Sobarbriæ regis arx eſt: & in altera parte Builium, Bueſa, Vicieni fanum, Caſtellones, & pleraque alia. quo in tractu conſeruati ſunt Chriſtiani illi, qui Garziam Scimenesium Tarraconenſium regem creârunt: & apud eos manſit lingua illa qua Gotti tunc in Hiſpània utebantur incorrupta. In ea uerò Pyrenæor[illegible] quæ Oceano propinquior eſt, hoc eſt in Ronc[illegible]ria, Squala, & Stephani fani uallibus, hiſque fin[illegible]s, ut Alaba, Cantabria, & alijs huius oræ, Chriſtia[illegible]am ab Sarracenorum iniurijs tuti & remoti degebant, quàm prius ab Romano imperio intacti permanſerant: linguam etiam ſuam antiquiſsimam ad hodiernam diem conſeruantes, quæ ab Armenica corrupta eſt: nec non & montes illi rectà ad Oceanum Occidentalem intra ſinum porrecti, quos Aſtures incolunt, ab Sarracenorum tyrannide liberi manſerunt. & ij quoque Gotticam linguam retinuerunt, nonnihil tamen immutatam. Qua in parte primùm Hiſpaniæ uires ſimul colligi cœperunt. Pelagius enim, cuius patrem Fafilam Vitiza rex, ut uxore eius ad libitum frueretur, interemerat, Vitizæ inſidias metuens, in Logroniam urbem, quæ olim Cantabria dicebatur, confugerat: ibique apud Petrum Cantabriæ ducem ſimul cum ſorore, quam habebat, formoſiſsima degebat. Sed Roderici clade, & Sarracenorum in uictoria perſequenda celeritate audita, unà cum ſorore ſe Gigionem contulit, eum locum tutiorem ratus: cumque Mugnuza, Gigionis dux, contra ſpem ipſius ſe Sarracenis coniunxiſſet: Pelagius nihilominus ſimulans apud

pud eum ducem mansit; donec Magnuza sororis ipsius amore captus, ut ea liberè potiretur, Pelagium Cordubam ad negocia quædam cum Sarracenorum principibus tractanda misit. & pòst illo absente, sororem eius falsis matrimonij promissis deludens stuprauit. Qua de re Pelagius statim, ubi redijt à sorore, certior factus, cum illa in alpestria loca secessit. quòd ægrè ferens Mugnuza, Tarifæ dixit, Pelagium aliquid contra Sarracenici imperij maiestatem moliri. Quamobrem Tarifes ducem unum, cum cohorte militum, ad Pelagium, si posset, comprehendendum misit. Iamque milites Bretum, quo in oppido Pelagius erat, peruenerant: cum ipse à Christian[illegible]uodam, qui cum illis erat, & consilia illorum n[illegible]admonitus, equum conscendit: & ad Pioniam[illegible] currens, eum (quia magnus erat) transnata[illegible] Quod cum, qui persequebantur, facere non auderent, manus illorum effugit, & in Canicam uallem mœstus peruenit: ubi Dei prouidentia obuios habuit multarum Cantabriæ & Asturum ciuitatum atque oppidorum magistratus ac optimates, qui ad sese cum suis ciuitatibus Sarracenis dedendos ibant. Ex quibus cum itineris caussam cognouisset, talem ad eos orationem habuisse traditur.

Equidem horum temporum calamitatem non summopere deplorare non possum: & nisi id impium foret, fata accusarem, quæ ortum meum in ea tempora distulerunt, quibus tot meæ gentis strages, & (quod maius est) tantam ignominiam, tantumq; Dei contemptum uiderem. nam à quibus nunc magis Dei honor & gloria contemnatur, non facilè possum dijudicare: à barbaris'ne, qui in tenebris, quas mentibus illorum dæmon ille Muamedicus offudit, degentes, & uerum Deum, eiusque cultum ignorantes, templa, in quibus Deo immortali honores haberi solebant, eiusque cultui dicata prophanant: infantes, quos Christus ad se duci iussit, in prima ætate impijs ritibus & religione imbuunt, nefandisq;

ſacris initiãt: uirgines ac mulieres uerã religionem agnoſcentes decipiunt, rapiunt, & concubitu ſuo non ſecus ac dęmones fœdant: mortaleſq; cunctos, quos ſemel in poteſtatem hãbuerint, dira ſeruitute premũt: nec ſolum fortunis, coniugibus ac liberis captiuos ſpoliant, corpora duro ſeruitio affligentes, uerùm etiam omnem cultũ adimunt, & deniq; impia religione Dei gloriam obſcurant, & animas in Tartara detrũdunt. an uerò à uobis, qui de benignitate ac potentia Dei, quẽ nouiſtis pro ſalute ueſtra ſanguinẽ profudiſſe, à quo ſalutẽ æternã uobis datam eſſe ſcitis, ac cuius beneficio tot adiumenta habetis certiſsimã uobis de hoſtib. uictoriam promittentia, deſperantes, ultro impijſsimum iugum ceruicib. ueſtris imponere uultis? quaſi nulla amplius ſpes ſalutis eſſet: qua[illegible] nullum haberetis, à quo auxiliũ ſperari poſſet. [illegible] nulla munimenta poſsideretis: & quaſi non l[illegible]us eſſet, fortiter pugnando breuem hanc fragilemq; uitam cum ſempiterna, cui ingens quoque gloria adiuncta ſit, commutare, quàm ea quæ ſuprà enumeraui perpeti. & tamen qui Romanis orbis terrarum domitoribus obſtitiſtis, qui ab omniũ mortalium fortiſsimis uiris, quibus Germania, Britãnia, Gallia, Hiſpania, Græcia, & omnium terrarũm regina Italia, Europa uniuerſa, totaque Africa & Aſia parebant, debellari non potuiſtis: qui optimè inſtituti imperij leges poteſtatemq; detrectaſtis: qui denique aduerſus Gottos, eiuſdem imperij uaſtatores ferociſsimos ſoli inuicti manſiſtis: uos (inquam) nunc totius Europę uiribus integris, Hiſpaniæ tantũ apertis locis partim proditione, partim Roderici regis imprudentia occupatis, qui fato eum ad tot nefarijs facinoribus debitum excidium trahente, ijs uiribus quibus patriæ proditorum acies frangi poterat non expectatis, temerè cum hoſtibus congreſſus, & inſidijs ſuorũ circumuẽtus, temeritatis ac flagitiorum ſuorũ pœnas dedit: quæ tamẽ à capite (ut neceſſe erat) in reliqua etiam membra redundârunt ultrò, uiliſsimę, ignauiſsimæ, ſimulq; impijſsimæ gentis intolerãdum iugũ ſubire & accipere uultis. Si Deus ob noſtra flagitia ita auerſus à

sus à nobis esset, ut nullas nostras preces admitteret (quod tamen nunquam crediderim, cum pœnitentes, & auxilium suum implorantes deserere non soleat) & reliquus terrarum orbis Sarracenis pareret, nullaq; munita loca nobis superessent: præstaret tamen fortiter mortem oppetere, quàm illa uidere & pati, quæ ab his nobis erunt perferenda. Bruta animantia & syluestres feræ, si catuli ipsis rapiantur, summo furore raptores persequuntur: quos si inuenerint, strictorum gladiorum acies, mortemq; pro suorum uindicta contemnentes, se in extrema pericula conijciunt: & uos qui uiri estis, quibus natura liberorum educationem dedit, non solum ut alijs animantibus procreationem, & nutriendi curam: quique eos in uero Dei cul[illegible] [illegible]tam inde sempiternam consequantur, institu[illegible], eos sponte accersetis, qui post liberos uestros [illegible] simul à Dei cultu abstrahant. Vbi nunc est illa an[illegible]qua fides, pietas & religio, cum pueri nõdum pubertatis annos ingressi, & sanctæ uirgines dira omnia perpeti, quàm deos illos colere, quos (quamuis falsos) fortissimæ & sapientissimæ gentes passim colebant ac uenerabantur, maluerunt? Vbi illi qui pro libertate tot bella gesserunt? Fornaces, eculei, gladij, secures, omnia suppliciorum genera olim pueros ad idolorum cultum flectere non poterant: & nunc uiri adulti, & uiri omnium gentium fortissimi, & ciuitatum principes, quibus sacrosancti Euangelij lux affulsit, Sarracenorum nomen horrent, supplices illos nullis armis uisis uel auditis adeunt. At fortasse speratis, mitius uobiscum, si sponte uos dedideritis, actum iri, religionem iuraque omnia integra fore, coniuges ac liberos inuiolatos. huiusmodi enim promissis decipere solent miseros populos nefarij illi, & scelesti patriæ proditores: quasi fides ulla in ijs esse posset, qui dominos, qui patriam, qui amicos & propinquos, qui Deum ipsum prodiderunt. scilicet Valentiam [illegible] munitissimam, maritimam, & clarissimam, dedi[illegible] ceperunt, eadem promittentes: & tamen statim [illegible] essi sunt, omnes aut eiecerunt,

aut

aut trucidarunt, aut in suam sectam coegerunt. Toleti idem factum, idemq; Sibiliæ, & tot alijs claris urbibus, quę hac spe, & his ueneficis orationibus deceptę, sese illis dediderunt. Hæc exempla uos docere possunt, longè satius esse fortiter mori: quod quanto magis faciendum est rebus nondum ita desperatis? Habetis montes arduos, & in ijs multa inaccessa loca, & munitissima oppida, quibus freti pauci ingentes sæpe exercitus fuderunt: & uos uiri, quos cœli ac terræ natura fortes fecit, laboribus assuetos, & hactenus inuictos. multi etiam sub Sarracenis degunt, qui si uos caput extollere uiderint, accurrent undiq;. Est à tergo Gallia, hodie armis & uiris florentissima, unde haud dubiè auxilia præstò erunt. neque enim ferent Galli hanc ignauam gentem, quæ iam ad med[illegible]eum ultra Pyrenæos transgressa est, tam liberè in[illegible] fines debacchari: & Deus ipse (si modò ad eum [illegible]rsi, uitam corrigamus) nobis aderit, quo adiuuante uel centum impiorum millia singulis non sunt timenda.

Qua oratione permoti (erat enim Pelagius ualde uehemens in dicendo, & magnæ ob prudentiam & uitæ sanctitatem apud illos populos existimationis) domum redierunt, populisq; conuocatis reditus causas eis indicârũt: Pelagium uidelicet, cuius uirtus & sanctitas iam illis omnibus nota erat, cum (ut suprà ostendimus) diu apud eos uersatus esset, miraculo ex impiorũ manibus ereptum, ipsis quasi diuinum aliquem nuncium obuiam factum, quantum scelus committerẽt, quamq; perniciosum consilium cæpissent, ostendisse. Quamobrem cùm & ipse tum concionibus, tum priuatis colloquijs populos ad constantiam & pietatem accendere nõ desisteret, communi populorum consensu rex est Cantabriæ & Asturum creatus, anno Saluris DCCXVII. Deinde omnes Auseuam montem conscenderunt. Cuius rei fama per Hispaniam diuulgata, omnes Gotti qui ex b[illegible]rbarorum manibus effugere potuerunt, spem magnam [illegible]cipientes, armis arreptis ad eum uenerunt: & qui i[illegible]n facere non poterant, omnem occasionem atte[illegible]seruabant. Tunc

Tarifes

Tarifes Abraemum Adcamacem, cum magno exercitu, & cum eo Opasium, Egicæ regis filium, Sibiliæ metropolitanum, quem Iuliani & proditorum patriæ factionem sequutum suprà indicauimus, aduersus eum misit. Quod audiens Pelagius, cum se ad tantam multitudinem repellendam parem non esse uideret, paucis ex suis, sed fortissimis selectis, Auseuæ montis specum quendam natura munitissimum cum ijs est ingressus, reliquos ad angustias uiarum tutandas reliquit. Quò cum Sarraceni peruenerunt, Opasius his qui angustias obtinebant, ut sese Mauris dederent, multis rationibus persuadere est conatus. sed cum labor eius irritus apparêret, atrox pugna cœpta est. & Sarraceni tot saxa & sagittas in specus fauces iaculabantur, ut de cœlo instar nimbi pluere uiderentur. Verùm D[illegible]cula in eosmet qui iaculabantur prodigiosè retorqu[illegible]e, tot ex illis ceciderunt, aut uulnerati sunt, ut fracti retrocesserint. Tunc Christiani numinis præsentia & ope cognita, gratias Deo agentes, audacter egressi, penitùs eos repulerunt. Ceciderunt in hac pugna Sarracenorum ad uiginti millia: Christianorum uerò uel nulli, uel admodum pauci. nam nihil de eo tradunt scriptores: & qui Sarracenorum ex pugna euasere, cum Abraemo duce in uerticem montis confugerunt: quo uertice terræmo[t]u, diuino miraculo, concusso, ac in Iuam fluuium, qui eius montis radices alluit, corruente, omnes interiêrunt. Opasius uerò & Mugnuza proditores, fugientes (neque enim cum alijs in montem ascenderant) capti sunt: & Mugnuza quidem in loco qui Olaglias appellatur, ab Asturibus statim interfectus: ac Gigion urbs ad Mugnuzæ principis perpetuã ignominiam deleta. De Opa[si]o autem quid factum sit, à nullo traditur. Mucas his auditis, Iulianum & cæteros coniuratos occulta cum Pelagio consilia agitare suspicatus, illicò Iulianum, & simul Sisibertum atque Ebasium, Vitizę filios, obtruncari iussit. & sic proditionis præmium acceperunt. Quo exemplo multi ex ijs qui Iulianum sequuti erant, territi, se ad Astures contulerunt: & ijs qui sub Sar-

racenorum tyrannide degebant, quotidie clàm ad Pelagium confugientibus, breui uires eius ita creuerunt, ut qui paulo antè uix ſua tuebantur, mox multa ex ijs quæ Sarraceni occupauerant, recuperarint. Statim enim Legio urbs, quæ hodie Leon uocatur, recepta eſt: nec non Rota, Manſilia, Canicas, quæ uulgò Cangas dicitur, Tineum, & alia eius tractus oppida.

C. AVGVSTINI CVRIONIS SARRACENICAE HISTORIAE Liber Secundus:

Eius imperij declinationem ad Turcici initia uſq; continens.

IN Oriente Sarraceni apparatum, quem ſuperioribus annis ad Co[n]ſtantinopolis oppugnationem fecerant, [ir]ritum fuiſſe ægrè ferentes: & Leonem, cuius opera conatus ipſorũ repulſus fuerat, imperium adeptum eſſe audientes, ingentibus copijs collectis denuò eandem expeditionem bipartitò ſunt aggreſsi. Malſamas quidem legatus Abydo cum magnis copijs in Thraciam tranſuectus, magnam eius prouinciæ partem populatus eſt. impetu in urbem regiam facto, ad Occidentalem urbis partem, ubi Iſthmus eſt, prope mœnia caſtra poſuit, atq; ab ea parte ipſe urbem oppugnauit: Zulciminius autem ponto è mari cum trium millium (ut multi tradunt) nauium claſſe. Eſt enim Conſtantinopolis urbs cùm maxima atq; ornatiſsima, tum loci natura & arte munitiſsima, ad Boſphori Thracij, ubi exiguo tantum dirimente freto Europa Aſiæ penè coniungitur, fauces, quibus in Propontidem exoneratur, ſita: ubi modicus ſinus ab Oriente in Occidentem ſinuoſis portuoſus lateribus panditur, ob id etiam Cornu appellatus, quòd ſeptem urbis collib. in eum prominentibus multiplices quaſi ramos, ut cerui cornua, habeat. inter hunc ſinum & Propontidem mons quidam excurrit, peninſulæ ſiue Cherroneſi formam habens, qui ab Occaſu in Ortum circiter XXX. ſtad. nõ tamen admodum in

dum in altum assurgens, qua Propontis est perpetuo iugo eius faucibus obuerso excurrit: à Septentrione uerò, qua in Cornu (quem sinum esse diximus) uergit, septem habet annexos colles, ex quib. quatuor in sinum prominent: & qui Bosphoro alluitur, maximus est; & quasi trianguli basim efficit. nam triquetra est peninsulæ & urbis forma. Habet hic duo promontoria: unum, quod Propontidem intuetur, Occidentale Hebdomi: alterum Septentrionibus obuersum, quod sinus fauces à uentorum iniuria tutas reddit; Chrysoceras nuncupatum. à quo si lineam ad septimũ & intimum omnium collem, qui sinum itidem ab Occidentali uento tuetur, ducas, Galatæ siue Peræ planiciem intra arcus, quem perpetuum Cherrone si iugum facit, sinum incluseris. Sinus longitudo circiter sexaginta stadiorum est, in cuius intimo recessu Cydri & Barbysæ fluminum ostia sunt: latitudo autem uaria; ubi maxima sex stad. ubi uerò minima trium. Fauces eius angustissimæ sunt. nam & ab Septentrionali parte, in qua Pera est oppidum, promontorium in Meridiem obuersum prominet Metopicum atque Cyclobium: & item aliud ab Asia, medijs sinus faucibus obiectum, Damalicum appellatum. Cherronesus hic ab Occasu, qua in parte continentẽ Thraciam habet, isthmo sinum hunc à Propontide separat. Isthmi latitudo est, ubi septimum collem & interiorem urbis angulum contingit, L. passuum: ulterius uerò maior. In hac igitur peninsula sita est Constantinopolis, olim Byzantium appellata: cui in altero sinus littore oppositum est Pera oppidum; olim Galata appellatum, quatuor & ipsum promontoria in Cornutum sinum immittens: & in Asia ex opposito, Chalcedon. Sinus siue portus fauces, ubi angustissimæ sunt, catena clauduntur, quæ ab Pharea turri ad Chrysoceram promontorium ædificata, ad Galatę promõtorium Metopicũ, ubi aliud propugnaculum est, trahitur: urbs ipsa triplici muro, duplicíq; latissima & profundissima fossa, frequentibusq; turrib. ac propugnaculis munita est. nã circũ circa planiciem habet. media uerò urbis pars paulum collib. eleuata

conſurgit. totus urbis ambitus eſt circiter XIII. M. P. hanc talem & tantam Conſtantinus, ubi prius Byzantium erat, ædificauit: Imperijq; ſedem & omnia Romanæ urbis ornamenta in eam, non ſatis ſano conſilio, tranſtulit. nam etſi locus ipſe ad Imperij ſedem aptiſsimus uideatur, cœlum tamen & fatum hanc urbem Rom. Imperij ſedem eſſe non patiebantur. Vt enim ſingulæ non modò regiones, uerùm etiam urbes ſua fata moresq; ſuos proprios & ritus habent: ſic illa in alium locum transferri non tutò poſſunt, etiam ſi homines ipſi & leges tranſferantur. Cœli namque temperies hominum mores mutat, cum quibus & fata ipſa commutantur. quod ſic eſſe, exitus comprobauit. Imperio enim ferè in Aſiam tranſlato, Imperatores ex ea prouincia legionesq; Romanę deinceps fuerunt: quæ & Græca leuitatę & ambitione in factiões diuiſę, atq; Aſię mollicie eneruatę, barbarorũ incurſiones repellere nõ potuerunt: cũ interea Italia & Roma, orbis terrarũ arx, capite carens, atq; militari diſciplina amiſſa omnibus gentibus prædæ eſſet. Sic imperium illud, quod ut arbor bona, in proprio ſolo optimos fructus ferebat, in alienũ cœlũ & ſolum tranſlatũ breui interijt. Sed ut ad inſtitutam narrationẽ redeamus: Malſamas eam partem à terra oppugnandam ſuſcepit, quam in Iſthmo eſſe diximus inter Cornu & Propontidem, quæ ſola terreſtribus copijs oppugnari poterat: ac ut omnino cõmeatũ obſeſsis adimeret, ſimulq; mœnibus inſtaret, ita metatus eſt, itaq; præſidia undiq; diſpoſuit, ut frons caſtrorum quaſi cornu proxima mœnibus eſſet. indeq; ut ſeſe campi ab Iſthmo recedentes magis diffundunt, circa ſinũ ad fluuiorum, quos in ſinum exonerari diximus, oſtia inflexa pertingerent. nam ingens erat exercitus, adeò ut magnum loci ſpacium occuparet, inde excurſionibus totam regionem uaſtabant: & oppugnationem cuniculis, turribus, omniq; machinarum genere tentabant. Zulciminius uerò maritima claſſe totã urbem, qua Propontidem & Boſphorum reſpicit, ab Iſthmo ad Metopicum promontorium cingebat, adeò ut & Propontis & Boſphorus ex ciuitate in-

tute intuentibus ligno ſtrata uiderentur. nec minus ipſe quàm Malſamas inſtabat operi: & pontibus naualibus in altum eleuatis, tormentis item ijs quæ illa tempeſtate in uſu erant, oppugnationem urgebat. Sed tanta erat propugnatorum uigilantia & uirtus, ut omnes illorum conatus omni ex parte irriti redderentur. Itaque ad diuturnam obſidionem conuerſi ſunt. Verùm interea Zulciminio hic defuncto, Sarraceni in nouo pont. eligendo ſeditionibus iactati ſunt, ac ob id oppugnatio aliquandiu intermiſſa. tandem uerò Aumar, Abdimazidi filius, in defuncti locum pontifex creatur, Anno DCCXXI. & hyems tam ſæua fuit, ut fluminibus glacie concretis, quamuis commeatus aſsiduè ex Aegypto in caſtra ueheretur: tamen quia ingens erat hominum & iumentorum multitudo, & frigus immenſum, magna illorum pars fame, frigore & morbo perijt: & ingens illorum manus quæ prædæ cupiditate è caſtris in Bulgariæ fines irruperat, à Bulgaris, qui in eam populabundam impreſsione facta magnam ſtragem ediderunt, oppreſſa fuit. ubi quidam triginta millia cæſa tradunt. Et Leo imperator artificio quodam ignis per ſpeculum (ut Archimedes Syracuſanus faciebat: cuiuſmodi ſpeculum & Alexandriæ Aegyptiacæ in Pharea turri fuiſſe tradunt, quo, cum incolæ uolebant, ſolis radijs obuerſo, hoſtium naues, uel longè uenientes comburebant) in hoſtilem claſſem eiaculandi, quo uel mare ipſum circa naues arderet, ab architecto quodam inuento, claſſem illorum ita exuſsit, ut paucæ ſuperfuerint naues, quæ à Græcis captæ fuerunt, ipſis præfectis illius ignis metu ſeſe ſponte dedentibus, & in Græcorum manus confugientibus. Interea uerò cùm Mucas & Tarifes, qui Hiſpaniam ſubegerant, Aumaro ſuſpecti eſſent redditi, ambo ad nouum pont. ſalutandum, & ſuſpicionis cauſas remouendas uenerant: ubi Tarifes Mucam peculatus in Hiſpanicarum rerum adminiſtratione accuſauit atq; redarguit: cuius criminis ad pont. damnatus, mœrore cõfectus obijt. in cuius locum Aumar Gizidum Africę præpoſuit: Tarifem uerò

toti Hiſpaniæ. Itaq; Gizidus trecentarum & ſexaginta nauium claſſe inſtructa, cum ſupplemēto legionum & commeatu Byzantium uerſus iter direxit: ſed ignis illius, quo Byzantini naues conſumebant, nuncio in itinere accepto ad Bithyniæ littora prædabundus ſubſtitit: ubi Romanę legiones quæ in præſidijs erant, eos aggreſſę, multos occiderunt, ac territos repulerunt. Et nihilominus terreſtris exercitus oppugnationem urbis non intermittebat: et ſi tanta fame premeretur, ut nullius animantis cadaueribus abſtineret. quin & ſtercus exſiccatum comedebant, & humanis quoq; carnibus manus admouiſſe perhibentur: tanta tenebat eos regiæ urbis capiendæ cupiditas. Nec tamen minus interea Byzantij laboratum fuerat, qua in urbe ad C C C hominum millia peſtilentia abſumpſerat. Sed Aumar tot tantarumq; cladium nuncijs territus, literis ad Malſamam datis, ut exercitum reduceret, iuſsit: quamobrem Malſamas exercitu nauibus impoſito diſceſſit. Sed uehementi turbine exorto, omnes, decem tantum nauibus exceptis, perierunt: quarum quinq; à Romanis captæ ſunt, reliquæ cladis nunciæ domum redierunt. At in Hiſpania Abdeluzitus Mucę nepos, quē Mucas diſcedens ſibi ſubſtituerat, Egilona regina Roderici coniuge ſibi matrimonio iuncta, eius conſilio Sibiliæ ſe regem appellari iuſsit. Quod Sarraceni ægrè ferentes, eum unà cum coniuge trucidârunt: & in eius locum quendam alium Mucæ propinquum, Aiubum nomine, tamdiu, donec ſummus ipſorum Pontifex alium mitteret, ſubſtituerunt. Hic Aiubus Bilbilis urbem, quæ Martialem poetam clarū olim dedit, eo bello euerſam, & nōnullas alias urbes in Hiſpania inſtaurauit, ac de ſuo nomine Calataiub nuncupauit, quę nūc Calataiud dicitur. Sed uarij in Hiſpaniæ partib. regna occupantes, quo minus cogitata ſua perficeret, obſtiterunt. Nā cū Cordubæ totius Hiſpaniæ regni ſedes & caput eſſet, reliquarum uerò urbium ac prouinciarum præfecturæ gentis principibus eſſent diſtributæ, ſinguli Abdeluziti factum imitantes, præfecturarum ſuarum ſe reges appellârunt. Et ſic in multa tunc regna Hiſpania fuit

nia fuit distributa, ut Sibiliæ, Granatæ, Giaenæ, Murtiæ, Deniæ, Sciatiuæ, quæ olim Setaba fuit, Valentiæ, Tortosiæ, Leridæ, Fragæ, Cæsaraugustæ, & multorum præterea locorum quæ his minora sunt. Qui reges dum concordes inter se erant, magnis sæpe cladibus Christianam Rempub. afflixerunt: ijdemq; seditionibus diuisi, Christianis Hispaniæ recuperandæ occasionem præbuerunt. Cui rei, quemadmodum suprà narrauimus, initium dedit Pelagius, qui & fortitudine, & prudentia, & miraculis, & hostium dissidijs feliciter usus, multas urbes & oppida ab illorum tyrannide liberauit. Huic se adiunxit Alphonsus, Petri Cantabriæ ducis filius, ab Richaredo Gottorum rege originem ducens, cui Pelagius Orismundam filiam in matrimonium dedit: & hi duo simul multas ex Mauris uictorias retulerunt. Et in Oriente Aumaro Califa defuncto, successit anno Salutis DCCXXII, Gizidus Abdimelici filius. quo imperāte excitatus est in Perside alius Califa Gizidus, & ipse Moalabs appellatus. contra quem missus fuit cum magno exercitu Masabnacus, qui eum prælio uicit, Persidemq; subegit: & sic Gizidus, Abdimelici filius, solus Sarracenorum omnium Califa mansit: qui cum tres annos regnasset, obijt: & pòst Eueli-dus eius filius, Califa est creatus, qui magnis uiribus Romanas prouincias in Asia atque Europa est adortus: sed breui nulla re memoria digna gesta, se ad ocium & uoluptates conuertit. Verùm tamen iterum secundo Imperij sui anno Malsamam cum exercitu in Cappadociam misit, à quo Cæsarea urbs capta fuit, & ab altera parte Euelidum in Thraciam, qui ea populata in Syriam redijt. Hoc tempore prope Asię minoris littora, terra in fundo maris ita arsit, ut primò fumus ex eo incendio: deinde tanta pumicū accensorū copia, ut mōticuli in mari nati uiderētur, supra aquas nataret, quibus pumicib. omnia Asię minoris, Lesbi, Abydi, & Macedonię littora repleta sunt, & mare ipsum ijs stratū uidebatur: & traditur tunc insula quędam prope Sacrā insulam nata esse. Deinde Euelidus Muauiā quendam & Amerū duces cū XC Sarracenorū millibus ad Ni-

ad Nicæam, Bithyniæ urbem, oppugnandam miſit: qua ſummis uiribus, & omni arte oppugnata, Christianis fortiſsimè propugnantibus, & illos ſemper magna cum cæde repellentibus: tandem re infecta, niſi quod retrocedentes Ateum oppidulum cæperunt, domum redierunt. Poſtmodum Gazariæ princeps, Cagani Bulgarorum regis filius, Sarracenis in Armenię finibus bellum intulit: & Gradaco Armeniæ ac Mediæ prætore Sarraceno prælio deuicto, atque trucidato, duas illas prouincias rurſus Romano ſubiecit imperio. Et anno DCCXXX Malſamas cum ingentib. copijs Caucaſia clauſtra ingreſſus cum Turcis, qui & Vnni Teutazites, id eſt gentiles tunc uocabantur, intra eos montes degentibus ferociſsimis populis, cruento utrinque prælio per integrum diem dimicauit, donec tandem nox uictoria adhuc incerta eos diremit. Sed Malſamas in Armeniam (iam enim cum Cagani filio pacem inierat) ſe recepit. Interea in Hiſpania Pelagio res feliciter aduerſus Sarracenos gerente, & Tarraconenſes, qui in montibus degebant exemplo Aſturum, Garciam Scimenecium in Iohannis Pigniæ ſpecu, Panouio appellato, regem creârunt: & paulo pòſt Pelagius cum regnaſſet annos XIIII, obijt, anno Salutis DCCXXXII. cui ſucceſsit Fafila filius, qui regni ſui anno ſecundo in ſylua quadam ab urſis deuoratus, nullos liberos reliquit. hi reges ſedem regni Legioni, quæ Leon uocatur, collocârunt, & leonem purpureum in argenteo clypeo depictum pro inſigni ſumpſerunt, non quidem ob urbis in qua ſedem habebant, nomen, quæ non à leone, ſed à militum legione, quam Nerua Cocceius Imp. ibi collocauit, nomen habet: ſed quòd non ſecus ac ferociſsimi leones, pugnæ pro patriæ ſalute deſiderio arderent. Hoc Fafila regnante, Sarraceni per eam Pyrenæorũ partem, quam ad mediterraneum mare obtinebant, in Galliam tranſiêrunt. Galliam tunc Franci, Germanica gens, obtinebant: qui anno Salutis circiter quadringenteſimo ſuis ſedibus ad colonias aliò transferẽdas moti, ab Aetio patricio Romano, qui tum Galliæ prouinciæ prætor erat, eam Sequa-

norum

norum agri partem, quæ Germaniæ proxima eſt, ut aliquod aduerſus Hunnos, qui Attila duce finibus ſuis egreſſi Europam uaſtabant, ſi fortè in Galliam ueniſſent, præſidium haberet, habitandam acceperant, ob id adhuc Franciam appellatam. Erant enim Franci, populi in Germania bellociſsimi, eam (ut opinor) regionem quæ adhuc Franconia uocatur, incolentes: & pòſt paulatim finibus promotis, totius Galliæ imperium occupauerant, adeò ut Francorum nomen latiſsimè patêret. Sed cum Franci reges uoluptatibus & ocio dediti, ab antiqua illa ferocitate degeneraſſent, necquidquam per ſe adminiſtrârent, ſed omnia per domus regiæ magiſtros curârent: quem honorem primus Pipinus, Arnolphi Bauariæ ducis filius, regiarum prouinciarum pręfectis, qui regem imbellem uidentes, ad tyrannidem aſpirabant, domitis adeptus erat. Tunc autem Theodorico ſecundo regnante, Caroli Martelli, huius Pipini filij ſecundi in eo magiſtratu uirtus inclyta erat in tota Gallia, adeò ut is populi princeps haberetur. Eodem tempore Aquitaniam, quæ tunc Gottica Gallia uocabatur, obtinebat Eudo, Gottus & ipſe, qui ei prouinciæ à Roderico rege præpoſitus, ubi regis ſui cladem audiuit, regem ſe in ea fecerat. Hic Carolo Martello alijs bellis in Germania occupato, cum uicinorum locorum præfectis Francis, de finibus armis contendere cœperat, eosq́; iura ſua defendere nitentes multis cladibus affecerat. Quamobrem Martellus arma aduerſus eum mouit. & eodem tempore Sarraceni Pyrenæos tranſgreſsi, Narbonem cæperant: in eaq́;, ut eo exemplo cæteris terrorem incuterent, crudeliſsimè ſæuierant. itaque Eudo ſibi difficile fore, Francicum ſimul & Sarracenicum bellum ſuſtinere animaduertens, quia Mugnocem generum habebat, qui multum apud Sarracenos gratia ualebat, cum Sarracenis maluit quàm cum Chriſtianis fœdus inire. Quo Mugnocis opera impetrato, illorum auxilijs ſubnixus, multas Francis clades inferebat: ſed cum Sarracenos omnia oppida & urbes, quas ingrediebantur, præſidijs ſuis munitas ſibi retinere animaduerteret, ſerò

errorem ſuum agnouit. illi enim iam Nimis ſiue Nemauſium, Monſpeſulam & Auenionem cum omnib. alijs circumiectis locis occupauerant. Veruntamen Eudo, ut eos repelleret, uiribus ſuis omnibus collectis, cum eis pugnauit, & fractus fuit: cumq; Mugnoces, cuius opera fœdus illud initum fuerat, fidem ſibi non ſeruari quereretur, Abderama, Gottalaniæ rex, exercitu in eum ducto, illum in Cerdaniæ arce obſedit: ex qua, cum ob aquæ penuriam Mugnoces in alpeſtria loca profugiſſet, in aliam Sarracenorum manum incidit, qui eum captum obtruncârunt, & caput Abderamæ miſerunt, unà cum eius coniuge, Eudonis filia: ſicq; omnes patrię proditores breui miſerè interiêrunt. Itaq; hoſtibus, qui à tergo timeri poterant, omnibus ſublatis, Abderama in Galliam reuerſus, flumen Rodanum traiecit, multaq; Chriſtianorũ loca uaſtauit: & tantam ſtragẽ Arelati edidit, ut adhuc hodie oſsium ille aceruus, qui tũc factus eſt, ibi extet in loco Alies campi appellato. Inde in Eudonẽ iterum uires ſuas colligentẽ arma conuertit: Toloſam, Gotticæ Galliæ regiam ſedem obſedit: qua in oppugnatione, quia urbs foſſa & mœnibus, nec non machinis & omni armorum genere, idoneoq; præſidio ac reb. omnibus ad propugnationẽ neceſſarijs optimè munita erat, magnas Sarraceni ex machinis, pręſertim peritorũ architectorũ ingenio excogitatis, & uarijs ſtrategematibus clades acceperunt. capta tamẽ tunc fuit à Sarracenis Burdegala: & omnes ad unũ in ea, etiã mulieres cũ paruis infantib. cęſi ſunt, nec nõ templa ſolo ęquata. Deinde per Pytagorũ fines ultra Garumnã fluuium in Sanctones excurrerunt: atq; Angoliſmam, Blaiſiumq; euerterũt. inde per Lemouices & Pictauos in Turones deflexerunt, ubi Martini templum donarijs opulentiſsimũ direptũ incenderunt. Quibus cladib. afflictus Eudo, cũ Martello fœdus inijt: & ſic cõiunctis uiribus Abderamã in Turonum finib. ante ipſam urbem, trecentis ſeptuagintaquinq; millibus Sarracenis cęſis, pręlio fuderunt. ex Francis mille tantum & quingenti deſiderati. Et ne tunc tota illa Sarracenorũ manus deleretur, in cauſa fuit nox prælio nondum confe-

cõfecto ſuperueniẽs. Abderama enim noctu clade ſua cognita,ſequentis diei fortunã expectare noluit: ſed impedimentis omnib.in caſtris hoſtib.prædæ relictis,maximis itineribus cũ ijs reliquijs quę illum ſequi potuerũt, ad Pyrenęos,inde in Hiſpaniã rediturus,fuga cõtendit.Sed Nauarri itinerũ anguſtijs occupatis,omnes interfecerũt: ſequenti die Martellus ſtatim, ubi ſol illuxit, ſuis ad pugnã inſtructis, in aciem prodijt: qui hoſtes fugę ſe dediſſe cõſpicati, ad prædam ſunt cõuerſi, quæ in hoſtium caſtris opima fuit reperta. Eudone autẽ defuncto,regni eius partem Martellus ſuo adiecerat imperio:quamobrem filij eius Hunoldus & Vaifarus Narbonenſem prouinciã ſolicitantes, bellum cũ Martello redintegrârũt: & Rhodano tranſmiſſo, ſumma immanitate in oppida,uicos,agros,animantia, & omne genus hominũ, omnemq; ætatẽ & ſexum ferro & flamma ſæuierunt.quã procellam,pręcipuè Allobrogum ea pars quæ hodie Delphinatus appellatur, antequã Martellus iuſto cum exercitu occurrere poſſet, ſenſit. Qui ubi uenit,Viſigottus in uaſtam ſolitudinem,quam fecerat,receſſit:& fœdere cum Sarracenis cautius quàm Eudo fecerat,obſidibus uidelicet datis atq; acceptis, icto, eos rurſus in Galliam aduocauit:qui non iam, ut antea,ſexu ętate'ue imbelli armatis intermixta,ſed flore iuuẽtutis, militumq; robore delecto terra mariq;, & cõmeatu inſtructi, Atino duce in prouinciam tranſierunt: ubi Auinione Mauricij præfecti proditione capta,eam urbem cum Narbone belli arces delegerunt.Quos liberè uagantes,Childebrandus cum ualidis copijs à Martello pręmiſſus,primo ſtatim aduẽtu intra Auinioni mœnia cõpulit. Auinio urbs ad Rhodanum ſita,tũc mœnibus,frequentibusq; turribus ac propugnaculis munita ſatis erat: & Atinus,eam ſe defendẽte, nec ſegniter (ut certè uir fortis, & rei militaris peritus erat) rem adminiſtrante, expugnari non poſſe exiſtimabat. Præſidia enim ubique locis opportunis diſpoſuerat, mœnia,turres & propugnacula,armis, telis, machinis ad ſaxa in hoſtes eiaculanda,& ignis fomento, quò in irruentes faces accenſæ proijcerentur, propugnatoribusq; com

pleuerat, portas ſtationibus fidiſsimis, excubijsq; firmârat: commeatus quoque magnam copiam introduxerat, & deniq; nihil quod ad propugnationẽ ſpectaret, prætermiſerat: ducibus ſingulis ac centurionibus decurionibusq; ſua munera & loca adſignârat. Ipſe cuſtodias uigiliasq; circumibat, laborum, uigiliarum, inediæq; patientiſsimus: exemplo potius quàm pœnarum metu milites in officio continebat, & ad præclara fortiaq; facinora excitabat. Childebrandus caſtris admotis oppugnationem tentauit: quem Atinus non modò repulit, uerumetiam caſtra procul ab urbe remouere coegit. Sed ubi Martellus cum ſuis aduenit, iunctæq; copiæ ſunt, ſitu & munitione urbis inſpecta, propugnatorumq; uiribus exploratis, omnia maturè & forti conſilio agens, non modò erumpentes intra mœnia compulit, ſed caſtra in priſtinum locum promota muniuit. Cum enim Martellus rei militaris peritiſsimus eſſet, duces ac milites ſecum habebat tot bellis, quot & quanta geſſerat, exercitatiſsimos, & caſtrenſis diſciplinæ, quam ſub illo didicerant, obſeruantiſsimos: qui ſiue metandum, ſiue caſtra mouenda, ſiue acies inſtruenda eſſet, ſinguli ſigno tantum accepto ſua munera locosq; norant. Cum caſtra erant munienda, ſtatim alij locum ab Imperatore diligenter exploratum, ac indicatum metari, alij uallum & foſſam ducere, alij tentoria figere, alij ſtationes & uigilias collocare, alij extra uallum hoſtium in laborantes impetum arcêre: ſi uerò mouenda eſſent caſtra, ſinguli uiciſsim partes officiaque ſua norant: ſi in pugnam prodeundum, ordines ſinguli, modò qua forma acies eſſet inſtruenda indicaretur, certos habebant: & quo loco pugnantes pedem fixerant, ab eo recedere morte peius ducebant, laudis & gloriæ auidi. Si oppidum oppugnandum eſſet, alij ſcalas, faſciculos alij, & turres ac pontes, quibus mœnium altitudo ſuperaretur, admouebant: & certatim mœnia conſcendebant, nunquam ne in capta quidem urbe ad prædam extra ordines uagantes, neque unquam prædæ auiditate ferro ſeruire deſinebant, dum hoſtes ſuperant, qui arma non

tradi-

tradidissent. Cū huiusmodi igitur exercitu Martellus ubi castra admouit, dum recēs terror erat, & militū animi feruebant, quia gentis suæ naturā norat, quę primo impetu, dum recēs est iniuria, & animis audacia atq; uictoriæ spe feruet, ferocissima: breui si bellum trahatur, ita mollescit, ut agni uideantur, nulla militi quiete data, nisi ut corpora curare possent, pugnæ signum dedit, eorumq; animos huiusmodi oratione accendit.

Nisi mihi uirtus uestra, milites, multis laborib. ac periculis mecū exātlatis nota, et si hostis ignotus esset, multis uos uerbis incitare conarer: nūc aūt cū uos tot bellis inuictos expertus sim, & hunc ipsum hostē superiorib. annis longè maiorib. uiribus sibi Gallię imperiū deposcentē, facillimè penè ad internecionē deleueritis: mihi nō multū laborandum esse uideo, ut spem uobis uictoriæ, quā scio uos tot bellorum difficillimorū nostro ductu feliciter confectorum exemplis edoctos, certā in manu habere faciam: nisi quis fortè existimet, difficilius nobis nūc fore hos paucos, qui ut lepores antris, sic ipsi illis mœnib. inclusi latēt, superare: quàm in Turonib. fuerit, totius penè Oriētis uires delere. uel quasi mœnia plus ualeant in bellis, quàm quadringenta hominū millia, quorū gladij et arma simul in cumulum cōgesta, his mœnib. quæ uidetis altiore crassioreq; aggere hāc urbē cingere possent. Ferro, mihi credite, nō mœnib. se tuētur uiri. & qui muris nitunt, ubi eos uirtute superatos uident, pauidi ut damę arma abijcientes diffugiunt, uel ut pecora sternūtur. Accingite igitur uos ad oppugnationē, opima in ea urbe spolia inuenturi, & uilissimū istud genus hominū cauea inclusum opprimite: digna, præter prædā, q fortius se gesserint, à me pręmia accepturi. Ego ipse nō solū cōsilio, uerūetiā manu (ut soleo) ubi opus erit, uos iuuabo: & uirtutis uestræ ubiq; testis & iudex, periculorumq; particeps adero. ite muro illo transcenso, Gallię bis liberatores conseruatoresq; ab omnib. celebrandi.

Quib. dictis, sublato undiq; clamore mœnia summa ui oppugnari sunt cœpta: scalæ, turres, pontesq; admota. exercitu in tres partes (quarum uni Childebrandus, alteri

Carolomannus Martelli filius, tertiæ ipse Martellus, summi duces præerant) diuiso, tripartitò oppugnationem sunt aggressi. Sarraceni saxa ingentia, ad id præparata, deuoluentes, scalas frangebant : sagittarum præterea nimbum in oppugnātes iaculabantur, & picis accensę ollas in propius accedentes conijciebant, nullum deniq; telorum genus cessabat. Atinus ipse circumcirca discurrens, & omnia prospiciens, periti Imperatoris simul & strenui militis officio fungebatur: multis qui primi murū ascendere uoluerant, audacia necē attulit. Sed Martellus cū scalæ parim ab hostibus, partim ascendentium multitudine grauatæ frangerentur, ut ab aliqua muri parte hostes deturbaret, turrim ligneā erexit, ex qua machinis quibusdam saxa ingentia in eos qui in muro stabāt, iaculabatur: in eademque multi milites sagittarij erant, eosdem sagittis à propugnatione mœnium deturbantes. Hæc turris pontē habebat, qui machinis pariter attollebatur, & uicissim deprimebatur : quem qui in terra stabant, ascendere nullo labore poterant. machina tota corio bubulo tecta erat, ne ignis obesse illi posset. Itaque ea mœnibus admota (rotis enim impellebatur) pōs muri fastigio appositus, & sic statim murus Francis militibus in illa parte completus fuit. Tūc cū penè par dimicatio esset, uirtus uicit, clamorq; undiq; sublatus alijs per scalas, qui clypeis se quasi testudine facta tegebant, dum in summū uenirent, ascendentibus & cęsis uel deiectis propugnatorib. reliquisq; amissa spe dilabentibus, Atinus cum proceribus nauibus quæ instructæ in Rhodano stabant, secundo flumine aufugit: multi in fuga cęsi, multi aliorū super alios ruentium multitudine obtriti: multi, dum nauib. iam discedentib. adnatant, uorticibus absorpti. Atinus in mare delatus, Narbonē urbem munitā, opulentā, & maris auxilijs intromittēdis opportunā, quāq; alia Sarracenorū manus insederat petijt : & Martellus quoq; ad eā oppugnandam cōtendit. Iamq; nō minore utrinq; certamine oppugnabatur defendebaturq; Narbo, quā modò Auinio : cū Amorreus, alter Sarracenorū rex, obsessis opē ferens, Martellum in se cōuertit. Ad Illiberim

fluuium signis collatis, pugna atrox cōmissa: sed tandem, cum Amorreus in prima acie fortissimè pugnans cecidisset, Francus uicit, hostes fusi cæsiq; sunt, adeò ut ne nuncius quidem cladis domum redierit. qua suorū clade comperta, Atinus, & qui cum eo Narbonæ erant, classe Galliā decesserunt. Hoc tempore Mauris tota Aquitania pulsis, nouem proceres ex Martelli exercitu, uiri fortes, Sarracenis in Gottalania bellum intulerunt: & Martellus obijt, eique successit Pipinus alter filius: in Oriente aūt Malsamas Thraciæ, quæ nunc Romania uocatur, fines populatus, Cursianum munitissimum Cappadociæ oppidum occupauit. Deinde iterū ad Caucasia claustra cū exercitu profectus, ea ab Vnnis siue Turcis ita munita reperit, ut cum eis congredi nō ausus retrocesserit. Et biennio pòst altera Sarracenorū manus Euelito, Mauniæ filio, duce rursus in Thraciæ fines irrupit, magnaq; populatione facta in Syriā redijt: qua in prouincia multa Sarracenorū millia morbo interiêrunt. Nec tamē ideo ab incursionibus in Rom. imperij finibus abstinuerūt. Zulciminius enim cum magno exercitu Armeniā & Thraciam tertiò deprædatus est, & Sideronium oppidum cæpit: deinde in Cappadociam cū LX mil. transijt, eodemq; tempore Melicus & Batalus cū centū millibus Sarracenorū quartò in Thraciam irruperunt. Leo uerò imperator cū exercitu cōtra eos qui Thraciam uastabant profectus, penè omnes deleuit. Quo tēpore obijt Euelitus: in cuius locū Gizitus II pontifex, Salutis anno DCCXLIIII, creatus est. qui, dum Romanū imperiū in se diuisum erat, Cōstantino Copronymo, Leonis filio, cum Artabasdo de eo dimicante, ad imperij Sarracenici res constituendas animum conuertit. & quoniam Cyprus insula tunc bene habitata motus aliquos faciebat, populo uniuerso in Syriam trāslato, insulam uacuā reliquit: & cum annum regnasset, decessit. Ices post illum, pontificatum est adeptus: quo ante annum expletum defuncto, Maruanus pontifex creatus est. In Gallia uerò Pipino II regnum administrante, Sarraceni denuò Pyrenæos transgressi, ab eo summoti sunt: & ita mulctati, ut id amplius

eo uiuo

eo uiuo tentare non ſint auſi. Quamobrem Childerico, ad quem Galliæ regnum hæreditario iure ſpectabat, depoſito, Franci Zacharia Rom. pont. adnitente Pipinum regem ſalutârunt: atq; cum eo Carolum, qui pôſt Magnus cognomento dictus eſt, eius filium, in regni ſpem unxerũt. quem, cum pôſt multa, propria autoritate, quaſi iam rex eſſet, contra patris uoluntatem gereret, Pipinus in exilium extra omnes regni ſui fines abire iuſsit. quamobrem ille multis ex Francica nobilitate cum ſequentibus, ſe ad Galaſium, Toleti regem Sarracenum, contulit: eiusq; opera uſus eſt Galaſius in bello, quod tunc contra Marſilium Saragotiæ regem, itidem Sarracenum, gerebat. quo in bello Carolus, qui regis Toletani copijs omnibus præerat, fortiſsimè ſe geſsit, multaq; damna Marſilio regi intulit. Pôſt Galianæ regis ſui filiæ amore captus, multa præclara facinora in eius gratiam patrauit: præſertim uerò aduerſus Bramantem, itidem Sarracenum regem: qui ut Galianam inuitis parentibus coniugem haberet, Toletum oppugnabat: quem Carolus, cum ipſe Toletani regis milites tum Francos, tum Sarracenos funderet, ad pugnam inſtaurandam egreſſus, ſua manu interemit. Tandem uerò, ea in hortis ſiue balneis extra Toleti mœnia ad Tagi fluminis ripam ſitis, qui adhuc hodie Galianæ palatia uocantur, rapta, cum illa Burdegalam confugit: ubi ei magnificas ædes ad Toletanæ regiæ ſimilitudinem, quæ adhuc extant, & Galianæ palatium & ipſæ appellantur, ædificauit. In Syria uerò Maruano imperante, multæ ſeditiones inter Sarracenos ſunt obortæ, & plures tyrãni facti: ut Tebidus, Dadacus & Zulciminius. quos armis perſecutus Maruanus, Tebidum cæpit, atque occidit: Zulciminius autem fractus in Perſidem fugit. At Dadacus meliore fortuna uſus, Maruani filium prælio fudit. Sed non diu ea læticia frui potuit. breui enim cum ipſo Maruano atroci prælio congreſſus, uictus & trucidatus fuit. Horum inter Sarracenos ciuilium bellorum occaſione Conſtantinus Copronymus Syrię bello illato, magnam eius prouinciæ partem occupârat. Itaque Maruanus Da-

nus Dadaco extincto in Syriam uictricia arma conuertit, eamq; magna Christianorũ cæde recuperauit: eo autem anno pauló antè quàm hæc clades Christianis inferretur, Syria, Palæstina, Asia penè uniuersa; Thracia; Græcia atque Italia cum multis alijs regionibus ingenti terræmotu concussæ sunt. Pòst, maiores motus in Perside sunt exorti. Asmulinus enim eius sectæ, quæ à Mutare, cuius suprà mentionem fecimus, Alim Muamedo maiorem fuisse dicente, fuerat excitatá, princeps apud Corasenos Persicos populos degens, Catabani cuiusdam consilio seruos ad dominos siue insidijs siue aperta ui interficiendos concitauit: quorum deinde diuitijs serui potentes facti, in duas factiones sunt diuisi, quorum hæc Caisinorum, altera Lamonitarum uocabatur. Asmulinus uerò Lamonitarum dux factus, Caismos deleuit. Inde in Persidem cum Lamonitis & Catabano perrexit: cui prouinciæ pro Maruano præerat Iblinus quidam, qui cum centum armatorum millib. se Asmulino opposuit. Sed Lamonitæ quamuis inferiores longè numero essent, tamen Asmulini & Catabani, quos sanctos, & diuino numine plenos existimabant, promissis freti, fortissimè dimicârunt, adeò ut Iblinum fuderint. Deinde tot uictorijs élati, ausi sunt etiam cum Maruano; qui trecenta mortalium millia in aciem produxerat, prope Zabanum amnem confligere: eumq; exercitum fuderunt. Maruanus ponte, ne se hostes persequi possent, resciſſo, cum quatuor tantum millibus in Aegyptum transfugit. Quem persequutus Salinus, Asmulini filius, in Aegypto cruentissimo prælio deleuit: & sic omne Maraunium genus expulerunt. Cuius familiæ, quæ tot annos regnauerat, reliquiæ, pars in Mauritaniam, ubi fessæ regnum constituerunt, pars in Hispaniam transijt. Et ab Asmulino pòst orta est illa familia, quæ hodie in Perside regnat, Sophiana nuncupata. Mortuo autem Asmulino & Catabano, Abubalanus cognomento Muamat; Syriæ & Persidi; Salinus uerò Aegypto imperauit: & sic cœpit Aegypti Sultanorum, qui Cairi sedem habebant, imperium. Sic enim Aegy-

ptij Califæ appellari uoluerunt, quæ uox ſummum principem, & regum regem ſignificat. Eodem tempore in Gallia Pipino, defuncto, regnum inijt Carolus eius filius: & in Aſturibus Faſilæ ſucceſsit Alphonſus, Pelagij gener, cognomento Catholicus nuncupatus. is in Gallecis Lucum, Tui & Aſturicam, in regione Campi appellata, quicquid Stola, Carrione, Piſquerra, & Duerro fluminibus includitur: in Caſtulonenſibus, Simancas, Duengas, Amaiam, Caniciares, Aleſanium, Tranſineram, Supuertam, & Carraciam: in Luſitania, Bracham, Viſeum & Portum, à quo & Gallecis eiuſdem prouinciæ populis Luſitania tota hodie Portogalia appellatur, de Sarracenis recepit. Multa loca muniuit, ut Alabam, Ordugniam, in Cantabria, quę hodie Biſcalia dicitur: in Nauarra, Ruconium, Sarracecaſium, & alia loca uſque Pyrenæos: quo, regni ſui anno XVIII defuncto, Froila eius filius rex ſalutatus fuit. Hic Sarracenos, qui Gallecos inuaſerant, Omare illorum duce cum quinquaginta millibus cæſo, Ioſepo Cardubæ rege in fugam compulſo, fudit: & Gallecorum regionem totam, hodie Gallicia nuncupatam, ſuo ſubiecit imperio: quo pòſt à ſuis interfecto, Aurelius eius patruelis regnum eſt adeptus: qui nihil memoria dignum contra Sarracenos geſsit. & eo quoque breui defuncto, Silo eius frater rex creatus fuit: qui ut Gallecos rebellantes debellaret, pacem cum Sarracenis inijt. Regnauit octo annis: eiq; ſucceſsit anno Salutis DCCLXXX, Alphonſus II. Froilæ filius, cognomento Caſtus. Huic, Maurægati eius patrui impulſu, bellum intulerunt Sarraceni. Promiſerat illis Maurægatus, ſe, ſi illorum opera Legionis regnum, quod maiores ipſius obtinuerant, adipiſceretur, quotannis eis quinquaginta nobiles, & totidem obſcuri generis uirgines tributi nomine traditurum, multaq; alia nefanda. Quamobrem Sarracenis eum ſummis uiribus adiuuantibus, Legionem cum regno toto occupauit, & quinque annis obtinuit: eo autem uita functo, Vermudeces, Vimarani eius fratris filius, ſucceſsit: qui poſt duos annos ſpontè regnum

regnum Alphonso restituit. quo audito, Sarraceni ingentem exercitum Muga duce contra eum miserunt: cum quibus ille prope oppidum Lutum siue Ledum appellatum, acie congressus, eos; septuaginta millibus cæsis, & multis captis, fudit. Dum hæc in Hispania geruntur, Sarraceni in Oriente intestinis seditionibus lacerabantur. Abubalano namq; in Syria imperante, multi motus in Arabia contra eum à Maruani defuncti factione, Maruanum nondum obijsse dicente, & ideo arma pro eo reducendo capiente, sunt excitati: quibus motibus multi mortales utrinq; ceciderunt, magnæq; populationes factæ. Abubalano mortuo succeßit Abedela frater: quē alius quidam Abedela ad Pontificatum aspirans, insidijs oppressum interemit, ipseq; regnum occupauit: quo imperante, Turcica gens Caucasijs portis egressa, anno uidelicet Christianę Salutis circiter octingentesimo, Armeniaq; populata, in patriam redijt. & sequenti anno iterum magno numero egressa, cum Sarracenis pugnauit, donec multis utrinq; cæsis prælium nox diremit. Abedelę secundo, anno imperij sui XVIIII defuncto, succeßit Madi filius: qui nulla memorabili re gesta, cum annis nouem regnasset, obijt, Mosem filium imperij hæredem relinquens. quo anno secundo defuncto, creatus fuit Califa in eius locum Aaron. Sed ut ad Occidentis res redeamus. Ibnabala Cæsaraugustæ rex, ab cæteris Sarracenorum in Hispania principibus domo pulsus, ad Carolum in Galliam uenit, eius opem implorans: & Alphonsi cognomento casti, Asturum regis, legati eodem tempore ad Carolum uenerunt, quò eum ad Hispanicas res capessendas incitarent. Itaque Carolus non modò regni sui uiribus collectis, uerumetiam externis auxilijs acceptis, inter quos fuerunt quidam Danicæ iuuentutis proceres, quos studium armorum uirtutisq; ostentandæ perduxerat, cum non quidem ingenti, sed iusto selectorum militum ac ducum exercitu Pyrenæos per Ronscisuallem, nemine impediente transmisit: & Nauarræ fines ingressus, ad Pompelonem, Cantabrorum regni caput, castra posuit. quam

urbem Sarraceni ualido pręsidio communierant. Etiam antiquis Hispaniæ artibus instructi, unius prælij fortuna secus ac antè solerent uitata, bellum trahere decreuerant. Carolus, qui interrogarent, num deditionem facere, an belli fortunam experiri mallent, misit. Illi primò tempus ad deliberandum petebant: & diei spacio accepto, id agebant, ut ad reges socios amicosq; mittere liceret, ut nisi intra quindecim dies auxilio sibi præstò adessent, sese cum urbe dederent. E' re Francorum esse, urbe integra à clade belli potiri: potius quàm à uictore per iram, & à uicto per desperationem euersa: neque hac mora Francum ullius rei iacturam facere. Vrbem enim, ut omnes terrores ingruant, uim eo dierum numero laturam. Et Francos, si occurrentibus suis pugna superiores sint, portarum claustra solo uerborum imperio refracturos: idq; ex eorum dignitate ac utrorumq; commodo esse, ne insontes urbes ad quas liberandas Franci se uenisse dicerent, exempla belli utrinq; paterentur, quæ oppugnationis necessitas insolētiaq; afferat. Carolus ea à barbaris, ut bellum magno impetu cœptum, mora languesceret, cōsenesceretq;, callidè dici animaduertens, hostibus ad belli apparatum tempus dare noluit: quin statim bellum denunciat, iubetq; militem, quæ oppugnandis circumsedendisq; urbibus usui sunt, parare. Oppugnatio per multos dies atrox fuit. hostis assiduus aderat: crebra eruptione, nō Arabico, sed Hispanico more, ferro igneq; armatus, uelox subitusq; omne tempus, omnem locum conatumq; uaria ludificatione intutum, infidum, infestumq; faciens: prius circumfusus, quàm uēturum quis suspicari posset: prius cæde incendio'ue facto ex oculis se proripiens, quàm contrà eundi spacium daretur. Ad portas castrorū primò tumultum trepidationemq; iniecit: deinde oppositis aduersus urbis portas stationibus, ne tunc quidem arceri poterat, quin pari audacia impetū faceret: nec priusquàm perfectis operibus, circumuallatusq;, claudi mœnib. potuit. Tunc quoq; præstanter non uirtutem muris, sed muros uirtute defendebant. Dumq; obsidio diutius spe trahitur, cęteri barbari

reges,

reges,nõ quidem cũ exercitu ad pugnandum iusto prælio aderãt: sed per occasiones notis tramitib.leuis armaturæ equites submittebant,qui sæpius noctu quàm interdiu castra perturbarẽt. Quædam etiã manus cæsis custodibus, perruptisq; munitionib. in urbem penetrans,spe obsessos repleuit.Carolus animo infracto suos adhortatur, admonet tolerantia uigilantiaq; uicendum esse. Virtutẽ bellicã non acie tantũ clarescere,sed longè magis optima disciplina,quæ insomnes maxima ex parte noctes,dies laboribus plenos,libidinũ & luxus abstinentiã, perpetuumq; cũ mora temporis tædioq; certamẽ poscerẽt. Claustra illa quib. se impij tutarẽtur,uel ui refringenda,uel illos pertinacia edomãdos. Quamobrẽ signa inferrent, hostem inclusum respirare nõ sinerẽt. Exin ancipitia munimẽta facta,quib. castra & à tergo,& à frõte,& à laterib.custodirẽtur. Mox, qui ut antè excurrebant coerciti,& fœdè pulsi,& res ad iustam obsidionẽ redacta.Pòst oppugnatio atrocior cœpta: quæ dies noctesq; summa in alijs post alios in orbem succedentibus,omni operũ,machinarum,tormentorũ,scalarum,pontium, artis uirtutisq; genere cõtinuabatur, adeò ut tandem hostis consternatus,per æqua, per iniqua scandentium Francorum uirtute deiectus,cæsus'ue sit.In urbe quoq; magna strages edita, donec præconiũ à rege circũmissum est,ut inermi parcerẽt.Tũ Sarraceni ad eã diem assueti potius mori,quàm dũ arma suppeterẽt,se dedere,abiectis telis dextras inermes supplicesq; tẽdebant. Pòst mœnia diruta,& urbs direpta.Inde Cæsaraugustã,Tarraconẽsis prouinciæ caput,prectũ: quę hoc exẽplo territa,statim in cõditiones descendit, ut euangelij cõcionatores admitterẽt,Ibnabalã reciperẽt,regemq; agnoscerẽt. Pòst in Gotalaniã transijt, duosq; eius prouinciæ reges q Ibnabalam domo eiecisse insimulabantur,Abutaurũ & Deuisfezũ in castra uenire cũ donis coegit, & uectigal pacisci: omnẽq; Hispaniã nominis sui terrore impleuit.Sed ubi in Galliam reuersus est,sunt q addãt,uenisse ex Africa Aigolandũ quẽdam à summo Africanorũ Sarracenorũ satrape, qui Marroci sedem habebat,cũ ingentib.copijs,ad ea quę Carolus

in Hiſpanijs cæperat, recuperanda miſſum, cum quo fuerint multi reguli & uiri fortiſsimi. Cum eoq; Carolum ad Baionam, Vaſconiæ urbem, poſtquam aliquot ſingularia certamina ex prouocatione facta cruento prælio dimicaſſe: in quo quadringenta Chriſtiani nominis hominum millia ceciderint, & in his Milo Anglerius, Rolandi pater, uir fortiſsimus, qui uniuerſum ductabat exercitum. reſtitutā tamē rem fuiſſe Caroli uirtute, per opportunoq; auxiliarium copiarum aduentu, quæ tunc ex Italia Gallis adfuêre, adeò ut Aigolandus occultè fugam præoccupauerit. Sed mox reparato exercitu rurſus Carolum in Vaſconiam exciuiſſe: Gennumq; urbem, nunc Baiona appellatam, ſeptem menſium obſidione fatigatam: tandemq; recedentem in Sanctonum finibus Aigolandum ingenti prẹlio uictū, in Hiſpaniam refugiſſe. Carolum uerò, ut aliquando Hiſpanicum bellum ad exitum perduceret, maiore quàm unquam antẹa exercitu contracto, Hiſpaniam ingreſſum, Aigolandum poſt multa leuiora certamina ingenti prælio uictum interemiſſe: indeq; uniuerſam penè Hiſpaniam perdomuiſſe: multaque his fabuloſa inſerunt, quæ nos ideo prætermittimus. Sed ſi quis ea uidere cupit, Turpinum Remenſem antiſtitem legat, penes quem & horum quæ hîc adiecimus, fidem eſſe uolumus. non enim in ijs quos ſequimur, maiore fide dignis ſcriptoribus, Carolum pluſquam ſemel arma in Hiſpaniam promouiſſe, nec unquam eo regnante Sarracenos in Galliam tranſiuiſſe, inuenimus. Verùm illud ſatis conſtat, cum bellum in Hiſpania contra Sarracenos gereret, Alphonſum Aſturij regem, rerum ab eo geſtarum, uirtutisque fama motum, ut ſuis popularibus conſuleret: quia liberis carebat, & maioribus quàm eius regionis uiribus ad perpetua a cum Sarracenis bella ſuſtinenda opus eſſe uidebat, clàm ei per legatos, ſi modò ſibi aduerſus Cordubæ regem, cum quo tunc bellum gerebat, opem ferret, Legionis regnum obtuliſſe. Ea conditione accepta, Carolum ei auxilia miſiſſe. Quod ubi regni proceres audiuerunt, gentis finitimæ (ut plerunque ſolet) odio

id ægrè

id ægrè ferentes, regem coegerunt à fœdere discedere: nec eo contenti, Carolum, ubi se derisum uideret, hāc iniuriam ulturum metuentes, de eo cum uniuerso exercitu delendo cogitârunt. Itaque omnibus Asturum Cantabrorumque populis ad arma coactis, & Sarracenorum quoque auxilijs accitis, angustias montium qua in Hispaniam per Roncisuallem itur, clàm occupârunt (iam enim Carolus in Galliam reuersus erat, & iterum in Hispaniam, ut eam iniuriam ulcisceretur, contendebat) Erat tunc Caroli exercitus ad Pyrenæorum radices, quæ in Galliam uergunt, in ualle quæ adhuc Hospita nuncupatur: cum nunciatum est, Hispanos per uallem Caroli hodie appellatam, quæ planior est, contra se aduentare. Itaq; exercitu Galeronis, siue Gani (ut aiunt) quem hostes pecunia corruperant fraudulento consilio, in tres partes distributo: Rolandum (quem uulgus Orlandum uocat) suum ex sorore nepotem, Britanniæ citerioris ducem, uirum fortissimum, primo agmini præfecit, in eoq; omnes Galliæ proceres & summos uiros: in secundo innumeros nobiles, equitesq; collocauit: ipse cum tertio agmine, in quo erat Galero, in castris substitit. Et Orlandum cum primo agmine præire iussit. Hispanicus exercitus in Roncisualle uenientes expectabat. In quem ubi primum agmen incidit, ita ab eis tractatum fuit (locum enim illi superiorem, & angustias omnes occupârant) ut peius habuerint qui illorum manus effugerunt, quàm qui pugnando cadebant (hi enim citò moriebantur) illi per saxa de summis scopulis ruentes, membris fractis in summis cruciatibus aliquandiu uersabantur. Et sic Rolandus & alij omnes, ut ex ascensu montis & armorum pondere fessi erant, facilè sunt trucidati: eodemq; modo actū est de secundo agmine, in quo erant Galliæ XII uiri, quos Pares siue patres uocāt, ut penes quos regis creandi, & omnium grauissimarū rerum potestas est: Carolo semper in ualle, quę nūc ob id Caroli uocatur, in quam ex Hospita castra mouerant, hęrente. qui ubi tantam cladem cognouit, in Gal-

in Galliam summa celeritate se recepit, & Alphonsus per legatos hęc omnia se inuito & inscio facta excusauit, cum quo amicitia fœdusq; renouatum est. Inde ad pacis cogitationem conuersus, quam toto terrarum orbi nitebatur parare, legatos in Aegyptum Syriamq; misit ad amicitiam cum impiorum satrapis contrahendam, quo illi melius Christianos sub imperio suo degentes tractarent. quod impetratum est, adeò ut Aaron summus Persarum & Arabum Calyfa, qui cum CCC hominum millibus Asiæ prouincias, quæ adhuc Constantinopolitano parebant imperio, paulo antè tumultuosè adortus, Nicephorum ad pacem auro, quod singulis annis penderet, redimendam compulerat: deinceps non modò Christianos non infestauit, uerùm etiam inopibus, qui sub suo erant imperio, magnam quotannis pecuniæ uim largiretur: idemq; legatos cum muneribus ad Carolum misit. Nam, cum Aaron Tyana, ubi ædem Muamedi dicauit, alijsq; innumeris oppidis captis, Rom. imperium multis cladibus afflixisset: Nicephorus rebus suis iam desperatis, ad Arabem literas pacis impetrandæ causa in hanc sententiam scripsit. Cur tam iniustè, nulla à me iniuria lacessitus, mihi bellum inferas, aut quo impulsore id facias, non uideo: nisi fortasse, quòd cædibus & rapina gaudes. Nam te id religionis causa facere, causari non potes: cum Muamedes, uates tuus, Christianos omnes fratrum loco habere uos iubeat. An existimas Deum opt. max. omnium rerum opificem, & utrorumq; curam gerentem mortalium, quos ipse ad imaginem sui creauit, sanguine iniustè fuso delectari? absit hoc. neque enim huiusmodi piacula illi exhibere uos iussit Muamedes uester. An fortasse argenti, auri, aliarumq; rerum inopia compulsus, alienas prouincias inuadis? atqui cum earum rerum nos egentes simus, preciosissima quæque, & paratu difficilia apud uos in magna copia sunt. Quin si qua re nostra opus habes, amicè petis: & nos eam ibi illicò amanter exhibebimus. Si genus humanum, & mortalia contemnis arma: scito Deum esse memorem fandi atque nefandi.

fandi. Cum enim mortales ſimus,non decet nos immortalia odia inter nos ipſos exercere: in eaq; dæmonē imitari,qui perpetuum gerit cum genere humano bellum.

His literis, quibus & dona quædam erant adiecta, placatus Aaron, & ipſe multa munera Nicephoro miſit: & pacem ea lege inijt, ut Imperator ipſi quotannis aureorū nummûm triginta millia,& terna pro ſuo,totidemq; pro filij capite penderet, ne'ue oppida à Sarracenis uaſtata inſtauraret. Sed leuior fuit apud Græcum, quàm apud barbarum, fides. Nicephorus enim Sarracenis digreſsis, ſtatim ea inſtaurauit atq; munijt: quo cognito, Aaron exercitu rurſus in Græciam miſſo, Thebas cæpit: miſſaq; in Cyprum claſſe,templa euertit,& Cyprios expulit. Aarone autem cum annis XXIII regnaſſet defuncto, Muamates eius filius pontificatum eſt adeptus: qui cum Haldale fratre hoſtiliter congreſſus, ubi ſuarum partium fortunā inclinare uidit, conuênit ut ambo eodem titulo ęquoq; iure imperarēt. inde quatuor tyranni ſupercreati: quorum unus Hiſpaniam,alter Africam, tertius Aegyptum, quartus Syriam & Palæſtinam eſt ſortitus. Vnde Sarracenorum potentia declinare cœpit,& aliquandiu Orientis res à Sarracenis pacatæ fuerunt. Syriæ autem Calyfa Muamates nō iam Damaſci ſedem habere uoluit: ſed nouam urbem prope ueteris Babylonis ruinas, Bagadat nomine, condidit, in eaq; pontificiam regiamq; Syriæ & Orientis ſedem collocauit.ei enim & Perſæ adhuc parebant. Aegyptius Cairi: quam urbem prope Memphis ruinas conditam,ſuprà oſtendimus. ſed pôſt regia ſede in ea collocata,ita creuit, ut hodie inter maximas totius orbis terrarū urbes numeretur: & Africæ ſedes Cairoani, quæ urbs in Africa circiter C. M. P. ab Tuneta, & trigintaſex à mari, Ottmeno imperante condita fuerat,ab Elaglebo fuit collocata. Hiſpania uerò etſi pluribus regibus parêret, omnes tamen Marroci pontificem agnoſcebant: quæ urbs in Mauritania Tingintana eſt. Qui uerò Aſſyriæ imperabat, Calyfa uocabatur: quæ uox ſucceſſorem ſignificat, quòd is Muamedis ſucceſſorem ſe eſſe gloriaretur. Aegyptius

ptius pontifex, Sultanus est appellatus. Caiorani uerò, & ipse Calyfa se uocabat: & Marroci antiqua eius urbis conditoris appellatione Miralmuminum. Sub his & alia minora regna etiam in Africa sunt exorta: ut Tunetæ, Tripolis, Algeriæ, Orani, Fessę, & innumera alia his minora. ut enim quisque urbi aut prouinciæ alicui præerat, sic se eius regem appellabat, idq; quasi hæreditario iure possessum, posteris suis per manus tradebat. Sed tamen omnes hi reges aliquem ex his pontificibus agnoscebant: & ut quisque huic aut illi adhærebat, sic bellum cum alterius factionis regibus gerebat: quæ discordiæ & seditiones, tyrannorumq; multitudo ita Sarracenorum uires attriuerunt, ut post hos quos enumerauimus pontifices, paulatim ita decreuerint, ut tandem Turcis penè omne Sarracenorum nomen cesserit: & res illorum hoc tempore ita propter summæ regiæ perturbationem obscuræ fuerunt, ut nulla certa imperij illorum successione apud ipsorum quoque scriptores haberi possit. Nos tamen temporum ordine seruato, ea quæ de rebus ab illis gestis à uarijs scriptoribus memoriæ tradita sunt, quàm breuissimè complectemur. Hoc igitur Muamate Aaronis filio in Assyria, & Michaele Nicephori genero, qui Leonē Armenium expulerat, Byzantij imperante, Thomas quidam motus excitauit. de quo duplex fama erat. Aliqui enim eum obscuris atq; pauperibus maioribus ortum ferunt, ijsq; barbaris, diuq; in paupertate uixisse, uictum labore manuum suarum, nonnunquam etiam seruilibus ministe[illegible]s parantem. Deinde patria relicta Constantinopolim uenisse, ibiq; apud quendam Senatorij ordinis seruientem, eò libidinis ac fœditatis progressum, ut heri quoque lectum polluere ausus sit. Qua re detecta, cum ignominiam non ferret, ac pœnas talia facinora aggressis constitutas metueret, ad Sarracenos profugisse. Quibus cum se satis probasset, continuisque & diuturnis actionibus fidem confirmasset (annos enim uigintiquinque apud ipsos egerat) sancta Christianorum eiurata religione, & Muamedicam impietatem amplexum, ab ijs

bellicæ

bellicæ cuidam phalangi præfectum, ac contra Christianos missum fuisse; pollicitum se Romanum imperium in illorum potestatem redacturum. Ac Christiane na ui fr dem struenti, ut alienigenæ fidem non haberent; Constantinum sese nominasse, Irenes F. quem ob ingenij morumq; peruersitatem mater iampridem oculis imperioque orbauerat, morsq; iam tum uiuis exemerat. Alij hunc Thomam quondam affirmāt in familia Bardanij, cognomento Turci, unà cum Leone & Michaele fuisse: quum is Philomelij degens, ac de imperio sibi uindicando cogitans, consilium suum monacho cuidam futurorum perito, Leone Armeno conscio aperuit. Cui monachus prędixit, si imperium affectaret, & oculis suis & opib. spoliatū iri: sed ex ijs qui equum ipsi adduxissent, primū & secundum diademate potituros, tertium imperatorem declaratum iri: sed quod cupiuerat, minimè consecutum, statim periturū. Primum aūt fuisse Leonem, secundum Michaelem, tertium hunc Thomam, quem Leo Imperator fœderatorum cohorti præposuerit: eum ergo Thomam cum interfectum à Michaele Leonem cognouisset, cùm ut eius, cuius beneficentia usus erat, necem ulcisceretur, tum ut suum animum expleret (nam inde ab adolescentia ei cum Michaele inimicitiæ intercesserant) arma contra Michaelem sumpsisse: & primò Orientales copias, apud quas degebat, concitasse. Sic igitur exercitum minimè imbellem aut exiguum, sed grandem fortemq; collegit ex Sarracenis, Mauris, Indis, Medis, Persis, Assyrijs, Armenis, Chaldæis, Iberis, Zigis, Cabiris atque alijs gentibus. Quorum alij coacti castra eius sequebantur: alij beneuolentia erga eum ducti, nonnulli spe prædæ: quidam etiam odio in Michaelem, qui ob morum peruersitatem omnibus erat inuisus. Nam Thomas etsi alterum pedem mutilum haberet, ac genere barbarus esset: erat tamen ob caniciem uenerandus, & in congressu comis & facilis (quæ gratissima sunt militari multitudini) nec cuiquam corporis robore posterior habebatur. Is ergo Sarracenorum, quibus Constantinopolitanum

imperium promiſerat, uiribus & magnis etiam Chriſtianorum copijs ſibi adiunctis, Orientem occupauit: & publicorum uectigalium exactorib. in ſuam redactis poteſtatem, animi magnitudine & ſecunda uſus fortuna, ex paruo magnus, ex imbecillo potens factus eſt: à quo tota Aſia uaſtationibus populationibusq́; miſerè afflicta fuit: urbibus alijs Thomæ ſe ob metum adiungentibus, alijs quòd fidem Imperatori ſeruarent direptis, atque incolis in ſeruitutem actis: adeò ut ſoli Opſiciani & Armeni, quibus Catacellas & Olbianus pro Imperatore præerant, in tota Aſia in fide manſerint. Quibus ut gratiam referret Imperator, publicum uectigal quod Fumarium dicebatur, remiſit. Quo rerum ſucceſſu elatus Thomas, Imperatoris nomen ſibi arrogauit: eſtq́; Antiochiæ, ab eius temporis Antiochenæ eccleſiæ paſtore Iobo diademate ornatus: quem ipſe uiciſsim in filium adoptatum, imperij ſocium adiutoremq́; adſciuit, & nomine mutato ſe Conſtantinum Irenes F. appellauit. Quibus cognitis Imperator ſe quoque ad bellum parauit, & copias nequaquam certamini pares cum duce emiſit: quas Thomas penitùs fudit. Inde Romana claſſe in ſuam poteſtatem redacta, cum LXXX hominum millibus Abydum, omnia in itinere populatus, inq́; cinerem redactis non humilibus modò, ſed & loco optimo ſitis, ac expugnatu difficillimis oppidis, petijt. Ac inde nocte tenebroſiſsima in Thraciam traiecit, ubi multi quotidie ad eum ex Cæſaris militibus tranſibant. Et Imperatoris copias, quibus Olbianus & Catacella duces præerant, nec non & inſtructiſsimam aliam claſſem aduerſus ſe comparatam, inſtar torrentis alto monte decurrentis irruens, terra marique profligauit. Vrbem ipſam terreſtribus ſimul ac naualibus copijs ferrea catena, qua portus claudebatur, perrupta oppugnauit. Sed cum nihil efficeret, ad obſidionem conuerſus, caſtris optimè comminutis, exercitus partem ad Euxini oppida ſubigenda miſit. Deinde rurſus oppugnationẽ urbis ſummis uiribus adortus, cum omnes eius conatus propugnatorum uirtus irritos redderet, & claſ-

ſem

ſem eius grauis in mari tempeſtàs oborta diſsipaſſet, exercitum in Aſiam in hyberna reduxit. Pòſt, ineunte uere ad eandem oppugnationem redijt: ſed Michael iam & maritima claſſe & terreſtribus copijs melius quàm antea inſtructus, eius militum animis uarijs artibus prius ad defectionem fruſtra ſollicitatis: tandem omnibus portis repentè copias in eum nihil tale ſuſpicantem effundens, exercitum eius fudit, claſſem quoque eodem tempore par uo labore frangens. Quibus rebus permotus Gregorius quidam, Leonis Imperatoris conſobrinus, qui cum magna militum manu Thomę aderat, ut in gratiam Cæſaris rediret, ſuos milites ſtatim à reliquis ſeparauit, Thomam à tergo adoriturus. Quod uidēs Thomas, nihil animo deiectus, caſtris quæ optimè munita erant, ab urbe nō dimotis, cum parte exercitus Gregorium eſt adortus, prælioq́; fuſum, & in fuga comprehenſum necauit. Inde celeriter in caſtra reuerſus, literis in omnes partes miſsis, falsò ſe aduerſus Michaelem acie ſuperiorem fuiſſe iactauit: claſſemq́; quæ Beryti erat, nauibus tum longis, tum onerarijs CCCL conſtans, ſtatim ueluti rem mari continuò geſturis ad ſe uocat. Qua re cognita, Romanæ claſsis præfecti eam noctu in ſtatione adorti, claſsiarijs ſubito impetu perterritis, multas cæperunt, quaſdam artificioſo igni combuſſerunt: paucis admodum, quæ celeri fuga auectæ, ſe cum terreſtribus copijs coniunxerunt, periculo ereptis. Et dum terreſtres copiæ leuioribus prælijs circa Byzantium uaria utrinque fortuna ſæpius dimicant, huius belli fama per totum terrarum orbem diuulgata: Mortago Bulgarorum rex, etſi Imperator (ut erat natura ſordidiſsimus) pecuniæ parcens, opem ab ipſo oblatam gratijs actis ſibi minimè neceſſariam eſſe dixiſſet, tum quòd belli & prędę cupidus eſſet, tum uerò ut fœdus tricennale cum Leone Armeno pactum cōnfirmaret: contra Thomam expeditionem ſuſcepit, eumq́ue in loco cui Cedocto nomen erat, haud procul Byzantio, ſibi obuiam cum omnibus copijs progreſſum, prælio uicit,

magnaque ſtrage edita cum multis captiuis & ſpolijs amplisſimis domum redijt. Qua clade audita, Thomæ claſsis quam ad obſidionem reliquerat, tota ad Imperatorem defecit. Thomas exercitus ſui reliquijs collectis, in campum quendam Diabaſis appellatum, aliquot ab urbe ſtadijs remotum, uerùm excurſionibus aptum, & ob aquarum copiam commodum, copias traducit: ibique caſtra locat: atque inde crebris excurſionibus ſuburbana ædificia, regio luxu facta, omnia uaſtauit. Imperator autem copijs auctis tripartitò eum adortus, exercitum ipſius (cui ipſe, ut prius ſimulata fuga, pòſt repentè ſe in hoſtem conuerterent, manduerat) in ueram fugam compulit, ex quo etiam multi ad Imperatorem transfugerunt. Thomas cum paucis Adrianopolim incolumis peruenit: & Anaſtaſius eius adoptiuus filius, ex fuga Byziæ caſtellum occupauit. Quas ſtatim perſequutus Imperator, primò Adrianopolim, ubi Thomas erat, petijt: & ne uicini Scythæ machinarum, quibus urbes oppugnantur, noticiam conſequerentur, urbem annonæ penuria ad deditionem compellere ſtatuit: eamq; uallo ac foſſa cinctam acriter obſedit, adeò ut obſeſsi cibarijs omnibus conſumptis, occultè cum Michaele collocuti pactique delictorũ ueniam, Thomã arreptum, ipſi tradiderint. Cui, more antiquo Imperatorũ uſu recepto, primò eius in pauimẽto proſtrati ceruicẽ pedib. cõtudit: tum pedib. manibusq; mutilatũ, & aſino impoſitum, nihilq; aliud uociferantem quàm (Miſerere mei, qui uerus es rex) per caſtra circumduci iuſsit. Cumq; is ab Imperatore interrogatus, aliquos ex ipſius familiaribus quaſi occulta ſecum conſilia agitaſſent, accuſare uellet, Imperator ab Exambulio patricio, inimicis amicos accuſantibus fidem non adhibendam, monitus, eum audire noluit: qui tandem lentis confectus ſupplicijs, animam emiſit. Et qui Byziam confugerant, Adrianopolitanos imitati, Anaſtaſium Imperatori uinctum tradiderunt: qui & ipſe ſupplicio affectus eſt. Hic finis fuit Thomæ, cuius res geſtas nos idcirco minimè prætereundas duximus, quamuis ipſe non fuerit

Sarrace-

Sarracenus: quia ea omnia Sarracenorum opibus & potentia subnixus gesſit, adeò ut Sarracenorum Imperator fuiſſe uideri poſsit. Dum hæc in Oriente geruntur, Sarraceni qui in Hiſpania degebant, per legatos à Ramiro Aſturum rege, qui Alphonſo Caſto ſucceſſerat, tributum ipſis à Mauregato rege pendi ſolitum arrogantiſsimè petierunt: quib. Ramirus ex ſenatus ſui decreto ſe mori centies, quàm id facere, malle reſpondit, ſtatimq; cum exercitu ad fines illorum populandos Nagieram uſque eſt progreſſus. ſed cum Sarraceni cruento prælio ad Alueldam cum eo, quod nox diremerat, commiſſo ſuperiores extitiſſent: Ramirus noctu cũ ſuis in collem quendam prope Clauigium ſeceſsit, ibiq; ſequentis diei fortunam ualde timens, cum exercitu uniuerſo totam ferè noctem illam preces ad Deum fundens inſomnem egit. Tunc aiunt, D. Iacobum apoſtolum ſe illi uidendum præbuiſſe, ſuamq; ipſi opem pollicitum: & cũ ſequẽti die Ramirus hac diuina ope fretus in aciẽ prodijſſet, eundem D. Iacobum equo albo inſidentẽ, & rubram crucem geſtantem, in pugna uiſum fuiſſe: eoq; prælio ſeptuaginta Sarracenorum millia cæſa fuiſſe tradunt. Tunc Albaidæ, Clauigiũ, Calagurra, multaque alia eius tractus oppida, Chriſtianis ceſſerunt: in cuius uictoriæ præſentis numinis auxilio partę memoriam, D. Iacobi equeſtris ordo à rege fuit inſtitutus. Et Sarraceni, qui occiduum Hiſpaniȩ ſinum, ubi Valentia eſt, accolebant, multitudine hominũ aucti, & terrã quȩ ipſis obtigerat, parũ fertilem & opulentã eſſe animaduertentes, à ſummo principe ſuo qui Marroci in Mauritania Tingitana ſedẽ habebat, Amerumẽ appellatò, ut coloniã eos aliò deducere pateretur, petierunt: quos princeps rerũ nouarũ cupidus, longatũ nauiũ claſſe confeſtim inſtructa, ſimul ut eorũ cupiditatẽ alienis opib. expleret, ac num aliqua ferax inſula eſſet, in quam cõmodè ſuorũ poſſet deducere coloniam exploraret, ad inſulas Orientis miſit. ijq; in Corſicã uenerunt; ſed ab Abdemaro, quẽ Pipinus Caroli Magni filius, Italiæ rex, cũ Geneuẽſi claſſe contra eos miſit, repulſi ſunt. qua in pugna ipſe Abdemarus fortiſsimè

dimicans

innūmeris reliquarum inſularum biremibus ferox admodum in Cretam appulit: ubi Sarracenos inuenit, nequaquam pugnam ſubterfugientes. quamobrem prima luce ad meridiem uſq; acerrimè utrinq;, & dubio euentū pugnatum eſt. ſed tandem die ad ueſperam uergente, Sarraceni ſuperati, fugæ ſe dederunt: quorum multi in pugna occiſi ſunt, plures abiectis armis capti: adeò ut etiam urbs illorum eadem die, niſi nox ingruens obſtitiſſet, capi poſſe uideretur. Quæ quidem nox & uictoria Gręcis exitium attulit. dum enim uictoria tumidi, ut qui ſuperſtites paucos ſe poſtridie nullo negocio in ſuam poteſtatem redacturos ſperarent, perinde ac ſi non in hoſtico, ſed domi ſuæ agerent, potationibus & luxuriæ ſe dedunt: neque excubiarum aut ullius ſalutaris rei curam habent, de ſolo ſomno ac quiete & ſocordia facilè omnia euertente cogitantes, à Sarracenis, qui id animaduerterūt, ſomno uinōque ſepulti media nocte opprimuntur, & ſic omnes ne nuncio quidem ſuperſtite cæſi ſunt. Solus dux Craterus, mercatorio uſus nauigio, ſaluti ſuæ conſulere eſt conatus: quem Sarracenorum dux diu multumq; inter cadauera & captiuos quæſitum, cum nō inueniret, ac fuga elapſum perciperet, miſit qui eum perſequerentur: à quibus in Co inſula comprehenſus, in crucem actus fuit. Quibus auditis Michael Orypham, uirum prudentem, & rei militaris peritiſsimum, prætorianam legionem (quæ tum, quòd quadraginta aurei nummi ſingulis illius legionis militib. penderentur, Quadragenaria uocabatur) colligere iuſſit. is Sarracenos paſsim per alias inſulas prędatum excurrentes, partim inſidijs locatis, partim aperto marte congreſſus interemit: & eorum qui Cretam obtinebant, immodicam audaciam repreſsit, atque inhibuit. Hoc ipſo tempore Euphemius, turmę cuiuſdam in Sicilia dux, uirginis, quæ à tenera ætate caſtitatem uouerat, ſeq; ſacris dicârat, impotenti amore captus, eam Imperatoris ſui (qui & ipſe huiuſmodi facinus perpetrârat) exemplo, è ſacris ædibus raptam, ad ſe inuitam traduxit. Cumq; eius fratres eum apud Imperatorem accuſaſſent, Imperator Si-

ciliæ præfecto mandauit, ut (siquidem hoc crimen uerum esset) Euphemio nasum præcideret. Quod sentiens Euphemius, coniuratione cum ijs quibus præerat, & aliarum turmarum ductoribus facta, ad Ambulacum Mauritaniæ Sarracenorum pontificem transfugit: eiq; promittit, se, modò ab ipso Imperator Romanorũ declaretur, omnem ipsi Siciliam subiecturũ, magnumq; tributum soluturum: qua conditione accepta Ambulacus, eũ imperatoris Romani titulo insignitum, magno exercitu instruit, eiusq; opera Sicilia potitur: sed Euphemius, dum Siciliam Imperatoris habitu obit, Syracusis fuit interfectus. Inde Sarraceni Calabriã quoq;, & plerasq; alias Italiæ partes incursionibus populationibusq; infestare cœperunt: quorum una clasis circa Sardiniam deleta fuit, altera (nam duæ emissæ erant) fugienti similis domum est reuersa. quod fecit, ut Ambulacus cum Galliæ rege pacem inierit. Sed paulo pòst Bernardo, Pipini filio, in Italia regnante, Sarraceni Ambulaci pacem aspernati, Corsicam inuasere: quos prẹda onustos alto mari adeptus Ermengarius, qui pro Italiæ rege ex Balearib. insulis maiorem præsidio tenebat, primo congressu fudit: atq; aliquot nauibus ex ea classe interceptis, quingenti Christiani captiui seruati sunt. Nec tamen ob eã cladem Sarraceni quieuêre, quin classe circumacta Italiam petunt, Centumcellas in Hetruriẹ ora (quod oppidum nunc Ciuitas uetus appellatum) repentino impetu adorti occupant: captum oppidum diripiunt, ferroq; & igni uastant. Narbonensem inde orã populati Sardiniã inuadunt, prẹdẹq; & populationis omnia cõplent. In quos licentius uagantes Ermengarius, iterum cum insulanorũ manu repentè impetum fecit, fusosq; cũ multa cæde ad mare egit: ubi dũ naues tumultuariè ascendunt, ad hostium satietatem cẹduntur: atq; ita grauiter affecti, magnaq; parte clasis amissa, in Africã traiecêre. Et qui in Sicilia erant, Venetos in Constantinopolitani imperatoris (cui insula illa tunc subiecta erat) gratiam classem contra se mittere audientes, prẹda onusti abiuerunt. Posthẹc Haido, quẽ Ludouicus Galliæ rex & imperator, Aqui

taniæ

taniæ præfecerat, Ausonia urbe dolo capta atq; direpta, Sarracenorũ Hispanorum auxilia accersiuerat:quibus fretus,tum Aquitaniam,tum citeriorem Hispaniã latè populabatur. quem conatum Ludouicus breui repreßit: & Alphonsus cognomẽto Magnus, Asturiæ atq; Legionis rex, duos Toletani regis Sarraceni exercitus ad Legionem urbem oppugnandam missos, prope Duerum amnẽ fudit: Coimbrã præterea,quã Sarraceni oppugnabant,obsidione liberauit. Et cum Zamorrã urbem conderet, eosdem Sarracenos Alchama uate,suo duce,cõtra se uenientes,multis ex ipsis,ac inter cęteros etiã Alchama cęsis,uicit:& Aboalinũ magni apud eos nominis ducem cæpit, qui se ducentis aureorum nummûm millib.redemit, qua pecunia rex D.Iacobi templum,quod Ouiedi est,ex marmore, cũ antea latericium esset, ædificauit. At in Italia Sarraceni Panormũ,clarißimã Siciliæ urbem,cęperant:nec quisquã erat qui eorum conatib. obuiam iret,nisi Bonifacius Corsicæ comes,cum Beatrio fratre,& paucis Hetrurię comitib.classe in Africam delatus: ac inter Vticam & Carthaginẽ in terrã egressus, quatuor prælijs tot hostes cæcidisset,ut nõ secus ac Pœni olim Annibalem ab Italia, sic Sarraceni tũc suos ex Sicilia reuocare fuerint coacti: & sic Sicilia pestifero bello liberata est. Bonifacius uerò ex Africa uictricem classem reduxit,multa præda onustam.Sed nõ diu Sarraceni quieuerunt:quin mox maiore quàm unquã antea ui Italiam adorti,Centũcellas iterum capiunt. inde citato agmine Romã petunt, Vaticanũ nullis adhuc munitionibus septum facilè adepti: templumq; D.Petri direptum, argenteisq; quas habebat ingentis precij forib.sublatis,ferro & igni prophanant: ibiq; plures dies commorati,cum urbem oppugnare in animo haberent,audito auxiliarium ex Cisalpina Gallia copiarum aduẽtu,recedentes, inter Appiam & Latinam uias suburbana omnia uastant. Pauli basilicã Ostiensi uia spoliant,atque igni iniecto magna ex parte absumunt. Inde in Latinã uiam flectentes,populabundi in Cassinensem usq; saltũ excurrunt. Cassinense fanum opulentißimum sacra ueste & donarijs spoliãt,

magnaq; ex parte excindunt.Hinc dextra Liris ripa ad mare inſtar rapidę procellę ſeſe effundunt:ibiq; pręda nauib. ſuis,quæ illic præſtò fuere, impoſita,in altũ abiuere. Et in Hiſpania Abduramenus Cordubæ rex, Cãtabrię fines ingreſſus,cũ Ordonij Legionis & Gartiæ, Ignigenij Cantabriæ, regũ copijs ferociſsimè per diem integrũ pugnauit, & fortuna in neutrã partẽ inclinante receſsit. Ordonius uerò fines eius ingreſſus,Cintiliã oppidum, quod nũc Santiliaria uocatur,euertit. At in Aſia Impraelus Syriæ Calyfa,qui Muamati ſucceſſerat, cũ maximis copijs in Imperij Romani fines irrupit. Aduerſus quẽ profectus Theophilus Impator,Theophobi & Manuelis præſtãtiſsimorũ ducũ uirtute fretus, acie dimicare ſtatuit: quo aduentãte Impraelus ſiue arrogantia ductus,ſiue quòd pręlij fortunã timeret,Abuzachare quodam cũ LXXX armatorũ millib. ad pugnã relicto,cũ parte exercitus diſceſsit. Cõmiſſo aũt prælio,quũ Sarraceni uincerent,Theophilus cũ prætoria cohorte & duobus Perſarũ millib. & Theophobo in collem quẽdam euaſit: quo ab Sarracenis cincto,illis ſummo conatu Rom. Imperatorẽ capere nitentibus,his aũt Imperatorẽ ſuum fortiſsimè propugnantib.in ueſperã uſq; acriter eſt dimicatũ. Sed ubi nox uenit,Theophobus Sarracenos arte deluſit. Mandauit enim militibus,ut quantũ poſſent,ſtreperent ac cõclamarent,ſonitumq; cithararum & chordarum tubarumq; ederent, quaſi ſubſidium ipſis aliunde aduentaret. Quod ſuſpicantes Sarraceni,ne ab hoſtibus circumdarentur,ad VI. M. P. receſſerunt: & ſic Imperator cũ ſuis periculo erepti,ad exercitũ,qui fugam è prælio fecerat,contenderunt. Quamobrẽ Imperator Theophobum uniuerſo exercitui præpoſuit: & ſequenti anno rurſum contra Sarracenos expeditione ſuſcepta, eos apud Charſianum prælio fudit, & XXV millia captiuorum ſecum domum rediens abduxit. Rurſumque tertio anno contra eoſdem profectus, commiſſa pugna ab hoſtibus circumuentus, penè in manus eorum peruenit. quod ſentiens Manuelus dux exercitus,animis ſuorum uehementi oratione collectis audacter eò perrupit: Impe-

ratorem-

ratoremq; iam fatigatum , ac de salute sua desperantem, causantem tamen fuga se suos prodere nolle, & inuitum periculo eripuit: mortem ei, ni se iter aperientem sequeretur, minatus. Et quartò cum copijs utrique exercitus in aciem progresi,nulla re gesta domum redierũt.Quinto anno Theophilus longè in Syriam uastando ac populando progressus , Sozopetram Impraelis patriam expugnauit. Qua re uehementer irritatus Impraelus, copias undique ingentes cõparat,Amorium Theophili patriam petiturus. Copiæ eius Tharsi conuenerunt: ubi cum Impraelus uenisset, filium suum cum parte exercitus ad Romanum exercitum, qui ad Dorylæum tridui ab Amorio itinere castra habebat,tentandum præmittit, eiq; decem Turcarũ millia & omnes Armeniæ copias adiungit: qui cum ad Drazymenum esset metatus, Theophilus contra eum progressus, ad locum uenit Anzin appellatum: atq; inde statuit, priusquam manus cum hoste cõfereret, multitudinem hostium speculari.Itaq; à Manuelo in altisimã ductus speculam,hostiles copias (etsi Manuel non multitudinem , sed hastarum segetem spectandam moneret) suis robustiores iudicauit. Sed tamen post multam deliberationẽ prima luce prælium acerrimè est initum: quo in prælio Romanis legionibus fortisimè pugnantibus, Saraceni fugæ se dederunt. Sed Turcis sagittarũ nimbo Romanos ab illis persequendis arcentibus,mutata est pugnę fortuna. Romanæ enim legiones Turcicarũ sagittarum uim non sustinentes,Imperatore deserto fugerunt,ducib: illarum & Persis pro eo summa ui dimicantibus. Verùm cœlum tũc Imperatorem iuuit. pluuia namq; exigua delaota, neruos arcuũ Turcicorũ relaxauit: quo factum est, ut Romani sagittarũ metu liberati, salutis parandæ occasionem habuerint.Hac suorum uictoria cognita, Impraelus filij copijs cũ suis cõiunctis, Amoriam petijt: eumq; profunda fossa cinctũ,omni ui oppugnare cœpit:sed cũ nihil efficeret, Amoriensis quidam Batidzes nomine,muneribus corruptus,quá nam ex parte facilius in muros euadere possent, Sarracenis indicauit: & sic urbs Orientalium

pulcherrima expugnata, deletaque fuit. Qua uictoria elatus Impraelus, Cæſaris legatos ante oppugnationem cum ingentibus muneribus ad ſe, ut ab incœpto deſiſteret, rogandum miſſos: & hactenus in uinculis detentos, omnia prius inſpicere iuſſos, cladis nuncios ad dominum remittit. Quos cum Imperator rurſus, ut de clarioribus captiuis, quorum magnus erat numerus, redimendis agerent, ac pro eis duo millia & quingenta auri pondo offerrent, miſiſſet: barbarus iterum contumelioſe remiſit, ſtultum ſe fore inquiens, ſi captos ea pecunia redderet, cum ipſe eo bello decies tantum impendiſſet. Cuius cladis mœrore confectus Theophilus, obijt. Huic ſucceſsit Michael filius, qui & ipſe expeditione in Sarracenos facta, Samoſata urbem ad Eufratem fluuium ſitam, opibus ac robore inſignem, obſidione cinxit: ſed dum (propterea quòd Sarraceni metum ſimulantes, intra mœnia ſe continerent) exercitus ſecurè nimis & ſine excubijs degit, tertio obſidionis die, cum milites omnes (erat enim is dies Domino conſecratus) ad ſacra conueniſſent, Sarracenis armatis ſeſe patentibus portis effuſis, Romani undique opprimuntur, adeò ut uix ipſe Imperator impedimentis omnibus amiſsis euaſerit. Et rurſus biennio pòſt Sarracenis imperij Romani fines cum XXX millibus ingreſsis, Michael ut cladem prius acceptam uictoria reſarciret, XLV millibus Thracum atq; Macedonum collectis, eis obuiam it. Sed illi eo cognito, per difficilia loca compendioſo tramite eum diſsipatum in itinere repentè adoriuntur, atq; in fugam conijciunt: & tunc quoq; Michaelem in hoſtium poteſtatem uenturum fuiſſe tradunt, niſi Manuel phalange perrupta eum eripuiſſet. Deinde biẽnio pòſt Mamumo, Impraelis filio, Calyfa Syrię imperante, Sarraceni XL millium exercitu coacto, Armeniã & maritima populati uaſtârũt. Quo quidem tempore imitatũ tũc Calyfam Xerxis factum ferũt, qui mare flagris cædi iuſſerat, quòd ulterius ſibi ad libitũ progrediendi facultatem ademiſſet. quod grauiter ferens Michael, Petronam auunculum ſuum, qui tunc Thraciæ prouin-

prouinciæ præerat, cum magnis copijs contra Mamumum misit: qui in loco quodam Lalacæon nuncupato metatus, insidijs undiq; positis, Mamumum ad pugnam prouocat: qui instar feræ indagine cinctus, deq; exitu anxius, de regionis lociq; in quo castra posuerat, ac præterlabentis fluuij nomine, quendam è captiuis Romanis percontatus, cum audiuisset regionis Lalacæonis, loci Ptosontis, amnis Gyris nomen esse (ut erat Græcarum Latinarumq; literarum non ignarus, & philosophiæ studijs deditus) statim nomina illa sibi copiarum cladem, easq; in gyrum à Romanis inclusum iri denunciare dixit. Suos tamen monet ne desperent, sed fortiter se ad pugnam parent. Itaque sequenti die, ut dies illuxit, se undique inclusum sentiens, per eam partem quam Petrona statione tenebat, exitum quærere statuit, hostesq; ingenti sublato clamore inuadit: sed conatum suum irritum cernens, paulùm se recipit: rursúmque inde impetum facit, idq; sæpius iterans: tandem desperata salute in aduersos hostes uehementi cum impetu irruit, ibiq; & ipse cadit, & exercitus eius ad internecionem deletur. Et filius eius cum parte copiarum populatum missus, cladis nuncio accepto, statim fuga Melitonam petit. Sed eum qui Charsianis angustijs præerat insecutus, captum Petronæ tradidit. Fuit Mamumus uir certè multis præclaris uirtutibus ornatus: nam cum ipse doctus esset, uiros etiam doctos uehementer amabat, magnoque honore afficiebat: cuius rei præclarum exemplum hic narrare lubet. Erat Byzantij insignis quidam philosophus, Leo appellatus: qui cum Thessalonicensium esset episcopus, inde ob imaginum controuersiam, quæ tunc Latinam & Græcam exagitabat ecclesiam, pulsus, Byzantium se contulerat: ibique uili quadam in domo degens, quibus quisque uellet artibus homines instituebat, unde multi ex eius priuata schola insignes in artium & philosophiæ studijs prodierunt: ac inter cæteros iuuenis quidam summam ex eius disciplina Geometriæ peritiam adeptus, à Sarracenis in bello captus fuit, & in serui-

tutem

tutem cuiuſdam clari inter eos uiri uenit : quem cum Mamumus Mathematicis diſciplinis inſtructum audiuiſſet , coram ſe ſiſti iubet : cumque certamine propoſito is Arabas geometras eatenus uiciſſet , quòd quarum rerum illi ſolum uſum habebant , ipſe etiam cauſas & rationes adferebat : Mamumus uehementer admiratus (putabat enim artem illam apud ſolos Arabas uigere) à quo ea didicerit , & num præceptor eius adhuc uiueret , quærit. Reſpondet ille: Leonem ſibi fuiſſe præceptorem,inopem adhuc uitam agentem , & nulli alij rei quàm ſtudijs deditum. Statim ergo ad Leonem literas in hanc ſententiam Mamumus ſcribit: Vt ex fructu arbor iudicatur, ſic nos ex diſcipulo pręceptorem cognouimus. Ergo tu , qui tanta rerum ornatus ſcientia , ignotus tuis ciuibus, nullum ſapientiæ fructum percipis, ne dedigneris ad nos uenire,tuęq; nos doctrinæ participes facere. Quòd ſi feceris,omne Sarracenicum genus tibi colla ſubmittet : ijſq; diuitijs & donis cumulaberis, quibus nemo unquam hominum. Has literas iuueni libertate & multis muneribus donato,Byzantium perferendas tradit. Quibus literis acceptis, Leo rem totam ad Imperatoris familiares refert: ſicq; Imperatori innotuit, qui eum ditatum publicè docere iuſsit. Mamumus autem Leonis ad ſe aduẽtu deſperato, Geometricas aliquot, Aſtronomicasq; & aliarum ſcientiarũ quæſtiones ei diſcutiendas mittit:quibus à Leone optimè ſolutis , & inſuper ſignis quibuſdam ad futura prædicenda adſcriptis , cum eas Leonis literas legiſſet, ſummo eius deſiderio ardens fertur exclamaſſe: Ò beatos illos, qui tua, diuine Leo, conſuetudine fruuntur.Inde ſtatim legatos cum donis ad Imperatorem miſit, eiq; in hunc modum ſcripſit : Statueram (ut candidum amicum decet) ipſe ad te uenire: ſed cum à Deo , cuius ſumma eſt poteſtas, mihi commiſſum imperium,populuſq; ſubditus ferociſsimus,id nõ concedant: peto ut Leonem, uirũ philoſophia alijſq; ſcientijs præſtantem, quem habes,ad me mittas, quo exiguum tempus mecũ degens, ſuæ me doctrinæ, cuius amore flagro, participem faciat:

Neque

Neque ob religionis & gentis diuersitatem hoc differas: sed mecum amicè agas rogo. quod si præstiteris, tibi mille auri pondo dabimus, pacemque & fœdus perenne tecum inibimus. Cui petitioni Imperator, ne scientiæ quarum causa Romani cunctis gentibus admirationi erant, barbaris proderentur, non annuit: quin potius Græcus ipse, & Christianus, à barbaro impioq; homine uirtutem colere didicit. quod utinam & nostri principes hoc exemplo edocti facerent. Is enim Leonē deinceps magnis diuitijs locupletatū, summo in honore habuit, Thessalonicensiq; iterū ecclesiæ pastorē dedit: ubi & summopere, propterea quòd Thessalonicensem agrū in summā sterilitatē redactū, adeò ut incolis aut fame moriendū, aut aliò migrādum esset, suo ingenio, & scientiarū quas callebat ope ad frugē cōuertisset, fertilemq; reddidisset, eū omnes uenerabantur. Sed tempus est, ut ad Occidentis res redeamus. Mauritani Sarraceni ex Sicilia, in qua iam diu multa oppida obtinebant, Saba duce in Italiam traijcientes, Tarentum oppugnabant: cum Græca & Veneta classis simul iunctæ in Calabriam delatæ sunt, ad eam urbem obsidione liberandam. quo audito, Saba timorem, ut hostem in certamē traheret, fingens, soluta obsidione uitabundo similis, concessit in Crotoniatem sinum: ubi non multo pòst prælio commisso, & Grecorum agmine statim in fugam uerso, omnis Sarracenorum uis in Venetos fortius dimicantes uersa est: paucīq; à tam ualida classe circumuenti, partim cæsi, partim fluctibus mersi, Veneti ad unum eo prælio periêre. Qua uictoria elatus Saba, Ionij maris ora celeriter enauigata, Illyricum petit: cuius prouinciæ oram dum populabundus legit, ad Venetarum nauium, quæ Syriaca onustæ merce aduentabat, famam, in Tergestinum sinum classem celeri cursu contrahit: unde naues ex insidijs adeptus diripit, negociatores & socios nauales remigesq; omnes incredibili Veneti nominis odio trucidat. Hinc transgressus, Anconem, nobilem Picæni urbem, & pulchro portu celebrem, ui capit: captam diripit, & incendio absumit, paucis oppidanorum captis. o-

n mnes

mnes enim ferè repentina trepidatione dilapſi, in mediterranea ſe receperant. Paulo pôſt alia eiuſdem gentis claſſis, urbis Romæ oppugnandæ conſilio ad Hetruriæ oram appulſa eſt : cuius repentinus aduentus cum totã urbem terrore repleuiſſet, Leo IIII pont. populo ad concionem conuocato, in hanc ſententiam uerba fecit: Quid uos filij trepidare uideo? aut cur tãtus timor animos ueſtros occupauit? nihil numine inuito, inſcio'ue, aut nobis immerentibus accidit. Tum nos pauere & formidare decet, cũ innumeris flagitijs Dei opt. max. iram in nos prouocamus: cum ciuilib. diſcordijs odijsq; accẽſi, arma in noſtroſmet ſumimus, cum frater in fratris necem conſpirat. Omnes enim Chriſtum ſeruatorẽ confitentes, fratres ſunt. Tunc (inquam) hęc, uel his deteriora nobis erant ab irato numine ſperanda. nã ſi exiſtimatis, has barbarorum impiorumque hominum manus nõ diuinitùs in nos immitti, longè fallimini. Id enim & diuina oracula paſsim [illegible]antur, & exempla omnia docent, ipſo Deo dicẽte, ſe impijs & nominis ſui hoſtibus ad infidos perduelleſq; perſequendos uſurum. ſcimus enim, Gręcorum diſsidia atq; flagitia huic peſtiferę genti in Chriſtianos ſæuiendi occaſionem dediſſe: & in Hiſpaniam quoq; non'ne Gottorum & Roderici regis ſcelera eos traxerunt? quibus fractis atq; mulctatis, ubi in bonos & ſanctos uiros arma conuerterunt, à paucis repulſi, fuſi, cæſiq; ſunt. Ergo hanc ignauiſsimã gentem magis quàm Deum ipſum opt. max. timemus? cum eius iram ſingulis horis & horarum momentis in nos prouocare, cum in eum conuicia iacere, eiuſq; maieſtatem lædere nõ dubitemus: huius uerò gentis ſolo nomine audito, trepidemus? quaſi mortalia arma magis ſint timenda, quàm ſempiternæ pœnę. Vbi nunc ſunt antiquæ illæ & Romanorũ propriæ uirtutes, fortitudo, laborum tolerantia, & animus in rebus aduerſis inuictus? Maiores noſtri priuſquam orbi terrarum Chriſti nomen innotuiſſet, cum adhuc ſub falſa religione degerent, nullam hoſtium uim timuerunt, & parua ſæpe manu ingentes hoſtium copias fuderunt. Galli, gens ferociſsima, & nunc ipſo aſpectu ob cor-

ob corporum magnitudinem formidabilis, imperij Romani adhuc anguſtis finibus,& urbe non ita magna, animis hominum potius repentino ferociſsimæ gentis, & maximi exercitus atq; hominum inuſitata ſpecie aduentus terrore perculſis, urbem hanc nulla tunc arte munitam cæperunt quidem: ſed tamē Capitolium nunquam capere potuerunt. & mox, unius exulis Romani uirtute, inſigni cum clade repulſi ſunt: & tamen non tantæ tunc erant Romani imperij uires, quantæ nunc ſunt. Neque enim imperium latius quàm Romanus ager patebat: nūc autem cum maxima Italiæ pars Romano ſit ſubiecta imperio, & urbs ipſa frequentiſsima, & non iam unicam Capitolij arcem, ſed præterea etiam integrum oppidum noſtra opera urbi adiectum, & omni arte munitum ſit, cum tot principes uiros habeatis maximis bellis exercitatos,& ſacroſanctæ religionis ſedem: non Gallos, gentem nobiliſsimam, non Gottorum ingentes copias, non denique Hunnos nobiliſsimarum urbium euerſores, ſed ignauiſsimā Aſiæ gentem, uel Mauritaniæ prędonum impijſsimorum contēnendam manū formidatis. Capitolinę arci humanum caput in ea inuētum, eiuſmodi fatum dedit, ut à nulla gente capi potuerit. An exiſtimatis Capitolium Saturni ſede tutius ſanctiusq; olim fuiſſe, quàm nūc, uera religionis arce adiecta? Nunquam, mihi credite, in hac urbe Sarraceni, uel ulla alia impia gens, quę Chriſti nomē auerſetur, ſedem ponet. Eo ſidere condita urbs Roma eſt, ut perpetuum habeat imperium: eoq; fato hoc nouum oppidum adiectum eſt, ut religionis ſedes ſit, quod Apoſtolorum principis baſilica [illegible]ſsima promittit. Sed fortaſſe putatis, Deum peccatis noſtris irritatum, eis in nos graſſandi poteſtatem dediſſe. fateor quidem nos hæc & maiora commeruiſſe, & non ſine diuino numine hanç procellam in nos immitti, ut his cladib. moniti, ad frugem redeamus: & tamdiu illos poteſtatē in nos habituros, quamdiu nos in peccatis pertinaces erimus. Sed ubi ad Dei Chriſtique miſericordiā conuerſi, pœnitētiam agentes, opē eius implorauerimus, ſtatim impia gēs nobis cedet: ingētem

eius ſtragem edemus, iniurias ſuperioribus annis ab illa & nobis & diuino numini, cuius templa prophanârunt, illatas ulciſcentes. Niſi fortè arbitramini, Aſtures, Cantabros & Francos, qui hanc gentem ſæpius ingenti ſtrage profligârunt, uobis meliores fuiſſe. Non erant, mihi credite: neq; enim Deus anteactam uitam noſtram magis quàm præſentem mentem animumq; reſpicit. Sed Pelagio, & aliorum ſanctorum uirorum ſermonibus admoniti, ad Deum conuerſi opem eius implorârunt, qui ſe ex animo rogantes nunquam deſerit. Reſipiſcite igitur, & cogitate nitendum uobis eſſe, ut pietate & fide nulli genti cedatis. Et priſtinæ uirtutis nominiſq; Romani memores, arma audacter, uel me duce ac præeunte, in hoſtem ferte, certiſsimam (ſi modò, ut dixi, feceritis) de barbaro hoſte uictoriam relaturi: & ij quos in pugna cadere continget, præter gloriam, uitam quoque ſempiternam ſtatim conſecuturi.

His dictis omnes qui ad militiam erant apti, arma cęperũt: eumq; Oſtiam ſequuti ſunt, hoſtem in littus egredientem prælio excepturi. Vbi cum hoſtem in cõſpectu habuerunt, pont. militibus Deum precari iuſsis, huiuſmodi uerbis diuinam opem implorauit: Deus omnipotens, qui Gedeoni cum parua manu de hoſtibus uictoriam dediſti, qui te ſanctè colentes nunquam tua ope deſtituiſti, preces noſtras propitius ſuſcipe: & filij tui, qui ſanguinem ſuum pro ſalute noſtra profudit, meritis concede, ut hæc piorum manus aduerſus tuæ fidei hoſtes dimicatura, tuæ maieſtatis dextra roboretur. Et tu CHRISTE IESV Seruator noſter, quemadmodum Petrum in fluctibus ambulantem, ne mergeretur, erexiſti: & alterum Apoſtolum tertiò naufragium paſſum, de profundo mari ſeruaſti: ſic nos nunc hac procella eripe, & ualidiores contra impios redde, ut parto de his triumpho, nomen tuum cunctis ſanctum ſit, & glorioſum. Deinde pugnæ ſignum dedit, nec ullo unquam tempore populus Romanus alacrius pugnam inijt, ut non ad dubium pugnæ euentum, ſed ad certam uictoriam mitti uideretur. Pugnatum

gnatum primò eſt aliquandiu æquo marte, fuitq; cruentum prælium. Poſtremò fuſi fugatiq; Sarraceni, & ad naues cum multa cæde compulſi ſunt. Ingens hoſtium numerus uarijs caſibus perijt, & multi capti: quorum plerique ſunt circa portum ad aliorum terrorem, inuito tamen pont. qui ut miti erat ingenio, à captiuorum cæde abſtinendum cenſebat, laqueo ſuſpenſi: reliqui Romam perducti, publicis operibus ſunt attributi. Aedificauerat enim Leo in Vaticano ciuitatem Leoninam, hodie Borgo appellatam: in eamq; Corſorum, quos Sarraceni inſula eiecerant, coloniam deduxerat, agro eis quem colerent, circa Vaticanum uiritim adſignato: hanc autem aſsiduè magis muniebat, ornabatq;. Poſthæc Sarraceni, qui Cretam obtinebant, in Illyricum & Hiſtriam claſſe delati, Gradum urbem, Venetorum imperio ſubiectam, circumſedêre. Sed hinc ſubitò Veneti ducis acceſſu depulſi, nauibusque repentè eductis in altum abiêre. Fuit hoc anno Salutis DCCCLXV. Et in Oriente Baſilius Macedo, bello contra Cretenſes Sarracenos ſuſcepto uictus eſt: multisque cæſis, parum abfuit quin ipſe caperetur. Quorum pòſt audaciam fregit Chriſtophorus, contra eos in Cretam ab eodem cum exercitu miſſus. & ipſe Imperator cum exercitu in Syriam profectus, caſtellis quibuſdam captis, & magna populatione facta, Tephricam, nobiliſsimam Sarracenorum urbem oppugnauit: ſed cum eam niſi longa obſidione capi non poſſe animaduerteret, caſtris inde motis, Euphratem fluuium nauali ponte traiecit: ac circumiecta loca populatus, multis caſtellis oppugnatis, alijs uerò in deditionem acceptis, ad urbem redijt. Inde rurſus expeditione in Syriam contra Sarracenos ſuſcepta, Germaniciam inuadit: & ſuburbijs incenſis, urbem Adatam obſidet, quam ciuibus negligenter defendentibus, non tamen cæpit. cuius negligentiæ cauſam ab eis ſcit Baſilio, reſpondit ſenex quidam: In fatis non eſſe, ut eam caperet: ſed Conſtantinus quidam, qui ab ipſo g eſſet ducturus nec tamen eum eſſe Conſtantinum

filium, quem secum in castris habebat. Quo responso irritatus Basilius, maiore conatu oppugnationem est aggressus. sed quum uideret se nihil efficere, inde discessit: captiuis, ne motum aliquem excitarent, ne'ue custodia opus esset, interfici iussis. Deinde Tharsensibus Sarracenis prouincias Romanas infestantibus, Andream cognomine Scytham contra eos misit, quo audaciam illorum reprimente, Tharsensium rex minaces, & in Deũ contumeliosas literas ad eũ misit: quibus scribebat, si ipse illum inuasisset, nihil ei Marię filium profuturum. quorũ uerborum mox pœnas dedit. Nam cum ipsemet ad exercitũ uenisset, Andreas contra eum copias eduxit: commissaq; pugna Sarraceni in fugam uersi, maxima ex parte cadunt, ipseq; rex iugulatur. Sed cum Andrea ob inuidiam apud Cæsarẽ, quasi Tharsum capere, cum potuerit, noluisset, delato, Stypiota quidam in eius locum exercitui præpositus fuisset: Sarraceni nullas in castris eius excubias esse agnoscentes, noctu eá aggressi, multos cæciderũt, reliquos in fugam cõpulerunt. Ab alia partè Sarracenis Africanis, Ragusium in Illyrici ora obsidentibus, & Ragusinis auxilium ab Imperatore petẽtibus, Basilius centũ bellicas naues eis subsidio misit. quod ubi Sarraceni cognouerunt, soluta obsidione Italiam petũt: captaq; Bari urbe, Calabros, Apulos, Lucanos & Salentinos incẽdio, cęde, rapinis penè ad internecionem affligunt: & iam de Roma ac totius Italiæ imperio inter se diuidendo agitabant, quum Iohannes pontifex publico periculo motus, ab Alberico, cuius opes latè in Hetruria uigebant, auxilium implorat: qui cum ualidissimo exercitu etiam Romæ delectu habito, cum illi iam in Romanum irrupissent agrum, primùm eos non procul ab urbe prælio uicit: inde ad Lirim fluuium circa Minturnas, sic eos fudit, ut de Italia deserenda cœperint cogitare: quamobrem omni maritima ora incensa, in Apuliam concessêre: & arce in Gargano monte facta, ac sub iugo montis oppido ad bellum communito, per multos annos Italiam infestâ- Inde Beneuentum adorti, ui capiunt, diripiunt, & incen-

incendunt. quo exemplo territæ finitimæ urbes, eius gentis præsidia admisere. Verùm subsidiarijs copijs à Romano pontifice missis, barbari præda magis quàm iusto bello rem agentes, sine prælio Rom. finibus cessere. Et alia eiusdem gentis classis ex Africa profecta, Genuam graui obsidione pressam ui cæpit: propugnatores primo ingressu trucidati, puellas, matronas & mares impuberes nauibus impositos, in Africam deportârunt. Sed Dandulus Venetus tradit, omnes uirilis sexus pòst in patriam redijsse: quo aũt modo id factum sit, nemo scribit. Fuit Genua capta anno Salutis Christianæ supra nongentesimum trigesimo quinto. Inde anno sexagesimo nono supra nongentesimum, ab Othone, Germanorũ imperatore, à Gargani arce, prius à Dalmatis deiecti, & à Pannonibus multis cladibus attriti, prorsus Italia pulsi sunt Sarraceni. Græci hìc Italiam Constantinopolitani imperatoris ope, Francis in ipsius Imperatoris gratiam adiuuantibus, Sarracenorum metu liberatam gloriantur. Aiunt enim, Italiæ populos, ubi Ragusium à Græca classe obsidione liberatum audiuerunt, se ei imperio subijcientes, auxilia & ipsos petijsse. Quamobrem Basilium per literas cum Francorum rege, ut eis opem ferret egisse, ab eoq; Sultanum captum, & Capuam perductum fuisse: qui pòst populi Capuani, cum quo contra regem conspirauerat, beneficio, rege inde pulso, liberatus, ipsis Capuanis bellum intulerit, sed Græcis opem ferentibus recesserit: hunc Francum regem, cuius mentionem inijciũt, Carolum Crassum V Germanorum Imperatorẽ esse puto. eius autem rei fides penes Græcos esto. Quod si fuit, nõ tamen tunc prorsus Italia pulsi sunt: sed multo pòst Othone imperante. nã diu Sarraceni arcem in Gargano habuêre. Et in Oriẽte Esmã Calysa cũ magnà classe Euripi urbem aggressus, nihil effecit: quin ipse in oppugnatione lethali uulnere accepto obijt. Et Cretensium Sarracenorum classis, dum Aegei maris oram & insulas populatur, in Romanam incidit: à qua multæ naues igni in cineres redactæ, multę fractæ, & plures demersæ sunt. Quod periculũ qui

ex illis euaſerunt, cum magis irritati Peloponneſum & uicinas inſulas uexarēt: & Byzantinę claſsis pręfectus, cum ad portum Cenchrearum applicuiſſet, ac naues hoſtiles circa Methonem, Pylum & Patras crebrò ſtationes habere didiciſſet, triremibus per Iſthmum Corinthiacum celeriter terra traductis, eos repentè aggreditur: ijsq; improuiſa impreſsione perculſis, hoſtium naues partim cremat, partim cum ipſis uiris demergit, duce quoque illorum Photio interfecto. Verùm ex Africa ſexaginta ingentes naues Romanis prouincijs uaſtandis, Cephalenem & Zacynthum uſque proceſſerunt: contra quos Narſam, Byzantinæ claſsis præfectus, miſſus eſt. ſed triremibus remigum fuga penè euacuatis, cum hoſte congredi non eſt auſus. Sed cum claſsiarios aliquot Sarracenorum captiuorum, quos claſsiariorum more indutos palis affigi iuſsit, ſupplicio terruiſſet: illi noctu hoſtem aggreſsi, alijs cæſis, alijs captis profligârunt. Deinde in Siciliam tranſuecti, urbes quæ Sarracenis parebant, uaſtârunt. Interea uerò Meſembriaci Sarraceni nauibus aduecti, Phœniciæ & Syriæ oram infeſtârunt. Deinde Leone, qui Baſilio Macedoni ſucceſſerat, templis condendis occupato, Lemnum inſulam multis mortalibus cæſis occupârunt. Inde aliquandiu quieuerunt, ad Romani Pueri imperium uſque. is enim Nicephorum Phocam contra Cretenſes Sarracenos miſit: qui eos ſeptem menſium ſpacio, illis multis prælijs profligatis, oppida omnia ſubegit: Candacem metropolim eorum euertit. Leo autem eius frater, in Syriam contra Camadam, Chalepi dominum, Sarracenum miſſus, barbaro acie ſuperato, magnā eius exercitus partem prælio cęcîdit: reliquam cæpit, ipſo duce cum admodum paucis ægrè elapſo. Quamobrem Leo triumphans, in urbem redijt. Sed Camada uires reparante, Nicephorus ex Creta rediens, Syriam petere iuſſus eſt: qui pugna commiſſa, hoſtes illuſtri uictoria ſuperauit. & Berrœa pręter arcem uaſtata, maximis diuitijs eſt potitus: & captis penè innumeris, multos Chriſtianos uinctos liberauit. Deinde hoc Nicephoro Phoca imperante, Manuel patricius, Leonis

nothus, in Siciliam cum ualida claſſe contra Sarracenos miſſus, ob imperitiam cum omni exercitu ab illis cæſus eſt. Eodemq; tempore Ioannes Zimiſca, qui pôſt imperium eſt adeptus, in Ciliciam miſſus, apud Adanam urbem Sarracenos uicit. Deinde ipſemet Nicephorus cum magno exercitu in Ciliciam profectus, Anabarzam, Roſam & Adanam, eius prouinciæ urbes, aliaq; plura caſtella cępit: pôſt in Cappadociam in hyberna regreſſus, ueris initio rediens, fratre Leone cum copiarum parte Tharſum miſſo, ipſe Mopſiheſtiam obſedit: quam cum mediam flumen Sarus diuidat, altera eius parte oppugnata, Sarraceni igni iniecto, in alteram ſe receperunt: qua & ipſa capta, omnes cæſi ſunt. Qua re audita, Tharſenſes imperatori ſe dederũt. Et triduo pôſt claſsis Aegyptia Tharſenſibus auxilio miſſa, ad terram appellendi facultatem non habuit: eademq; in reditu & uentorum procellis, & Romanarum triremium incurſionibus maxima ex parte perijt. Imperator Conſtantinopolim reuerſus, Aeneas Tarſi & Mopſiheſtiæ portas exquiſiti artificij, nouis ornamentis additis, arci ad Orientalem & Occidentalem partem accommodauit. Deinde Syriam inuaſit, & urbibus ad Libanum & iuxta mare ſitis, partim expugnatis, partim uaſtatis, ad Antiochiam, quam flumen Orontes alluit, uenit. Sed Antiochenis acrius reſiſtentibus, accedente etiam commeatus penuria, & ſolo imbribus inundato, caſtellum in Tauro monte, quem hodie uulgò Maurum uocant, ædificauit: Michaele Burre, quem patricium fecit, & Tauri montis ducem nominauit, ad infeſtandos Antiochenos ibi relicto. Petrum uerò quendam ex eunuchis ſuis, fortem, conſtantem, & rei militaris peritum, caſtrorum præſidem deſignauit, ut locum exercitui daret ad hybernandum in Sicilia: ipſo autem Byzantium reuerſo, Burzes crebris excurſionibus Antiochenos Sarracenos infeſtabat, aſsiduè de capienda urbe & gloria ſibi comparanda cogitans: & turris eiuſdem altitudinem clàm menſus, paratis ſcalis illi paribus, nocte hyberna tenebroſiſsima & niuoſa tacitè mœnibus urbis ſuccedit: af-

fixisq́; ſcalis cum trecentis,quos clàm adduxerat,aſcendit: cuſtodes turris,& obuios quoſq; cædit: ac ſtatim caſtrorũ magiſtro nunciat quid fiat, illumq́; ad opem ferendam accerſit. Interea Antiocheni, ubi turrim occupatã eſſe cognouerunt,eò alacriter ad Romanos repellendos concurrunt. Magiſter aũt caſtrorũ,ut qui in mandatis ab Imperatore ne Antiochiam inuaderet (quòd urbis eius captiuitatem interitũ Imperatoris cõſecuturũ uulgata fama erat) accepiſſet,ancipiti cura diſtractus:tamen ut tot uiri fortes perirent,nullo modo cõmittendum ratus,cum omnibus copijs Antiochiam inuadit:quo facto,ſtatim & manus & animi Sarracenorũ cõciderunt.Burzes uerò cũ ſuis iã deſperata ſalute reuixit: & porta bipenni refracta,liberũ ingreſſum caſtrorũ magiſtro prębuit.& ſic facilè clariſsima urbs in Romanorũ poteſtatẽ uenit.quam paulo pòſt Ioanne Zimiſca imperãte, Sarraceni cõmunib. omnium tum Orientis,tum Occidentis uirib.ſed quia Syrię Calyfę iam tenues erant uires, Cairoani Africæ Calyfę auſpicijs recuperare nixi obſederunt.quib.cum ciues cõſtantius reſiſterent,Imperator hac gentium conſpiratione cognita,Meſopotamię ducẽ obſeſsis opem ferre iubet:à quo pręlio commiſſo, Sarraceni etſi numero longè Romanis ſuperiores eſſent, profligati ſunt: ſed quia uideo Sarracenorũ imperium ad finẽ iam excidiumq́; properare, ſunt nobis prius quàm ulterius progrediamur, reliquię illorũ in Africa atque Hiſpania quàm breuiſsimè fieri poterit,perſequendę: & primùm de Hiſpania dicemus, deinde in Africã tranſibimus. In Hiſpania igitur Ramirus Legionis rex , anno poſt Chriſtum Seruatorẽ natum primo ſupra nongenteſimũ,Sarracenis bellum inferens, Madritum illorũ oppidum euertit,eosq́; prope Oſmam fudit,ac Cæſarauguſtæ regem Benaiam ſibi uectigalem fecit:cumq́; iterũ Abdurameni Cordubæ regi fœdere iunctus rebellaret , eum pręlio quo triginta Sarracenorum millia ceciderunt,prope Simancas fudit & cæpit, multaq́; alia illis damna intulit.deinde cum Talaueram obſideret, Toletanos Sarracenos obſeſsis opem ferẽtes , ſeptem millibus captis, & duo

decim

decim cæſis uicit. Pòſt Abduramen, Cordubæ rex, Sancium Legionis regem, regno à ſuis pulſum, qui ad ipſum, ut morbo quodam ab eius medicis toto terrarum orbe celeberrimis ſanaretur, uenerat, curatum ſuis copijs in regnum reſtituit. Sed eo pòſt defuncto, Sarraceni, Simancas, Duengas, Sepuluedã, Gormas, Legionenſis regni oppida cęperunt, ac Zamorram euerterunt. & paulo pòſt etiã Portugalliam Luſitaniæ caput, atq; Compoſtellam deleuerunt. & Abduramene defuncto, Alliagibus, qui ei ſucceſſit, ſe, ut multitudinẽ alliceret, Almanſorem, hoc eſt Manſoris regis ſui propugnatorem appellans (tunc enim Marrẹi, quam urbem Occidentalis Sarracenorum imperij ſedẽ fuiſſe oſtẽdimus, Manſor regnabat, cui omnes Hiſpanię Sarracenici generis reguli parebant) maximis copijs collectis, Caſtulonenſium, Legionis & Cantabrorum fines inuaſit: & Legionis urbem penè deleuit, turres & propugnacula, quę omnia marmorea erant (una tãtum, ut memoria priſtini eius urbis ſplendoris extaret, relicta) diruit. Aſturicã, Coiacã, quæ nunc Valentia eſt (non quidem illa ad Mediterraneum mare, ſed in Legionenſi regno & Pyrenęis) ac Sanſagmum, aliaq; oppida multa cępit: & in Caſtulonẽſib. Oſmã, Alcobetlam, Berlangã, Atienzã deleuit: atq; in Gallecis Iacobi fanũ cæpit, & cãpanas Cordubã ferri iuſit, ijsq; pro lampadis in ſua meſchita uſus eſt, bellumque in duodecimũ [illegible]num circumtulit. Sed tandem Bermudes Legionis r[illegible], ſuis & Caſtulonẽſium atq; Cãtabrorũ uiribus collectis, [illegible] loco qui Calataiacor uocatur, cũ eo cõgreſſus eſt [illegible]iq; per integrũ diẽ pugnatum eſt, multaq; Sarracenorũ millia cęſa, & Almanſor cũ ſuis fugiens præ mœrore obijt. Hiſpani caſtris direptis, opima præda ſunt potiti. quam cladem reſarcire uolens Abdimelicus eius filius, fractus & ipſe fuit. Sed pòſt Alphonſo Bermudis filio regnãte, Sarraceni rurſus in Caſtullonenſium fines irrumpentes, Auilam deleuerunt, Ormetũ aliaq; aliquot oppida cæperũt. Alphonſus uerò Legionis urbem inſtaurauit. Poſthęc orta ſunt uaria inter ipſos Sarracenici generis regulos, qui Hiſpaniã obtinebant, ciuilia bella: unde Chriſtia

norum uires quotidie magis in ea prouincia inualuerunt, adeò ut Mahometo Enaſir, Marroci pontifice, prope Valentiã in Gottalania uiĉto, & ſexaginta Sarracenorũ millibus cæſis, anno Salutis ſupra milleſimum centeſimo & quinquageſimo, pòſt triginta annorum ſpacio Christiani Valentiam, Deniam, Alicantẽ, Murciam, Carthaginẽ nouã, Cordubam, Sibiliam, Iaẽ & Vbedam recuperârint: & Sarraceni ſolum Granatę regnũ retinuerint, quo tandem à Ferdinando, poſtremo Tarraconenſium rege, Caroli V. Cæſaris auo materno, pulſi ſunt. In Africa uerò quidam qui ſe uatẽ, & ex Muamedis ſtirpe oriundum prędicabat, nomine Elmahelis, homo in montibus & natus & altus, anno à Chriſto nato circiter milleſimo, ſeditione in religione excitata, Cairoani (quam urbem haud procul Carthagine, ſed in mediterraneis Africę caput factam fuiſſe oſtendimus) & item Abraemo Marroci regib. pulſis, utranq; Mauritaniam, & Africam totã, Numidiam item & Libyam ad Nigritarũ & Aegypti fines uſq;, regia pontificiaq; ſede Marroci collocata, ſubegit: & Marroci rex, Habdulmumenem, qui illum cum Elmahelis copiarum parte perſequebatur, fugiens, Oranum urbem ad mediterraneum mare in Mauritania Cæſarienſi ſitam, peruenit: unde cum à ciuibus receptus non fuiſſet, miſer rex omni ſpe amiſſa, ſolus cum uxore, quæ eidem equo inſidebat, altiſsimum montem, qui mari imminebat, aſcendit: atq; ibi equo calcaribus impulſo, ſe de r[illegible] cum uxore & equo præcipitem dedit: & ſic tres illi mortui, totiq; confracti in littore ſunt inuẽti: & Habdulmumenes Marrocum reuerſus, Elmahelim mortuum inuenit, ac ipſe in eius locum rex & pontifex creatus eſt: cuius poſteri, hoc eſt Ioſippus filius, Manſor nepos, & Machometus Enaſir, cuius ſuprà mentionem fecimus, pronepos regnum illud obtinuerunt. Sed dum Mahometo defuncto, decem eius liberi inter ſe pro regno dimicant, Marina gens Feſſæ regnum occupauit, & Habduluadea familia Telenſini regnum inuaſit: ac Tunetano magiſtratu moto, regem ibi creauit. & alij Africæ reguli omnes ab Marroci regum imperio defece-

defecerunt: & Sarracenorum potentia in Africa non ſecus atque alibi imminuta eſt, atque imperij illorum nomen extinctum.

C. AVGVSTINI CVRIONIS SARRACENICAE HISTORIAE LIBER TERTIVS.

In quo Sarracenici imperij euerſio, & Turcici origo atq; incrementa ad Ottomanum uſq;, unde Iouius & cæteri tum Latini tum Græci Turcicarum rerum ſcriptores hiſtorias ſuas auſpicantur: & item Tartarorum, Mamalucorum, Aſſaſsinorum, Sophianorumq; origines explicantur, trecentorum annorum ante Ottomanidas, Turcicas hiſtorias continens.

OVVS mihi nunc rerum naſcitur ordo, & res maximè memoria dignę enarrandæ occurrunt. In ea enim tempora nos traxit Sarracenicarū rerum explicatio, quibus uetere & uero Sarracenico imperio corruente, quaſi legitima Muamedis ſtirpe excluſa, nothi ac ſpurij filij hæreditatem occupârunt: & non ut illi, religionis ſpecie, ſed ui & armis, nouum duriusq; ac firmius imperium cōſtituerunt: quod tantum à priore illo diſtat, quantum ferri duricies à plumbi mollicie differt. Nam etſi ingens fuerit, & grauiſsima illius moles, adeò ut falſæ religionis feruore diffuſa, totum penè terrarum orbem inundârit, obrueritq;: ſępius tamen uel ualidis militum armorumq; aggeribus obiectis, non modò inhibita eſt eius uis, uerùm etiam arctioribus quàm antea finibus incluſa, uel inteſtinarum ſeditionum flamma cōcitata, in uarias partes dilapſa diſiunctaq; eſt, quæ pòſt longo terrarum ſpacio ab illius Arabicæ Babylonicæq; officinæ, unde erupe rant, igne diſiunctæ, ita gelu concretæ ſunt, ut amplius mouere ſe non poſſent: ſicq; à tota mole diſtractæ, leuiores q; redditæ, aut amotę ſepultæq; ſunt, aut nouo igne accendente tandem propria flamma conflagrârunt. quod & ipſi officinæ eadem ratione accidit, donec noui ualidioresq; fabri uenientes, durius metallum ſub incudem poſuerūt, quo plumbi molliciē munirent, eiusq; officinæ dignitatē tuerentur. Nā quū, ut ex ijs quæ duob. primis libris narrauimus patet, cū Sarracenis per quadringentos

fermè annos uaria ſemp fortuna maiores noſtri bella geſſerint, adeò ut, quamuis ingentes fuerint ſtatim ab initio illorũ uires, & Chriſtiana Reſp. tunc ſemper & ſeditionib. inteſtinis agitaretur, & barbarorũ crebras incurſiones pateretur, & Byzantinę arci eneruati molleſq; imperatores præeſſent: ſępe tamē ingentibus illos cladibus afflixerint: & modò Syriam, modò Armeniam, modò Perſidis partem, aliasq; prouincias recuperârint: ſemper autem Europam uniuerſam, aliqua Hiſpanię parte excepta, Aſiam minorem, Mediam, Parthorumq; regna, Bithyniam & Cappadociam, cum multis alijs prouincijs obtinuerint. Turcarum uires iam à ſexcentis ferè annis in nos graſſantes nunquam reprimere, aut imperij illorum incrementa ſiſtere potuerunt, uel eos ſemel captis locis expellere: tantã uim habet militaris diſciplina, tantumq; diſtat Septentrionalium populorum ferocitas ab Auſtralium mollicie. Qui, unde & qua occaſione eruperint, iã explicabimus. Baſilio Porphyrogenito Byzantij imperante circa annum Salutis noſtrę milleſimum, cum (ut ſuperiore libro narrauimus) plures tyranni Sarracenicum imperium inter ſe diuiſiſſent, & quatuor de ſummo pontificatu ſemper contenderent, bella atrocia inter ſe gerentes: ortum eſt inter Muchumetum Perſidis, Coraſmiorũ, aliorumq; populorum principem, & Syriæ Calyfam, qui Bagadeti ſedem habebat, graue bellum: in quo cum Muchumetum Babylonius Scleri & Romanorum captiuorum opera ſuperaret, Muchumetus Turcarum auxilia accerſiuit: quorum opera (ut ex ijs quæ ſuprà narrauimus, patet) iam ab aliquot annis Sarraceni in bellis, ut qui religionem ipſorum, ritusq; ſtatim primis illis eruptionibus, quas in Sarracenorum fines fecerunt, amplexi eſſent, uti conſueuerant. Hi regionem intra Caucaſum montem, nec non & ultrà ad Septentrionem incolebant: ſic etiam à Plinio nuncupati. nam illorum qui eos Tartaros fuiſſe putant, opinionem falſam eſſe, ex ipſa hiſtoria patebit: ijdemq; & Hunni Tentarites, uel Tuſſagetæ appellati. nec tamen me latet, hæc nomina à Plinio ita diſtingui, ut Tuſſagetes,

Turcas,

Turcas, Moſchos & Vdinos, quos nos Hunnos eſſe arbitramur, tanquam diuerſos populos numeret: eoſdemq; à Græcis Byzantinarum rerum ſcriptoribus commiſceri, adeò ut de iiſdem loquentes, omnibus his nominibus eos abſq; diſcrimine nuncupent. quod locorum fortaſſe propinquitas effecit. Sed tamē cum Byzantinis ſcriptoribus, utpote finitimis illorū, fidem omnino adhibendam cenſeam, nec interea Plinio, grauiſsimo ſcriptori, autoritatē derogare uelim, ſic exiſtimo. Scythiæ populos, qui regionem Taurum montem inter & Borealem Oceanum à Tanai flumine ad extrema uſque Orientis littora, qui tractus mediam Aſiæ partem cōplectitur, latiſsimè tenent, olim (ut hodie adhuc ſunt) in multas tribus diſtributos fuiſſe: in quarum numero Hunni ſiue Vdini Moſchi, Turcæ Tuſſagetesq;, qui regiones Mæotidi, & Tauro propinquiores incolebant, fuerint. Sed ut modò hi, modò illi bellicis artibus & potentia præſtiterunt, ac cæteris imperârunt: ſic reliquos omnes populos ab ea gente, quę regnum obtinebat, cognominatos fuiſſe: quo factum eſt, ut ab rerum geſtarum ſcriptoribus omnes hi populi, modò Hunni, modò Moſchi, & modò Turcæ fuerint appellati. Sed Hunnorū qui loca magis ad Scythicū Oceanū, ut Plinius & alij multi ſcriptores teſtantur, incolebāt, res multò ante Turcarū potentiā floruerūt. Illis aūt ad Europā populandā finib. ſuis digreſsis, Turcę, Tuſſagetesq; & Moſchi fines ſuos promouere cœperūt: & Moſchi quidē Moſchici mōtis accolæ, regionib. circa Tanaim occupatis ibi conſedêrunt, unde pòſt regio illa Moſconia dicta eſt. Moſcos autem Turcas eſſe, Cedrenus, Zonaras, & alij Gręci ſcriptores teſtanť, eoſdem paſsim etiā Hunnos appellantes: quapropter minimè abſurdum uideretur, ſi quis diceret hos omnes ab Hunnis oriundos fuiſſe, quorū generis cōditor Hunnus Tuiſconis filius (Beroſo Chaldæo autore) fuiſſe perhibeť, qui pòſt in colonias diuiſi uaria nomina à ducib. ſuis ſortiti ſunt: ſemper tamē, ut à cęteris Scythis diſtinguerenť, gētis ſuę cōditoris cognomē retinuerint. ex his uerò illos q in regiōe à maiorib. ſuis primò occupata pmāſerūt,

patrias-

patriasq; artes, hoc eſt magicas & dæmonum commercia retinuerunt, abſque alio cognomine Hunnos appellatos. nam Hunnos ita magicis artibus deditos fuiſſe accepimus, ut multi eos à Faunis agreſtibus genitos crediderint. Verùm Turcæ atque Tuſſagetes ab illis oriundi, & Caucaſi montis ſeptentrionale latus, ut diximus, incolentes, multum uita, moribus & inſtitutis ab ijs differebant, ita inter ſe ſimiles & fœdere iuncti, ut pro eodem populo haberentur: & fortaſſe etiam ijdem erant, ſed ab uicinis Armenis, à quibus ritus accipiebant, quiq; Sagæ, id eſt ſancti uocabãtur, ſic, quaſi prophani, appellati ſunt. Tentarites enim, ut in Secũdo libro indicauimus, gentiles uel prophanos ſignificat. nam à multis ſcriptoribus hæc nomina ita cõiungũtur, ut alterũ nomẽ, cognomẽ alterũ uideatur. Hos Procopius ait, reliquis Hunnis minimè uicinos fuiſſe, & nihil ad eos pertinuiſſe: ſed Borealiũ Perſidis partium, hoc eſt Armeniæ finitimos. nã Armenia ſemper ferè ſub Perſarũ regibus fuit. Nec, ut cęteri Hunni uel Scythæ, Nomades erant: ſed optimã inter montes & colles incolebant regionem, ſolique Hunnorum albi erant. nec ut cæteri, fœdi aſpectu, uel ferarum more uictitantes: ſed ſub uno degentes principe, benè inſtitutam rempublicam habebant: & non ſecus ac Græci, Romani, aliæue excultæ gentes inter ſe, & cum uicinis ius faſque colebant, urbem Corga nomine regni ſedem habentes. nobiliores ditioresq; inter eos, perpetuò uiginti, uel plures, pro facultatum ratione amicos apud ſe conuiuas habebant, cum quibus & fortunæ & auctoritas, poteſtaſque communia illis erant: ut idem Procopius narrat, & hodierna illorum inſtitutio teſtatur. Nec deſunt, qui Turcarum originem ad decem illas Iſraelis tribus, quæ in Mediam tranſlatæ fuiſſe, apud Ioſephum leguntur, referant: cuius rei argumento morum ſimilitudinem adducunt. alij uerò ad Gogum & Magogum, quorum in Sacris literis mentio fit: à quib. nos Tartaros, & fortaſſe etiam Gottos ortos arbitramur, & alij ad Troianos. quas opiniones uel refellere, uel confirmare, minimè noſtri inſtituti eſt, cum

cum non probabilia indicia, ſed ea quæ ueterum tum Græcorum & Thracum, tum ipſorummet Turcarum, & aliarum illis finitimarum gentium certiſsimis hiſtoriarum monumentis memoriæ tradita inueniuntur, perſequamur: quæ ſic ſe habent, ut ſuprà explicauimus. Ab horum igitur principe Muchumetus tum contra Babylonium Calyſam auxilia petijt, ijsq; Tangrolipice Mucaleto duce acceptis, cum Piſaſirio Babyloniæ Calyſa confligit, eumq; nullo negocio Arabibus Turcicarum ſagittarum nimbum non ferentibus ſuperat: & domum uictor reuerſus, iiſdem Turcis uoluit etiã in pugna contra Indos, cum quib. pariter bellum gerebat, uti: & petentib. ut domum ſibi redire liceret, atq; ut prę ſidium ab Araxis fluminis ponte deduceretur, uim etiã minatus eſt. Turcis enim domum redeuntib. Araxes fluuius, qui Perſarum regni finis eſt, traijciendus erat, & unico tãtum ponte tranſiri poterat: pons aũt ille ab utroq; latere, turrib. excitatis, ac prę ſidijs impoſitis munitus erat. Turcæ maiora pericula ueriti, ab eo defecerunt, & in Carbonitidem ſolitudinẽ (neq; enim, quũ non plus quàm tria millia eſſent, cum tam multis prælio congredi audebant) ſe ſubtraxerunt, indeq; crebris excurſionib. Sarracenorũ agros populabantur. quod iniquiſsimè ferẽs Muchumetus, ad triginta hominũ millia contra eos mittit, decem nobiliſsimos notęq; fortitudinis ac prudentiæ tribunos exercitui præficiens. Hi ad bellum profecti, intrare in deſertum, ob aquę alimẽtorumque inopiam, noluerunt: ſed proximè aditum ſolitudinis ſunt metati. Turcarum dux de aduentu Perſarũ certior factus, re cum ſuis communicata, Sarracenos & Perſas repentè adoriri ſtatuit: biduoq; magnis confectis itineribus, tertia nocte eos ſecurè in tentorijs agentes, nihilq; ſuſpicantes inuadit, atq; illicò profligat: ibi curribus, equis, pecuniaq; plurima potitus, non iam ut fugitiuus latrocinia exercere, ſed palàm exinde in aperto caſtra habere: ad quem undique confluebant, qui ob maleficia ſupplicium metuebant, ſerui, atque alij rapto uiuere gaudentes, adeò ut breui tempore eius copiæ ad quinquaginta millia uſq;

creuerint. At Muchumetus ob cladem acceptam iratus, decem illos duces luminibus orbat: & qui euaſerant milites, eos ſe muliebri indutos ueſtitu, deuictis hoſtibus in triumpho ducturum minatur, ipſe ſe ad bellum accingit. qui antea uicti à Turcis fuerant, minis perceptis ad Tangrolipicen tranſeunt: is tanta acceſsione auctus, cum omnibus ſuis copijs in Muchumetum it, ut collatis ſignis iuſto prælio rem decernat. Et Muchumetus armatis Sarracenis, Perſis, Arabibus & Cabiris, circiter quingentorum millium exercitu coacto, ac cẽtum turrigeris elephantis, hoſti apud locum cui Aſpacham nomen eſt, occurrit. ibi atroci conſerta pugna, multisq; utrinq; cadentibus, ipſe etiam Muchumetus, dum hinc inde incautius obequitat, ſuosq; uerbis ad pugnã accendit, equo collapſo, ceruices frangit, ac moritur: eoq; mortuo exercitus cũ Turcis conſpirat, ac omnium uoluntate Tangrolipix Perſarum rex declaratur. qui ſtatim ſuæ genti aditum in Perſidem aperit: quorum mox ingens multitudo ſe eò contulit, oppreſſisq; Perſis ac Sarracenis, Perſidem occupârunt. Tangrolipicen Sultanum, id eſt ſummum Imperatorem, ſiue regum regem appellant: is omnes magiſtratus, omnesq; dignitates à Perſis in ſuos tranſtulit: & inter eos indigenis prorſus conculcatis, uniuerſam diuiſit Perſidem. Aegypti autem princeps Daber, qui fœdus cum Romanis habebat, eo uiolato Hieroſolymitanum templum, in quo Chriſti Seruatoris ſepulchrum eſt, & ſacra loca omnia diruit. nam ſub illius imperio tunc erat Hieroſolyma. Et paulo pôſt claſſem contra Cycladas inſulas miſit: quam Sami dux, duodecim nauibus unà cum uictoribus captis, reliquis diſsipatis, deuicit. Deinde Romano Argyropylo imperante, Arabes, urbes quas Nicephorus & Ioannes Zimiſca in Syria cæperant, præſidijs cæſis occupârunt. & Chalepi princeps perpetuis excurſionibus, populationibusque ipſam Antiochiam, aliasque finitimas Syriæ gentes Romano ſubiectas imperio infeſtabat: à quo & dux Antiochenus, Conſtantino adhuc ſuperſtite turpiter uictus, pleriſque ſuorum amiſsis uix effugerat. cui Romanus

manus ſucceſſore dato, ipſe quoque ad bellum iuit. Cui cum Chalepitę legati dona ferentes, & ueniam petentes, ſeq; eius imperio rurſum ſubijcere uolentes, in itinere occurriſſent: quamuis multi ex ducibus eum ad pacem hortarentur, tamen ſe facile Sarracenos debellaturum, & magnam ſibi gloriam paraturum ſperās, in Syriam progredi uoluit. cumq; prope Chalepum caſtra communiſſet, Arabes, homines audaces atq; expediti, in celeribus equis nudi, inſidijs undiq; collocatis, ſi qui pabulatum aut aquatum exibant, eos impetu facto cædebant, aut capiebant: quo fiebat, ut & milites & equi præ ſiti deficerēt. deinde incurſionib. illis magis aſſuefacti, & Romanos ignauię accuſantes, ſubitò ex montibus decurrere, & clamore ſublato ſpeciem multitudinis ingerentes, omnem exercitum territum in fugam uerterunt. atque ipſe Imperator à prætorianis militibus præ metu deſertus, ac timore penè exanimis, niſi quidam eū in equū ſublatum ad fugam cohortatus eſſet, captus fuiſſet. Sarraceni uerò fictā fugam eſſe ſuſpicati, fugientes non ſunt perſequuti: ſed caſtra ingreſsi, paucis illuſtribus uiris captis, direptoq; Imperatoris tentorio, uariarū opum & regiæ magnificentiæ pleno, cæteriſq; impedimentis in equos impoſitis, receſſerunt, Meſopotamiam incurſionibus infeſtantes. & Aegyptia claſsis Illyrici oram populabatur: cum qua cōgreſſa Græca, multas illorum naues incendit: & qui è pugna euaſerunt, in mari Siculo tempeſtate perierunt. Ex Africa quoque circiter mille naues egreſſæ, multas inſulas & loca maritima populabantur. Sed Romanæ triremes partem quandam earum adeptæ, multos ſuſtulerunt, & quingentos captiuos ad Imperatorem miſerunt. Et Georgius Maniaces, urbium quæ ad Euphratem fluuium ſunt, prætor, Samoſatæ degens, Edeſſa expugnata, epiſtolam Seruatoris noſtri IESV CHRISTI manu ſcriptam, ibi inuentam, Imperatori miſit. quam urbem pòſt Michaele Paphlagone imperante Arabes obſederunt: & recuperaſſent, ni Antiochiæ dux Conſtantinus, Imperatoris frater, obſeſsis opem tuliſſet. Verùm Aegypti principe mortuo, uxor eius, quę

Chriſtiana erat,unà cum filio triginta annorum inducias cum Romanis pepigit, & templum aliaq; ſacra loca Hieroſolymis inſtaurari curauit. Cumq; duo fratres Sarraceni Siliciæ imperantes, inter ſe diſsiderent, eorumq; alter Imperatoris opem imploraſſet,Georgius Maniaces patricius auxilio illi miſſus eſt: qui antequam in Siliciam ueniſſet, illi inter ſe reconciliati, & Maniacem inſulæ aditu prohibere conati, auxilia Carthagine euocârunt. Sed pugna cõmiſſa Romanus exercitus uicit: magnaq; cæde Sarracenorum edita, primò tredecim urbes uaſtauit: deinde paulatim progrediens, totam Siliciam Romano Imperio reſtituit. At in Oriente parum abfuit, quin Edeſſa ab Sarracenis dolo caperetur. Nam duodecim illorum principes, quingentos camelos Edeſſam adduxêre, binas ciſtellas geſtantes, quæ totidem armatos claudebant, ſimulantes ſe Imperatori munera ferre: qui ſi intromiſsi eſſent, in animo habebant, noctu eductis armatis urbem capere. Sed quum quidam Armenus mendicus, Arabicæ linguę peritus, apud Arabes foris diuerſitantes mendicaret, audiuit quendam è ciſta perconctantem ubi eſſent? & urbem ingreſſus, inſidias prætori aperuit. Is Arabum principes in urbe conuinantes reliquit: & cum ſuis egreſſus, apertis ciſtis, armatos omnes interfecit: ac in urbem regreſſus, duces quoque trucidauit, uno tantum dimiſſo, cui ambas manus, naſum & aures abſcidit, ut cladem illam nunciaret. Ab alia parte Cairoani Africæ Calyfa ſuarum copiarum interitu cognito, ipſe cum maiore exercitu in Siciliam proficiſcitur. Maniaces uerò caſtris contra eum poſitis, claſsis præfecto mandat, ut oram maritimam diligenter tueatur, ne Carthaginenſis uictus effugere queat. deinde prælium committit: quo tot Sarraceni periêre, ut numerari nullo modo poſſent. Sed illorum princeps pugna elapſus, conſcenſa celoce domum redijt. Tangrolipix uerò, iam, ut ſuprà oſtendimus, Perſarum rex, regni ſui rebus præclarè conſtitutis, factaq; in Piſſaſsinum Babylonis ducem expeditione, pluribus eum pręlijs uicit, atq; interfecit: & ſic Babylonijs ſubactis,

Cutlu-

Cutlumũ fratris filium cũ exercitu cõtra Carbesum Arabię regem misit: à quo superatus Cutlumus, per legatos à Stephano patricio Mediæ, quę hodie Baas Prachan uocatur, præfecto per fines ipsius itineris faciendi facultatẽ petijt. quod nõ modò nõ impetrauit, uerùm etiã Stephanus armatus illi occurrit: qui multis suorũ amissis, uictus & captus est. Cutlumus aũt ad Tangrolipicen reuersus, Medicum bellum referens, eius religionis fertilitatem celebrat, eam expugnatu facilem esse asserens: sed Tangrolipix illi ob cladem acceptam iratus, ipse contra Arabes proficiscitur. Cutlumus metu cum suis aufugit: & Pasare Chorasmiorum urbe occupata, à Sultano deficit. Verùm Sultanus eo ad tempus omisso, cum omnibus suis copijs contra Arabes proficiscitur: à quibus ipse quoque profligatus, domum rediens, maxima cum parte exercitus eum obsidet: cui Cutlumus loci munitione fretus, diu obstitit. Et tamen interea Tangrolipix Asanem, alterum nepotem, cognomine Surdum cũ XX armatorum millib. in Mediam mittit. is impetu in prouinciam facto, & prælio cum Romanis commisso, cum toto exercitu paucissimis exceptis cadit. Quo Sultanus cognito, ut iacturam illam resarciret, Alimum Abramium cum centum armatorum millib. in eam prouinciam misit. Cuius præfectus auxilijs ab Imperatore petitis, Liparitam partis Iberiæ dynastam expectabat: nec prius sibi cum Turcis dimicandum censebat, quàm Iberũ auxiliares copiæ aduentassent. quamobrem Romanis intra munitiones se continentib. Alimus negata pugnandi copia, Arzeni uicũ nullo muro circundatum, quẽ innumeri ditissimiq; mercatores incolebant, se primo impetu capturũ ratus, inuasit: sed cum incolæ aditus trabibus obstruxissent, tela in hostes ex tectis conijcientes, multos sustulerunt. Alimus eo per sex dies oppugnato, cum Arrenos fortissimè se defendere, nec obsideri facilè posse cerneret, ignem tectis iniecit: quo undiq; sæuiente, & incolis in fugam uersis, Turcæ uico potiti, multũ auri & aliarũ opum quas flamma nõ absumpserat, inuenerunt. Inde cum Liparites Iberiæ copias

iam adduxiſſet, contra Romanum exercitum properârunt: prælioq; ſub ueſperam commiſſo, Turcæ fuſi fugatiq; ſunt, Romanis eos in multam noctem perſequentib. Qua tamē in pugna Liparites, qui alterū exercitus cornu ducebat, captus fuit, & ad Sultanum perductus. cuius redimendi gratia imperator magnam pecuniam & munera Sultano miſit, fœdus cum eo petens. Sed Sultanus, omni pecunia & muneribus remiſsis, Liparitem gratis reſtituit: hortatus, ne in poſterum arma contra Turcas ſumeret. quin ipſe etiam legatum ad Imperatorem miſit, ſummæ dignitatis uirum, Seriphem appellatum. quæ dignitas, ea apud illos eſt, ut Calyfa mortuo, Seriphes ſuccedat. Nam Turcæ ſtatim Muamedis ſectam amplexi, Calyfas (etſi regna illis, profanamq; poteſtatem in ſuo imperio ademiſſent) ut ſacerdotes & pontifices in ſummo honore habuerunt. Is igitur Byzantium ingreſſus, cum ſuperbè ab Imperatore, ut tributum Sultano penderet, petijſſet, re infecta eſt dimiſſus: qua re indignatus Sultanus, ipſe Romanos adortus eſt. cumque Comium Iberiæ urbem, propterea quòd incolæ ſe & res neceſſarias caſtellis (qualia tunc in Iberia multa erant) & locis munitiſsimis maturè incluſerant, nulla re memorabili geſta progreſſus eſſet, Romanas copias Cæſareæ colligi audiens, in Mediam eſt regreſſus: ubi cū omnia nō ſecus atq; alibi muris defendi uideret, animū ad oppugnationē conuertit. ac primò omniū Mātzichierte urbem in planicie ſitā, ac triplici muro cinctā, multisq; intus fontib. irriguam, in quā præterea magnā conmeatus copiam oppidani importârant, aggreditur: & uallo prope mœnia poſito, omnis generis machinis per triginta continuos dies oppugnat: tandemq; re infecta, & multis ex ſuis amiſsis abit, Abramiū deinceps nepotē perſequens, quem Cutlumo cōnſobrino ſuo coniunctū, prælio apud Paſarim urbem uictum necauit. Cutlumus uerò, cum ſex millib. & Melecho Abramij filio fugiens, per legatos ab Imperatore Cōſtantino Duca ſe in fidem ſocietatemq; recipi poſtulauit, reſponſum in Perſarmenia ad Charſe urbem expectans: quem inſequutus Sulta-

Sultanus cum copijs in Iberiam cōtendit, Caithlumus uerò in Felicem Arabiam confugit. Sultanus in Iberia obuia quęq; populatur & uaſtat: ſed Michaelem cum copijs contra ſe uenire ſentiens, & turpe ſibi cum Imperatoris miniſtro cōgredi exiſtimans, in ſuos fines ſe recepit: quidam uerò ex eius ducibus, Samuchus nomine, obſcuris parentib. ortus, uerùm bello egregius, cum tribus millib. remanens, atq; hinc inde per plana maioris Armeniæ loca uagatus, repentinis ac crebris incurſionibus fines Romani Imperij infeſtabat. Inde Romano Diogene Imperante, Sultanus rurſus cum maximis copijs Romani imperij fines eſt ingreſſus. Verùm ipſo Imperatore cū exercitu contra illum expeditionē ſuſcipiente, retroceſsit: & exercitu in duas partes diſtributo, alterā in auſtralem Aſiam, alteram uerò in Aquilonarē miſit: qui obuia quęq; populati, & Neocæſarea ſubita incurſione uaſtata, præda onuſti inde recedebant. Sed Imperator hoc audito, expeditioribus militibus aſſumptis, per loca inuia & montoſa, ut hoſtes anteuerteret, iter faciens, eos repentè adortus, ita terruit, ut ſtatim arrepta fuga, & prædam & impedimenta reliquerint. nec tamen, quia Romani itinere fatigati, longius eos perſequi non potuerunt, magna illorū ſtrages eſt edita: ſed multi captiui liberati. Inde Syrię iter ingreſſus phalange una Melitenam miſſa, Chalepo magnam & hominum & animantium prædam abduxit, ac Hierapolim Syriæ deditione cœpit. Deinde, quum Turcæ Romanarum copiarum partem ſuperaſſent, Imperator, qui Hierapoli erat, illo nuncio accepto, ad opem uictis ferendam accurrit. Chalepi uerò præfectus, Romanorum clade audita, cum ſuis ad Turcas deſciuit. cumque hoſtes Romana caſtra corona cinxiſſent, Imperator prælio eis non denunciato eduxit exercitum: & nullo tubarum ſonitu alio'ue manifeſto ſigno dato, hoſtes fudit. Deinde Hierapoli arcem condidit: & alijs multis oppidis captis, Alexandriam Ciliciæ urbem peruenit: exercituque in hyberna, ubi nulla commeatus inopia premeretur, ducto, Byzantium redijt. Sub ueris aūt initium Imperator altera expeditionē ſuſcepta,

pta, quum Cæsaream uenisset, & magnam Turcarum copiam eam prouinciam incursare cognouisset, illis aut cæsis, aut captis, ad Eufratem contendit: ibiq; parte una exercitus Philareto duce relicta, ipse ad Septentrionem declinauit. Turcæ autem Philareti militibus territis, omnibus eorum impedimētis potiuntur. & in Cappadociam progressi, omnibus uastatis Iconium petunt, urbem tunc felicissimam, nobilissimamq;. quo Imperator Sebastiæ cognito, eôdem contendit: uerùm ubi illa urbe euersa, hostes suo aduentu cognito discessisse audiuit, Cathagurio Antiochiæ duci Romanarum legionum partē tradidit, eiq; mandauit, ut ad Mopsihestiam ueniret, & Turcas illac transituros aggrederetur. qui quũ in Tharsi planiciem uenissent, ab Armenis omni ferè prçda spoliati sunt: auditisq; Romanorum ad Mopsihestiam insidijs, noctu diffugerunt. Deinde uere ineunte, Turcæ iterum Romanas prouincias infestantes, à Michaele Comneno, Imperatoris legato, uicti sunt: & paulo pòst ipse ab Imperatore cum minoribus copijs, ob inuidiam in Syriam missus, à Turcis uictus & captus fuit. Deinde ipsemet Imperator, in Oriētales prouincias cum exercitu progressus, quũ ad Criapegam castra haberet, prælio cum hostibus congressus, & Scythis quos in castris habebat, ad Turcas deficientibus fortissimè pugnans, captus fuit: & ad Sultanum, qui Axā uocabatur (iam enim Trangolipix mortuus erat) perductus: quem Axā, ut erat iustissimus, & summa animi moderatione prçditus, ubi Imperatorem esse certò cognouit, (neq; enim prius credidit, quàm & legati quos ad eũ miserat, eum esse testati sunt: & Grçci duces, quos in uinculis habebat, coram illo ducti, ad pedes eius prostrati ceciderunt) prius tamē de more, ut uictum ante pedes suos prostratum, erexit: atque ut fratrem amplexus est, & mox huiusmodi uerbis solatus· Noli mœrere Imperator: hæc enim est rerum humanarum uicissitudo, ut belli fortuna modò hos, modò illos deprimat, alios uerò extollat: tu multa bella præclarè gessisti, semper uirtus & fortitudo tua celebrabitur, modò te in aduersis non minus fortem

præbeas,

præbeas,quàm in ſecundis prudentem. quamuis à me nõ ut captiuus,ſed ut Imperator tractaberis:ſtatimq; ei tabernaculum ornatiſsimum attribuit, & miniſtros ac reliqua omnia quæ Imperatorem decent. & menſæ adhibitum iuxta ſe collocat,captiuis quotquot peteret redditis: & ſic per dies aliquot cũ eo uerſatus, & colloquutus, pace perpetua ſancita, promiſſaq; affinitate inter liberos ipſorum contrahenda, Diogenem cum magno comitatu & honore dimiſit, barbarica etiam ueſte ornatum. Sed pòſt eo Byzantij à ſuis trucidato, Axan Sultanus id audiens, magno dolore affectus, copias ſuas in Romanorum prouincias,non iam prædatum,ſed ad eas ſubigendas miſit. Contra quem Michael Ducas Imperator Iſaacium Comnenũ cum exercitu miſit: qui à Turcis uictus & captus, magna ſe pecunia redemit. Pòſt Cutlumo, quem ſuprà oſtendimus Tangrolipicis nepotem fuiſſe, arma cõtra Axanem nouum Sultanum, ut ipſe imperium occuparet,parante: Babylonius Calyfa,cuius etiã apud Turcas, ut qui à Muamede originem trahere putaretur,ſumma erat autoritas, nihil ſectæ ſuæ pernicioſius eſſe animaduertens, quàm ſi eadem bella ciuilia,quæ Sarracenicũ,ipſorumq; Calyfarũ imperium euerterant, iam inter nouos Sarracenos, hoc eſt Turcas quoq; orirentur: quamuis loco ſuo excedere, & in publico uerſari non ſoleret,ad eos abit, qui de regno contendebant:eiſq; perſuadet,ut omiſſo bello Axan, quẽ Caſsiarum quidam uocant,principatum ſuum integrum teneat: cognatoq; omni ope præſtò ſit,ut Romanis prouincijs ſubactis imperet.qui breui Media & totius Orientis locis ſubactis, inſulas quoque inuaſit, Zacham quendam obſcuro genere natum mittẽs: qui Chio inſula cum paucis nauibus repentè occupata, claſſeq; ibi comparata, Lesbum,Samum,Rhodum, Cretam & Cyprum cæpit: quæ tamen paulo pòſt rurſus in Imperij Romani poteſtatem redierunt.Damaſcum uerò, & reliqua Syriæ loca ei propinqua, Axan Perſarum Sultanus cuidam nepoti ſuo Ducat appellato tradiderat:ut quemadmodum ille alter cum Romanis bella gerebat,ſic iſte cum Aegyptijs faceret.

ceret. nam Aegyptius Calyfa, Laodicæam Syriæ usque, omnia possidebat: & Alapiam siue Calepum Samucho illi, cuius suprà mentionem fecimus, tradidit: sed ita, ut hi beneficiarij essent sui: Cutlumus uerò, [illegible]nus & ipse. Sed Samuchi filius Sangninus, multis bellis gestis, Damasci quoque regnum occupauit. eiq; successit filius Norandinus, qui multa cum Ierosolymitanis regibus bella gessit. Sed cum Christiani qui Ierosolymis, & in alijs locis, sub Turcarum imperio degebant, durius à Turcis tractarentur, quàm antè ab Sarracenis, concilio in Galliæ apud Claromontem habito, Vrbanus pont. Christianis Orientis per Petrum quendam Gallum opem implorantibus, omnes gentes ad pium bellum cohortatus, effecit ut expeditio in Syriam susciperetur. Itaque profecti sunt, anno Salutis nostræ M X C diuersis itineribus Gottifredus, Eustatius, & Balduinus Bolliones, Raimundus & Robertus, Flandriæ comites, Vgo cognomento Magnus, Philippi Gallorum regis frater, Stephanus Valesius Carnutum comes, Podiensis antistes, & Petrus Eremita, huius expeditionis autor, cum circiter quingentis armatorum millibus, qui multis cruentis prælijs cum Turcis & Sarracenis atque Aegyptijs commissis, alij Nicæam Bithyniæ urbem, alij Antiochiam ad Orontem fluuium, alij Ierosolymitanam urbem, alij alias magno labore, multoque sanguine cæperunt, ibiq; regnum Christianum constituerunt: Constantinopolitano Imperatore interea fœdus cum altero Turcarum Sultano, qui Byzantio proximis prouincijs imperabat, habente. nam suprà ostendimus, prouincias illas Cutlumo attributas fuisse, quibus ipsius hæredes sunt potiti, cum Tangrolipicis posteri Persis & Babylonijs imperarent, & in Aegypto adhuc erant Sarracenorum reliquiæ. Sed Cutlumo atque eius filio, qui Occidentis Sultani erant, Cappadociamq; obtinebant, defunctis, Tanismanius successerat. Ex his Christianis ducibus, ubi in Asiam traiecerunt, Turcæ Raimundum, Nicenum agrum inexploratò ingressum, insidijs exceptum, multa strage fuderunt: & in

& in Exorgum oppidum desertum compulerunt: ubi aliquandiu obsidione fatigatus, ad hostes cum paucis transijt. reliqui, qui se dedere noluerunt, post diuturnam obsidionem, partim bello in excursionib. absumpti sunt, partim fame perierunt: & qui uiui in hostium potestatem uenerant, ad unum omnes cæsi sunt. Cæteri Nicomedeam primùm petierunt, inde ad Nicæam Bithyniæ urbem bellum transtulerunt. quam dum fortiter oppugnant, Tanismanius siue Solymanus cum sexaginta Turcarum millibus, in eam partem castrorum, in qua Podiensis antistes suos milites habebat, impetum fecit: qui à Gallis facilè repulsi sunt, tandemque Nicæa capta est: deinde cum Solymano quartis ab Nicæa castris ferocissimè pugnatum. collegerat enim ille totius Orientis uires, auxilijs undiq; accersitis. Inde Iconium, ad Taurum montem situm, ipsius Solymani sedes, hodie Cogni dicta, & Phrygiæ, quæ hodie Caramania uocatur, principum regia, atque Heraclia capta. Pòst bipartito exercitu Balduinus in Ciliciam flexit, Tharsumque, Edessam & Manussam cæpit: maiores copiæ Armeniam receptam, Palmuro Armeno tradidère. Inde Cappadociam, Cæsaream, Sororgia & Suram, in angustijs Tauri montis capiunt. Pòst Taurum transgressis, obtulerunt se in planicie Turcæ: sed facilè fusi à Latinis, fugatiq; sunt. & Antiochiam Phœniciæ clarissimam munitissimamque urbem, quam Orontes fluuius interluit (nam alia est in Pamphilia Seleuciæ uicina) rectà perrectum: eaq; deditione potiti sunt, Turcis prius acie uictis. quo in prælio centum Turcarum millia ceciderunt, & quindecim camelorum millia capta sunt. Interea Veneti ducentarum nauium classe ad Latinos iuuandos missa, Smyrnam in Ioniæ ora occupârunt: & Latini Antiochia capta, Rugiam quoq; & Albariam expugnârunt, ibique hyemârunt. Vere autem ineunte inde digressi, Tortosam primò & Tripolim oppugnant. Tripolitanus rex in fidem receptus, Tortosa à suis egregiè defensa. Quare castris inde motis, Zebulo, Zabari, & Brai flumine traiecto, per insidiosa loca iter

facientes, Berytum maritimam urbem peruenêre, & Beryti Sagittam, unde decimo die Cæsaream uentũ est, pôst Ramam, ac tandem Ierosolymis castra admouerunt: eaq; cruentissimo marte & summo labore capta fuit, circa annum Salutis nostræ MC, & Gottifredus rex salutatus. At Turcę cum Aegyptijs, ingentibus collectis copijs mox bellum instaurant: quib. obuiam progressus Gottifredus, eos ad Ascalonẽ castra habẽtes, centũ, uel (ut alij uolunt) quinquaginta millib. cæsis, fudit. Sed antequam Ierosolyma caperetur, Veneta classis Lycię, Pamphylię, Ciliciæ, & Syrię oram præteruecta, Ioppẽsem portũ iam à Gallis captum, ut Christianos commeatu adiuuaret, tenuit: indeq; Ascalonẽ, Porphyriam, urbem Ptolemaidi propinquã, & Tyberiadem, maritimas urbes capiũt. Et Ierosolymis Gottifredo mortuo, Balduinus eius frater rex creatur, cæteris principib. domũ reuersis. hic Ptolemaidem, Venetis, Genuensib. & Boemundo Antiochiæ rege adiuuantibus, & Sydonẽ atq; Berytum Phœniciæ urbes cępit. Deinde Boemũdo mortuo, & Tãcredo eius fratre Antiochię regnante, cũ Turcæ atq; Aegyptij rursus Ierosolymitanos fines ingressi essent, Balduinus Tancredo in auxiliũ accersito, cum eis pugnauit: & uictus, magna suorum cęde Ierosolymam se recepit, Tancredus uerò Antiochiam. & Turcæ montem Sinai occupârunt. Et paulo pôst Balduino defuncto, Balduinus alter cognomẽto Burgensis, rex creatus fuit. Deinde Alexio Byzantij imperante, quia Balduinus secundus auxilia à Latinis petebat, altera expeditio in Syriã facta est: profecti sunt Vuilhelmus Aquitaniæ dux, Vgo Magnus, Philippi Francorum regis frater, Stephanus Carnutum comes, qui ex priore expeditione domum reuersus erat, & Stephanus Burgundiæ comes, atq; Tolosas, & Veneti quoq; classem maximam miserunt. Latini proceres cum suis copijs multis laboribus & cladibus afflicti, ac penè dissipati, tandem Ierosolymam peruenêre. Sed Balduinus improuidè sine illis cum Turcis congressus, exercitu suo fuso, ipse captus, & Carras perductus, tãdemq; pecunia data liberatus fuit. At Veneta classis, septingentarum

rum Aegyptij Calyfæ nauium claſſe, quæ Ioppem oppugnabat, fracta, Tyrum cæpit: quam urbem cum oppugnaret, columba uiſa eſt caſtra ſuperuolare (nam copiarum partem in littus Veneti expoſuerāt) Damaſceni regis literas ferens, quibus obſeſsis ſignificabat, ſe breui cum ingentibus copijs illis auxilio fore. quę à militib. uiſa, & omnib. maximum clamorem ac ſtrepitum edentib. cecidit: & duces Veneti lectis literis, ad illarum exemplum alias finxerunt, quæ obſeſsis omnem auxilij ſpem adimerent: unde pôſt traditio ſecuta eſt. His temporib. uiguit inter Sarracenos uel Turcas, genus quoddam hominū, & ſecta, Aſſaſinorū appellata: qui latronū more quoſcunq; uellent interficientes, magnis Chriſtianos in Syria cladib. afficiebant. ex quo pôſt factum eſt, ut apud Italos latrones omnes Aſſaſini uocarētur. Cuius ſectæ origo ſic tradit: Aloadinus quidam ſecta Sarracenus, regnū in ea Perſidis parte quæ Indo flumini proxima eſt, haud procul ab Arrianę prouinciæ finib. ſub Caucaſo obtinēs (quæ regio hodie Mulehet uocatur, in qua olim fuerunt Aſaceni, quorum mentionē facit Arrianus in Alexandri Magni rerum geſtarum hiſtoria, eos inter Cophen & Indum fluuios collocans: quem Cophen à Ioſepho in Iudaicis antiquitatib. Cuthū appellari puto, & in hanc regionē decem illas Iſraelis trib. tranſlatas fuiſſe.) hic Aloadinus, ut ſuis perſuaderet, ſe uitæ beatę illos participes facere poſſe, qui mandata ſua ſeruaſſent: in amœniſsima quadam ualle, inter duos altiſsimos montes, hortos pulcherrimos, omni arborum ſuaues fructus ferentium, & florum genere adornârat: quos undique ſplendidiſsimis ædificijs incluſerat, quæ auro alijſque coloribus depicta, & precioſiſsima ſupellectile inſtructa erant, & uarijs in partibus, lactis, mellis, uini, ac odoratarum aquarum fontes riuoſque habebant: intus erant lepidiſsimæ puellæ, cantu, muſicis inſtrumentis, choreis, omnibuſque blanditijs, eos qui ibi eſſent oblectantes: & inſuper miniſtræ erant, quæ ſemper intra tecta latentes, omnia tum ad uictum, tum ad uoluptatem neceſſaria hoſpitibus parabant: locus autem totus foris &

natura & arte munitiſsimus erat. Hoc igitur uoluptatum omnium horto facto, Aloadinus montanis illis hominibus ſe Muamedis ſocium prædicabat: ſibíque paradiſi ac beatæ uitæ impertiendæ poteſtatem datam. & ex illis melioris ad arma indolis, adoleſcentes duodecimum & decimumquartum ætatis annum trangreſſos deligebat, & in aula ſua educabat: eosq;, quò libentius mandata ſua exequerentur, aliqua potione altiſsimo conſopitos ſomno, in eum locum transferrebat, ubi eo ſomno excitati, omnibus uoluptatibus per duos uel tres dies fruebantur, & pòſt iterum eadem potione ſomno obruti efferebantur. & ſic fiebat, ut illi pòſt nulla pericula, ut eius mandata perficere poſſent, ſubterfugerent: ac quoſcunque ille uellet, uel in remotiſsimis partibus degentes, inſidijs trucidarent. horum autem ad ſexaginta millia habebat. Vnde potentia eius ac ſucceſſorum, qui Sexmontij uocabantur, ita creuit, ut eundem ordinem etiam in Syria inſtituerit, & præfectum Damaſci habuerit. erat enim quaſi quidam equeſtris ordo, cuius ſummus magiſter Sexmontius uocabatur: & præfectos alios uarijs in locis militiæ ſuæ habebat. Arx uerò illa, in qua horti erant, Tigadum appellabatur. Hi milites cædibus & latrocinijs totam Aſiam Chriſtianis infeſtam reddebant. Sed eos pòſt Tartari, arce ſeptem annorum obſidione capta, penitùs deleuerunt. Hæc eſt illorum, quos aliqui Eſſenos, & alij Arſacidas errore uocârunt, hiſtoria: ut nos apud fide dignos autores inuenimus. Taniſmanio defuncto, imperium Turcicum Occidentale diuidi cœptum eſt. nam Muchumetus quidam Taniſmanio ſucceſsit, cui cum Maſuto Iconij præſide inimicitiæ intercedebant. Sed cum Ioannes Comnenus Imperator fœdere cum Maſuto inito, Muchumetum coniunctis uiribus oppugnaret: tandem Maſutus cũ Muchumeto recõciliatus, ab Imperatore defecit. & nihilominus Imperator Caſtamonẽ & Gangrũ, nobiliſsimas Ponti urbes, quas Turcæ occupauerant, expugnauit: quas Muchumetus paulo pòſt recuperauit, & Iberiam quoq; ac nonnulla Meſopotamię loca ſubegit. &

Maſutus

Masutus Iconio cum alijs Syriȩ locis est potitus. qui etiam in Thraciã impreſsione facta, ab Manuele Comneno fugatus fuit. Cũ uerò Imperator hac uictoria elatus Iconiũ oppugnaret, Turcæ inſidijs collocatis exercitum eius fuderũt, adeò ut ipſe ȩgrè effugerit. Pòſt Chriſtianis qui Ierosolymam obtinebant, laborantibus, facta eſt tertia expeditio, cuius dux fuit Conradus, dux Franconiæ, qui illis cum magno Germanorũ atque Italorum & Gallorum exercitu opem tulit: & cum Turcis, cum quibus & Græci conſpirauerant, ad Mæandrum fluuium cruento prælio congreſsi, ingentem Turcarum ſtragem ediderunt. Maſuto autem mortuo, regnum eius tres filij diſtribuerunt, bella deinde inter ſe gerentes, Iagupaſanes & Iconij Sultanus: tandemq; Iagupaſanes uicit, & Sultanus ad Imperatorem confugit, qui eum Byzantium in triumphum duxit. Neque hic prætereundus eſt Sarracenus Icarus: qui cum in Sultani comitatu eſſet, præſtigiator habitus, circenſibus ludis ſponte Byzantini Hippodromi turri conſcenſa, ſub qua carceres erant, unde equi emittebantur: ſupra uerò quatuor illi equi aurati, qui nunc Venetijs ſupra Marciam ædem ſunt, ſibi inuicem obuerſi, alacritatis ad curſum pleni ſtabant, ſe ſtadium tranſuolaturum iactabat. cumque diu, ampla & promiſſa ueſte candida indutus, quæ uinculis in orbem ſuccincta, ſinuoſa efficiebatur, manus alarum inſtar ad uolatum, ut plus uenti colligeret, librans, tandem ſe uento committens, proſtratus, oſsibus omnibus confractis expirauit. Manuel uerò, ut à Sultano liberalis & potens haberetur, eum ingenti pecunia, & precioſiſsimis rebus donatum dimiſit: ea tamen lege, ut ipſe ei Sebaſtiam cum ſuburbano agro redderet. ſed ille cum pecunia Iconium reuerſus, Sebaſtia uaſtata, & uicinia eius ſubacta, ſummam rerum ad ſe tranſtulit: & Dadunȩ altero fratre eiecto, Cæſareaq; occupata, Iagupaſanem quoq; euertere nitebatur. Dadunes uerò Amaſiam poſſeſſore uacuã occupauit: ſed paulo pòſt à Clizaſtlane Sultano, qui Cappadociã occupauerat, pulſus eſt. Clizaſtlanes uerò Imperatorem patrem appellans,

interea

interea ſemper fines eius populabatur. Quamobrem non multo pòſt nouo inter eos accenſo odio, quia & uiciſsim Sultanus Imperatorẽ leuitatis in promiſsis non ſeruandis accuſabat: Imperator bellum ſummis uiribus geſturus, & Turcicę gentis euerſionem animo concipiens, ueteranos milites colligit, nouas legiones conſcribit, externa auxilia undique accerſit, cum Balduino Ieroſolymarum rege fœdus init: Scythas Iſtri accolas ſibi adiungit. ingentiq́; exercitu comparato, ac omnibus ritè peractis, & diuina ope implorata, copias educit: ac per Phrygiam & Laodiceam, Chonas, Archangeli fanum, Lampim & Celęnas, ubi Mæandri amnis fontes ſunt, in quem Marſyas influit, Choma iter faciens, Myriocephalum, caſtellum uetuſtum & deſertum, peſsimo omine tranſit. cuius nomen res ſubſecuta eſt. nam haud procul inde, multa Gręcorum capitum millia perierunt. Semper tamen cautè inſtructaq́; acie incedens, caſtra ubi metabatur communiens, ſed tardius propter iumẽta, quæ machinas trahebãt, incedere cogebatur: & Turcæ ſæpe ſe oſtendentes, leuibus prælijs eos laceſſebant: omniaq́; infeſta reddebant, gramen demetentes, & commeatum intercipientes, aquasq́; inficientes. At Sultanus magnis auxilijs ex Perſide & Meſopotamia, alijsq́; eiuſdem gentis regibus accerſitis, per legatos ab Imperatore pacem petijt: quam omnes prouectioris ætatis ac Turcicis bellis exercitati duces amplectẽdam ſuadebant, propterea quòd loca munita & opportuna omnia ab hoſtib. eſſent occupata. Verùm ille neglectis ſeniorum conſilijs, & iuniorib. (qui forma tantum, gemmisq́; & auro, non autem triumphis & rerum peritia cõſpicui erant) cupidè auditis, legatos uoti impotes dimiſit. Cumq́; Sultanus iterum pacem petijſſet, eiq́; Imperator iactabundè dixiſſet, Se Iconij reſponſurum: Sultanus in anguſtijs Tauri montis, quę Cliſura Zybritzæ appellantur, per quas Romano exercitui Myriocephalo caſtra mouenti, iter erat faciendum, ſuas phalanges, ut impetum in eos prætereuntes facerẽt, abdit. Eſt ante Cliſura oblonga conuallis, quam Latino nomine Cluſium optimè nominare poſſumus, uerticibus

ticibus montium assurgens, quæ ad Septentrionem paulò decliuior inter colles in patentiores ualles protenditur: ab altera uerò parte abruptis arduisque rupibus includitur. quam uiã ingressurus Manuel, non secus ac si per patentes campos iter esset faciendum, nihil prospexit eorum quæ periti imperatores prouidere solent: utpote impedimenta & currus, quibus machinæ trahuntur: & imbellem multitudinem, ne pugnantihus, si id sors ferat, impedim[illegible]o sint, extra aciem remouere, expeditã cohort[illegible] angustijs depellere, atq; exercitui uiam aperire, [illegible]tè per exploratores cognoscere. quorum ille, [illegible] barbaros iuga occupasse audiuisset, nihil fecit: sed acie sic instructa, angustias est ingressus. Primum agmen, in quo erant Angeli Constantini duo filij, Ioannes & Andronicus, nec non Macroduca Constantinus, atq; Lapardas Andronicus, cum suis cohortibus, lunata acie incedebat: dextrũ cornu Balduinus Ierosolymorum rex, sinistrum Mãrozomes Theodorus ducebat: hos sequebantur lixæ, calones, currus, & alia impedimẽta. Inde Imperator ipse cum delecta manu, extremum agmen clausit Andronicus Contostephanus. Sed ubi ad angustias uentum est, cum acies explicari non posset, Angeli, Macroducæ & Lapardę cohortes, quę in sinistro cornu erant, cuneo facto, barbaros è collibus, unde pugnabant, in montes repulerunt, & sic incolumes transiêrunt. Sed reliquæ legiones hos minimè strenuè consecutæ sunt: nec, ut debebant, sagittarijs in laterib. positis, Turcarum impetum represserunt, testudinem'ue egerunt: quapropter densissima Turcarum agmina, undiq; ab editis locis in humilia, & è tumulis in planiciem magna ui irruebãt: & audacius in Romanos inuecta, aciem perruperunt: ac Balduini cornu in fugã uerso, multos uulnerârunt, trucidaruntq;. quod uidens Balduinus, ut suis laborantibus opem ferret, cum delecta equitum manu in medios hostes inuehitur: à quibus circumuentus & ipse occiditur, & eius milites omnes fortissimè pugnantes cadunt. quo successu elati Turcæ, omnes uias Romanis intercludunt. qui ut in angustijs in-

ter se impliciti, & alij alios impedientes, tantum aberat ut hostibus nocere possent, ut suos quoque impedirent, & hostib. mactandos obtruderent: nec ab extremo agmine aut ipso Imperatore iuuari aut recedere, uel in aliquod latus declinare poterant, curribus qui in medio trahebantur, tanquam uallo obiecto impedientibus. Iumenta pariter & homines Turcicis telis sternebantur, cadaueribus plenæ erant ualles, abscissis membris scatebant saltus, sanguinis riui pecudum simul & [illegible]minum cruore permixto manabant, adeò ut huiu[illegible] atrocitas nullis exprimi literis possit. & præt[illegible]ia, hostes caput Andronici Bacazæ, qui I[illegible]s ex sorore nepos, cum exercitu ex Paphlagonia & [illegible]aclea Pontica collecto, contra Turcas Amasenos missus fuerat, hastæ infixum ostentârunt: quibus spectaculis, & periculi magnitudine perturbatus Manuel, animo æger, & dolorem ac metum silentio dissimulans, inopsque consilij, quò se uerteret nesciebat. Verumtamen Romanæ legiones, quas præcessisse diximus, periculosis illis itineribus superatis, in colle quodam satis opportuno castra muniuerunt. Turcæ uerò omni contentione Imperatoris agmen debellare nitebantur, quòd maxima & potentissima exercitus parte profligata, se facilè cæteros superaturos, eoq; uicto (ut in serpentibus capite contrito, unà etiam reliquas corporis partes, quæ abscissæ, singulæ per se mouebantur, moriuntur: & arce expugnata, urbs hostibus resistere non potest) reliquos paruo labore posse deleri putabant. At Imperator sæpius Turcas ex angustijs illis depellere, ac suis uiam aperire conatus, Turcarum qui è superiore loco pugnabant, ui subinde crescente, sibi cum alijs, siue maneret, siue progrederetur, æquè pereundum existimans, suos monet, ut spe omni in Deo primùm, deinde in armis, ac dextra posita, ferro sibi salutem, aut honesta morte perpetuum decus quærant. se enim nullam aliam euadendi uiam uidere: nec Deum, si modò sanctè eius auxilium implorarent, uiribusq; quas ille suppeditaret, fortiter uterentur, eos qui pro sacrosan-

ctæ re-

ctæ religionis propagatione, ipſiusq; nominis gloria, contra impios, omnis religionis, pietatis, honeſtatiſq; euerſores pugnarent, deſerturum prorſus eſſe. quod ſi tamen eos mori contingeret, pro breui & fragili uita, ut qui iuſtiſsimam cauſam haberent, duplicem conſecuturos: nempe ſempiternam illam & beatã in cœleſti regno, quæ cùm omnibus uerè Chriſtum colentibus, tum maximè ijs qui pro eius gloria ſanguinem uitamq; profunderent, promiſſa & parata à Chriſto Seruatore noſtro eſt: & præterea alteram, in perpetua hominũ in hac uita degentium memoria poſitam, qui ſemper fortitudinem, conſtantiamq; ipſorum celebraturi eſſent. eos uerò qui arma abieciſſent, ut Imperatoris ſui deſertores ac proditores, & Chriſti beneficiorũ immemores, ingratoſq;, omnium ore & ſermonibus condemnandos, ac ſempiternas Deo pœnas daturos. Itaq; ſuo exemplo uiam ſibi quiſq; ferro aperiret. Deinde cum paucis quos ſecum habebat, rectà in hoſtes fertur: atque ita pòſt multa uulnera illata & accepta, Turcica phalange perrupta, ſic toto corpore uulneratus, ut ſcuto circiter triginta ſagittæ inhærerent, & caſsidem decuſſam attollere non poſset, elapſus eſt. Cum interea cæteræ legiones paſsim cæderentur, ſeq; inuicem conculcarent: & qui fortè has fauces ſuperârant, nihilo minus in altera ualle ab hoſtibus trucidabantur. is enim tranſitus in ſeptem profundas ualles, inter ſe uicinas, findebatur: & initio paulo latior, rurſus in anguſtias complicabatur, quas omnes Turcæ præſidijs inſederant. Præterea tantus repentè exortus eſt uentorum, arenas, quibus loca illa plena ſunt, impellentium nimbus, ut ambo exercitus in denſiſsimis tenebris uelut noctu ſummo impetu congreſsi pugnarent, & nullo diſcrimine obuios quoſq;, ſiue amici eſſent, ſiue inimici, trucidarent. eodemque loco Turcæ, Romani, iumenta & homines promiſcuè caderent: & uallis illa nihil aliud uideretur, quàm commune ampliſsimumque horum omnium ſepulchrum. Sed tamen plures ex Romano exercitu, quàm ex Turcico, cadebant: & præſertim ex genere clariori-

bus,& Imperatoris cognatis: & multi etiam uiui inter cadauerum aceruos ita sepulti iacebant, ut inde se explicare non possent: nec qui eis opem ferret, singulis pro salute sua laborantibus, erat, adeò ut inter longos cruciatus tandem animam agere & ipsi cogerentur. Imperator uerò sine armigero, sine satellite, & sine custode, solus sub pyri siluestris umbra uires exhaustas recipiebat: cum quidam gregarius eques, fortè & ipse pugna elapsus, eius misertus, ei pro uirili ministrare studens, galeam, aliaq; arma hinc inde cadentia reposuit. Quod dum facit, Turca quidam accurrit: & nemine eum defendente, Imperatorem freno arrepto capere uoluit. quem ille hastæ parte, quam reliquam habebat, in caput impacta humi prostrauit: cumq; alij Turcæ accurrissent, eum uiuum capere uolētes, ipse arrepta eius equitis, de quo diximus, hasta: & uno ex hostibus transfixo, cum etiam eques ille stricto gladio alteri caput amputasset, illos repulit: donec alijs decem Romanis militib. accurrentibus, se legionibus quę præcesserant, coniungere cupiens, inde abijt. sed iter eius tum cadauerum acerui, tum Turcæ ubique occurrentes, ualde impediebāt. Deinde faucib. illis ac pręterfluente amne alicubi super cadauera suorū equitādo ægrè superatis, aliam Romanorū manum, quæ eo uiso accurrit, cogit: ibiq; aliud pręlium cœptum est, in quo Ioannem Cantacuzenum, neptis suę uirum, solum cum multis fortissimè pugnantem cadere & spoliari uidit: & Turcę, qui illum occiderunt, Imperatorem præterire uidentes, eum conglobati, ut opimam prædam, petunt. erant autem ij inter Turcas uiri principes, & armis insignes, equis Arabicis splendidissimè ornatis insidentes. quē impetum Imperator animis suorū excitatis facilè repulit: & nūc Turcas, qui undiq; ut eum caperēt accurrebant, armis repellens, nunc celeritate præcurrens, tandem in suorum castra, ab illis expectatus, & multis periculis laboribusq; exantlatis, à suis quoq; iniurijs & conuicijs affectus peruenit. ubi noctem illam metu pallentes insomnem egerunt: & manè Turcę castra ipsa oppugnatum ibant. Sed Sultanus Manuelis calamita-

lamita-

lamitatē miseratus, misſis ad eum munerib. pacem ei dedit, ea lege, ut Dorylęum & Sublęum oppida, quę à Turcis euersa instaurauerat, rursus euerterentur: quę pacta Imperator non seruauit. nam Sublæum quidem euertit, Dorylæum uerò nō. quamobrem Sultanus Atapacum ducem cum delectorũ militum manu ire ad mare usq;, omnes urbes ac prouincias uastare, neminiq; parcere: & sibi aquam marinã, remum, & arenã referre iubet. qui mandata [illegible]quēs, Phrygiam & Męandrias urbes populatus est. quem Imperator in Mæandri fluminis transitu insidijs exceptũ, ipso duce cũ multis alijs cæso, oppresſit. Deinde Manuele mortuo, Sultanus, qui Iconij sedem habebat, multas Phrygiæ urbes cæpit. Huic Sultano defuncto succesſit filius, Chaichosroes nomine: quo imperante, Fridericus Barbarussa Orientem petijt, & Turcas ad Iconiũ pręlio uicit: filiũ Copatinũ, qui patrē regno expulerat, & Iconiũ cæpit. Deinde Germanus quidam heros ingenti corpore, quũ iter suũ sequerētur, post exercitũ equum fessum trahens, à quinquaginta Turcis circũuentus, nō magis se cõmouit, aut gradum accelerauit, quàm si nemo persequeretur: sed gladio unũ ex illis tam facilè in duas partes secauit, à capite simul cum equi sella usq; ad tergum, ut reliqui territi abstinuerint. Friderico aũt in flumine submerso, Germani domum redierũt. Quo tempore grauis seditio inter Turcas est orta. Clizastlanus enim, potentisſimus Iconij Sultanus moriens, quatuor filios reliquit, Masutum, Coppatinum, Rucratinum, & Chaichosroem. Masuto Amasiam, Anciram, Dorilæum, & alias Ponticas urbes asſignauit. Melitenem, Cæsaream, & coloniam quæ nunc Taxara dicitur, Coppatino. Amisam, Doceam, & alias maritimas urbes, Rucratino. Chaichosroes Iconium tenebat, ipsius Sultani sedem, & cũ ea Lycaoniam atq; Pamphyliam, & quæ ad Cottyaniũ usq; pertinent. Coppatino mortuo, de eius principatu Rucratinus & Masutus certãt. sed Rucratinus ingenio & rei bellicę peritia uincit, et Masuto principatus partē adimit: atq; hac uictoria elatus, Chaichosroi, qui ex altera matre Christiana natus erat, Iconij potiundi

cupidus, ni ſibi regno cedat, bellum indicit. Chaichoſroes igitur ad Imperatorem Alexium Angelum patris exemplo confugit: ſed ſecus ac pater, nullis auxilijs impetratis, domum redijt. uixdum autem Iconium peruenit, cum à Rucratino pulſus, ad Lebunẽ in Armeniam fugit: ubi humaniter quidem acceptus fuit, ſed nulla ope impetrata Byzantiũ redijt, ibiq; obſcurus uixit. Hoc Alexio Angelo imperante, Veneti Byzantium cæperunt. & Angelo pulſo, Græci in Aſia Theodorũ Laſcarim, eius generum, Imperatorem creârunt: qui non ſolum Bithynię & maritimæ oræ imperauit, uerùm etiã in mediterranea longiſſimè progreſſus, à Caria, & qua Meridies eſt, Mæandro flu uio, Septentrionẽ uerſus ad Galaticũ pontũ & ipſam Cappadociã pertinebat, imperij ſedem Niceę collocat. Quod ægrè ferens Alexius, per mare Aegæum Aſiam ingreſſus, clàm Iathatinẽ, Rucratini filium Sultanũ ſupplex miſerabili habitu adit, ut imperiũ ſibi reſtituat orans: & ueterẽ amicitiam illi in memoriam reuocans, prętereaq; aceruos pecuniarum pollicens: quibus rebus permotus Iathatines, ſtatim Theodoro bellum exitiumq; per legatos minatur, ni ſocero cedat. & copijs collectis, Antiochiam ad Mæandrum ſitam obſidet. Theodorus uerò & ipſe exercitu, numero quidem Turcico longè inferiori, ſed uirtute pari, uel etiam ſuperiore collecto, ei obuiam it: & ſuperatis tertio die montis Olympi anguſtijs, quæ in maximam porrectæ longitudinem Bithyniam ad Septentrionem, Phrygiam uerò ad Auſtrum habent: deinde Cayſtro amnẽ traiecto, undecimo die improuiſus Turcas nihil tale metuentes adoritur: eoſque facilè in loco anguſto, ut copias explicare non poſſent, & ubi equis commodè uti non poterant, ipſo Sultano propria manu obtruncato, fudit, & Alexium captum liberaliter apud ſe habuit. Pòſt Angelo Theodoro imperante, anno Salutis circiter MCCXL, Scythæ Aſiatici, qui mediam inter Ryphæos montes & Oceanum Septentrionalem planiciem incolebãt (quos ſuprà Tartaros appellatos diximus) Aſiam inſtar locuſtarum effuſi penè uniuerſam uaſtãtes,

Turcis bellum intulerunt, de quibus pauca nobis dicenda ſunt. Erat hæc gens populoſiſsima, omnium gentium ad Septentrionem ultima, quam Homerus mortalium iuſtiſsimam uocauit: cæterùm homines inopem regionem incolentes, omnium deliciarum, & agrorum ac uitium culturæ ignari; quibus uictum præbebant ſpontè è terra natæ herbę, & ſanguis, & carnes iumentorum, ferarumque & uolucrum uenatus: ueſtem nulla arte confectam, animalium pelles: argentũ uerò, aurum & margaritas, cæterasq; gemmas nihili faciebant: nullos ſolennes ludos, nulla ambitioſa ſpectacula, nullas diſceptationes habentes: ſed pacatam, & ſeditionum expertem uitam agentes, ideoque ſine lege, ſine eloquentiæ uſu, & argutijs, innata eos iuſticia regente, aurea libertate fruebantur. quæ regio inſtar ampliſsimi fontis innumeras uarijs temporibus gentes effudit: hoc autem tempore hæc gens omnis in ſeptem tribus (quarum hęc erant nomina, Tatar, Tangur, Cunat, Talair, Sonich, Nongli, Tebeta) diuiſa, uicinarum prouinciarum, nempe Georgorum regibus parebat, & anguſtam pro hominum ac iumentorum multitudine regionem habebat: cum ſenex quidam ex tribu Tatar, Cangio appellatus, uir obſcuri quidem generis, ſed prudentia & ſanctitatis opinione inſignis, in ſomnis oraculo admonitus, multiſque miraculis eius orationi fidem facientibus, eos ad libertatem capeſſendam, uberioremque regionem & fines propagandos cohortatus, & Rex atque Imperator ab illis factus, extra inopiſsimæ illius regionis, quæ inſtar peninſulæ Perſidi & Caſpio mari oppoſita, Scythico undique Oceano clauditur, unico tantum Iſthmo, quem altiſſimi & inacceſsi Ryphæi montes quaſi uallo quodam muniunt, Aſiæ coniuncta, maris fluctibus (quemadmodum narrat Haytomus Armenus) ut uia illis inter montes ac mare pateret recedentibus, eduxit. Quamobrem omnes illi Scythæ pòſt à tribu, ex qua Imperator erat, Tartari ſunt appellati, quorum antiquiſsimam originem multi (ut etiam de Turcis diximus) ad decem

Iſraelis

Iſraelis tribus referunt : quod unde habeant, non uideo. mihi quidem illud conſtare uidetur, Scythas à Magogo Iapeti filio, cuius in Sacris literis ſæpe mentio fit, originem ducere : & decem illas tribus à Perſarum rege non in Scythiam, ſed in Mediam tranſlatas fuiſſe. Sed ut ut ſe res habeat, Tartari eo quo diximus modo, Cangio (quem Camum, honoris gratia, hoc eſt ſummum Imperatorem uocauêre) duce, ab Hyperboreis effuſi, Ioanne Duca Byzantij imperante, ad Caſpium mare deſcenderunt. interim uerò Cangio Camo defuncto, ſucceſsit Hoccota filius, uir prudens & fortis, duodecim fratrum natu maximus. is Gebeſabada duce ad Occidentis regiones debellandas miſſo, ipſe Caſpijs anguſtijs ſuperatis, Sogdiana, Bactrianis & Oxo, Sogodo flumine, qui plurimis ijsq; magnis fontibus augetur, ſuperatis, ad radices Tauri montis, ubertate illius regionis & præda antè parta fruens, hybernauit. Eſt autem Taurus mons omnium toto terrarum orbe maximus, qui continenti quodam iugo cohærens, & ab Occaſu proximè Aegæum mare incipiens, atque ac orientalem Oceanum deſinens, Aſiam totam in duas partes ſecat : idem & Caucaſus appellatus. uere autem terra graminibus & herbis floreſcente, relictis ad Caucaſi radices hybernis, maximorum gregum uel armentorum inſtar, montium cacumina ſuperant, & ſubiectos populos inuadunt: eoſque omnes prędati, in Indiam penetrant, quanta in utramq; ripam maximi fluuiorum Indi patet, imperij finem Oceanum conſtituens: ibiq; regia Cambalu, urbe ampliſsima, & totius Aſiæ ad omnem humanam iucunditatem optatiſsima, condita, ſedem ſuam poſuit. Deinceps per legatos bella gerẽs, quos exercitibus præficiebat, ex fratribus & regia ſtirpe delectos : ex his alij Septentrionem, Occaſum alij, & alij Auſtrum petierunt : & Arachoſijs Caramaniſq;, item alijs gentibus ſubactis, ac Perſide occupata, Turciſq; inde pulſis, ad Chaldęos & Arabes peruenerunt. Deinde ad Babylonios & Aſſyrios tranſgreſsi, occupataq; Meſopotamia, Perſas, Parthos & Medos ſubigunt. Pòſt per Ar-

meniam

meniam maiorem aſcendentes, Septentrionem uerſus ad Colchidem, & finitimam illi Iberiam ſumma celeritate excurrunt, adeò ut res illorum & maximæ & clariſsimæ fuerint. Habebat autem in animo ſummus ille Tartarorum princeps, imperij ſui limites undique littoribus maris terminare: ſed amœniſsimæ regionis Indiæ delicijs eneruatus, prouincijs, urbibus, ædibus, prædijs feraciſsimis delicatiſsimisq; inter ſuos diſtributis conquieuerunt: & Aſſyriorum, Perſarum, Chaldæorumq; ritus acceperunt. Vbi igitur primùm Tartari iſti Caſpios montes tranſgreſsi, Alexandriam urbem ad clauſtra ipſa ſitam, quæ nunc Portæ ferreæ nuncupatur, repentina ui cœperunt: Turcarum princeps Sultanus, hac nouorum ferociſsimorumq; populorum irruptione uehementer territus, timens ne Tartarico bello diſtractus, hoſtilem Romanorum exercitum à tergo haberet; legatos omni rei gerendæ autoritate præditos, ad Imperatorem firmandæ pacis cauſa mittit: quod & Imperatori, utpote cui Europæis bellis occupato, Turcæ contra Tartarorum impetum pro uallo in Aſia eſſent futuri, gratum fuit. Fœdus igitur cum Turcis cupidè amplexus eſt, Græco Imperio utiliſsimum. Nam cum diuturnorum bellorum ærumnis afflicti homines, iam neque agros colerent, nec armenta curarent, ſumma annonæ pecunia ubique laborabatur, & æraria quoque diuturnis ſumptibus erant exhauſta. quamobrem ijs nunc liberatus, ad pacis artes animum cõuertit: ac ut ſuo exemplo reliquos excitaret, ipſe tantum incultæ terræ, ut bonum patremfamiliâs & populi principem decet, ſua cura colendum ſuſcepit, arationi & plantandis uineis idoneæ, quantum ſatis fore putabat ad ſuam menſam, & eos ſuſtentandos, quos pro liberalitate ac perpetua benignitate fouendos ſuſceperat: pauperes uidelicet, & uarijs afflictos morbis: quibus domicilia aſsignauit, & curatores præfecit, qui & agros colere, & uineas plantare ſcirent, & quotannis uberem frugum prouentum repoſuit: atque etiam armenta equorum & boum, ouium item & porcorum greges, ac uaria ge-

rā genera cicurum auium parauit, unde multiplicem quotannis prouentum percipiebat. & idem cæteris cognatis suis ac proceribus atq; nobilibus faciendi autor fuit, ut cum quisque haberet unde uiueret, nemo plebeios & inopes per uim opprimeret, aut grauia tributa imperaret: sicq; Romana Respublica omni maleficio & crimine uacaret, adeò ut paucorum annorum spacio omnium & horrea & cellæ referta frugibus & uino conspicerentur: & uiæ ac plateæ, stabula & ouilia, pecorum multitudinem, gallinarumq; & cæterarum auium greges uix domus & horti caperent. Huic felicitati accessit, ut Turcæ fame & maxima annonæ penuria affligerentur: unde factum est, ut omnes illorum auri, argenti, cæterarumque deliciarum & preciosarum rerum opes, hoc diuino Imperatoris consilio in Romanorum manus peruenerint. Videre enim erat, ab illis maximi precij merces exiguo frumento commutari: & quælibet auis, bos, hœdus, magno precio ueniebant: tum uiæ omnes eius gentis hominum, mulierum, uirorum & puerorum, adeuntium & abeuntium à Romanis prouincijs plenæ erant: adeò ut, cum oua imperatricis gallinarum quotidie uenderentur (neque enim omnia in familiæ usum consumi poterant) eaque Turcæ magno precio emerent, pecunia ex illis collecta, exiguo tempore ipsi Imperatrici corona gemmis & magaritis preciosissimis distincta facta sit: quam ideo Imperator Ouatam nominauit. & sic breui Imperator, & se, & subditos omnes fortunis beatos reddidit. Interea Tartaris, Baydo duce, in Turcarum fines progredientibus, Iconij Sultanus quàm maximo potuit, ex omnibus gentibus exercitu collecto, (habuit enim & Græcorum & Latinorum, hoc est, Italorum, Germanorum & Gallorum duas cohortes, ex quibus Græcæ cohorti præfuit Ioannes Lyuitnada Cyprius, uel, ut alij uolunt, Palæologus, qui ab imperatore defecerat: Latinæ autem Bonifacius Molineus, patricius Venetus) suis quemque uestibus & armis ornatum, & sic Tartaris prope urbem Arscor in Armenia maiori,

maiori, loco quodam Coſdrach appellato, occurrit. Tartari uerò peregrino exercitu conſpecto, maiora illi auxilia miſſa fuiſſe opinantes, uehementer territi fuerunt: & niſi quidam Sultani cognatus, in ipſius pugnæ initio cum magna manu, ueteris ſimultatis memor, ad hoſtes defeciſſet, terga daturi erant. quæ res Turcarum fortunas euertit, & Tartaris regnum illorum penè totum adiecit. Tartari enim prælio uictores, Euphrate fluuio ſuperato, Syriam uſq; ad Palæſtinam & Arabiam ſubigunt. Deinde reliquijs Syrorum, Arabum, Phœnicum annuis tributis imperatis, multis manubijs onuſti Orientem repetunt. Sed anno ſequenti rurſus intra Euphratem irrumpentes, Septētrionem uerſus in Cappadociam & ad Thermodontem fluuium peruenerunt: & Iconio Turcarum regia capta, Azatines Sultanus cum fratre Meleco exul ad Imperatorem Michaelem Palæologum confugit, quem ipſe paulo antè liberaliter & munificè apud ſe profugum habuerat: eumq; ueteri amicitia in memoriam reuocata, rogat ut uel opem ferat contra Tartaros, uel partem aliquam agri, ac ueluti coloniam ſibi aſsignet, in qua cum ſuis tutius conſidere queat. adducebat enim ſecum uxores & liberos, famuloſque multos cum magnis diuitijs. Imperator autem, tot undique bellis urgentibus, copias ſuas minuere nolebat: terræ autem partem tanto uiro, qui multis prouincijs imperaſſet, & regio faſtu ab ineunte ætate educatus eſſet, aſsignare periculoſum exiſtimabat. ſubiectos enim ſatrapas, ducem ſuum quæſituros, & uarijs in locis diſperſos, ut planetæ noctu aberrantes, ad eum qui facem præfert, & uiam monſtrat, concurrunt: ſic illos ad regem ſuum accurſuros, ac tandem Romanos inſigni clade affecturos. Quamobrem eum ſpe fouens, ancipitem detinebat: ubi cum Chriſtianis parentibus Azatines natus eſſet, & ſacro fonte ab ineunte ætate lauatus, ſacras conciones aſsiduè cum Imperatore adibat: & tamdiu apud Imperatorem manſit, donec Scythis Europæis adiuuantibus, ex oppido Aeno cum filio ſuo Meleco profugit, Iſtrumque traiecit, & paulo pòſt

obijt. Melecus uerò per pontum in Asiam ad Tartaros transijt: ab eisque Turcicæ gentis regnum, ut paternam hæreditatem, impetrauit. Sed satrapes quidam nomine Amurius, illi infestis armis occurrit, adeò ut fractus Heracleam Ponti urbem confugerit: sed paulo pòst ad suos reuersus, patrium regnum recuperauit, & breui per insidias fuit interfectus. Sicq; euersum est Turcicum imperium, atque ex optima disciplina, splendidaq; fortuna, ad maximam perturbationem prolapsum: quoniam non modò proceres & nobiliores regnum in plurimas partes diuiserunt, uerùm etiam multi obscuri & ignobiles homines infima plebe ascita, latrocinari cœperunt, præter arcum & pharetram nihil secum gestantes: qui angustijs montium insessis, finitimos agros & Romani imperij urbes crebris incursionibus uexabant. Nam paulo antè acciderat, ut præsidia quæ arces tuebantur, cum annua stipendia illis ab Imperatore non numerarentur, inde migrarent. quæ res initiò, ut parui momenti, neglecta, maximas tandem clades Romano Imperio attulit. Turcæ enim, cum à Tartaris pellebantur, Græcos pellebant: & quàm infirmi erant contra illos, tam fortes contra hos existebant, adeò ut tandem etiam ad aperta bella deuenerint. Multis enim Turcarum copijs in Paphlagonia collectis, Imperator magno & firmo exercitu celerem illorum, quantum fieri posset, incursionem inhibendam censuit, ne impunè longius euagarentur. Itaque collectis copijs, exercitum contra eos misit: qui Turcas prælio uictos, dum fuse nimis ultra fluuium persequuntur, in insidias præcedenti nocte à Turcis paratas incidentes: hinc recenti milite & instructo exercitu, illinc flumine interclusi, penè omnes cæsi sunt. Vnde pòst Turcæ Romanas prouincias populabundi, ad Sangarium amnem usque percurrerunt: & à mari Pontico atq; Galatia, ad Lycium & Carium mare, & Eurymedontem fluuium omnia suę ditionis fecerunt. Hoc etiam tempore in Aegypto Mamaluci, id est serui regnum occupârunt, imperijq; fines in Africam & Libyam

Gades

Gades usque promouerunt: nec non Phœniciam & Syriam, omnemq; oram maritimam domuerunt.

Quod quomodo factum sit, explicemus. Calyfæ, & omnes Sarraceni, eius regionis delicijs eneruati, eò ignauiæ uenerant, ut ditissimum regnum possidentes, facilè à quouis debellari possent: & Calyfæ ipsi toti luxui ac uoluptatibus dediti, nulla negocia curarent, sed omnia per regni Admirantem administrarent. Cum igitur Balduinus Ierosolymorum rex, Aegypti regnum sibi uectigale fecisset, idque uectigal Almericus eius frater & successor sibi pendi postularet, idque Aegyptij ei denegarent: ipse cum exercitu Aegyptum petijt, & Darganum regni Admirantem, in solitudine cum copijs occurrentem prælio uicit, & in urbem Bilbis fuga se recipere coegit: ac Nilo, qui tunc annuum suum incrementum habebat, aggeribus ab Aegyptijs, ut eius uictoriæ cursum sisterent, ruptis, restagnante, spolijs hostium onustus, ne cùm toto exercitu aquis submergeretur, in regni sui fines redijt. Qua occasione arrepta, Sanar, quem Darganus paulo antè eadem Admirantis dignitate ui deiecerat, quique ad Arabes tribules suos confugerat, ad Norandinum Sanguini filium, Damascenorum regem potentissimum, se contulit: & auxilium ab eo contra Darganum iam fractum, & populo inuisum petijt: idq; multis muneribus promissis à Norandino, se, si sui milites semel Aegyptum essent ingressi, facilè eo regno potiturum, sperante impetrauit. dedit illi Norandinus magnus auxiliares copias, quibus Syracenum militiæ suæ principem pręfecit, uirum industrium, fortem, & supra fortunarum suarum uires liberalem, gloriæ cupidum, & rei militaris peritissimum, quem munificẽtia militibus charum efficiebat: sed obscuro genere natum, quib. auxilijs fretus Sanar Aegyptum inuasit. Dargan uerò territus, ab Ierosolymarum rege opem, fœdus perpetuum cum eo paciscens, petijt: sed priusquam legati eius cum responso redijssent, à quodam ex suis sagitta interfectus fuit, cum iam Sanarem & Turcas uno prælio uicisset. quamobrem

Sanar quasi uictor uoti compos factus est, eiusq; consanguineos ac familiares omnes interemit: Calyfa interea, quasi altissimo somno consopitus esset, in uoluptatibus luxuq; immerso. nihil enim sua interesse arbitrabatur, quis regni negócia curaret, modò is se dominum nuncupatum agnosceret. At Syraconus Bilbis ciuitatem, olim Pelusium, occupauit, sibiq; retinuit. qua re motus Sanar, fœdus à Dargano cum Almerico pactum instaurauit: sicque Almericus cum exercitu in Aegyptum profectus, & coniunctis cum Sanare uiribus, Bilbis urbem obsidione cinxit, Syraconumq; ad deditionem compulit: qui inde digressus Babyloniæ Calyfam adijt (Norandinus enim, alijs bellis cum Christianis in Syria gerendi occupatus, Aegypti rebus uacare tunc non poterat) & Aegypti opibus, ubertate, populique mollicie expositis, eum ad id bellum capessendum, iam antè æmuli sui odio id cupientem, impulit: ingentibusque Arabum, Persarum ac Turcarum, qui Babylonium pontificem uenerabantur, copijs collectis, & multorum dierum commeatu, propter solitudinem quæ inter Syriam atque Aegyptum est, sumpto, rursus in Aegyptum contendit. Quod audiens Almericus, & ipse exercitum quàm potest maximum colligit. pugnatum est in solitudine, ancipiti utrinque fortuna, & cruento prælio. Syraconus ex fuga se cum exercitus reliquijs Alexandriam recepit, quam Almericus diu obsessam deditione cæpit: & Syraconus se cum suis Damascum cōtulit, Almericus uerò in regnum suum redit. Sed paulo pòst Sanarem cum Norandino fœdus contra se moliri aut suspicatus, aut ob eius regni occupandi desiderium fingens, Aegyptum inuadit, & Bilbis urbem ui capit: in omne genus hominum, omnemque ætatem ac sexum ferro & flamma sæuiens. quamobrem Sanar à Norandino auxilium petit: & simul ingenti pecunia promissa, tamdiu Almericæ uictoriæ cursum remoratur, donec auxiliares copiæ ueniant. de quarum aduentu certior factus Almericus, Aegyptij finibus excedit. Itaque Syraconus, qui Norandini co-

dini copias ducebat, Aegyptum externis auxilijs ſpoliatam inueniens, Cairum regni ſedem petit, Sanacem ad colloquium egreſſum obtruncat: urbeq; ſtatim potitus, Calyfæ honorem exhibet: ab eoq; Admirans regni appellatur. eaq; dignitate annum potitus obijt: Saladinum, ſuum ex fratre nepotem, acris ingenij, fortemq;, & liberaliſsimum uirum, ſucceſſorem relinquens. qui ſtatim Calyfam cum tota eius progenie trucidauit, ut ſolus utranque poteſtatem obtineret: & ſic opulentiſsimum illud regnum Turcis ceſsit anno MCL. Deinde Saladinus, ut erat prudens, Aegypti molliciem uidens (quæ homines ita eneruaret, ut ſemper eius reges, ſi qua maior uis ingrueret, externis auxilijs opus haberent) aliquod militię genus inſtituere ſtatuit, quod eius regni propugnaculum eſſet: & populos qui magis ad Septentriones uergunt, Auſtralibus ad belli uſum aptiores fortioresq; eſſe uidens, cum populis quibuſdam, qui circa Mæotim & Pontum ſedes habent, Circaſsis (à Plinio autem & ueteribus Zigis appellatis) fœdus inijt, commerciumq; inſtituit: ut pueros & adoleſcentes ab illis certo precio haberet, qui in Aegyptum perdu[c]ti, atque ab ineunte ætate in militari diſciplina inſtituti, armorumq; uſum edocti, ſoli arma tractarent, honoresq; ac dignitates bellicæ penes illos eſſent. Sunt enim Zigæ natura ferociſsimi, laboribusque perpetuis & malis perferendis, iam ab incunabulis aſſueti: eam Ponti ac Mæotidis oram, quæ circa Phaſin fluuium, Colchidis terminum, atque Tanais oſtium eſt, incolentes, qui tractus patet circiter D. M. P. qui non in urbibus, ſed hinc inde ſparſi & uicatim habitant: religione Chriſtiani, uerùm nonnullos à noſtris diſsimiles ritus habentes. infantes ſtatim ubi nati ſunt, uel media hyeme, ad flumen deferunt, ibique lauant: omnes ferè formoſi ſunt. regio paluſtris eſt, arundinibusq; plena, ex quibus & tuguria faciunt. cum Tartaris, & alijs finitimis gentib. perpetua bella gerunt. nobiles nunquam niſi armati & lorica induti conſpiciuntur: ſemperq; equis inſident, quos ad curſum habent aptiſsimos: ſed plebeios

nullum

nullum habere patiuntur. eos enim agros colere cogunt. Regem nullum, dominum'ue habent, aut leges ſcriptas: nec literas ullas norunt, uerùm lites omnes aut armis aut amicorũ interceſſu dirimunt: in peregrinos hoſpitales ſunt, raptoq;, aut ex uenatione uictitant. Ad hos igitur Saladinus quotannis negociatores ſuos mittebat, qui iuuenes ab illis bello captos, aut etiam pauperum inter illos filios emptos, in Aegyptum perducerent. ex ijsq; ualidam militiam inſtruxit: qui pòſt Mamaluchi, id eſt ſerui, ſunt appellati. quorum opera Damaſcum, Norandino defuncto, uniuerſamq; Syriam, & Chriſtianis pulſis Iudæam quoque, nec non & maximam Africę partem occupauit: ita ut pòſt tres eſſent maximi inter Turcas principes, quorum unus Perſidi, alter Cappadociæ cum uicinis prouincijs, tertius Aegypto & Syriæ imperaret. Regnauit autem in Aegypto, huius Saladini genus, per cẽtum & quinquaginta annos: ſoliq; Aegypti reges, eius poſteri, aduerſus Tartaros, huius militiæ & fœderis, quod cum Zigis habebant, beneficio inuicti permanſere. nam quotieſcunq; Tartari eis bellum inferebant, Zigæ uiciſsim Tartarorũ fines ab altera parte populabantur: & Mamaluci Tartaros fortitudine, atque rei militaris peritia longè ſuperabant. Saladini autem genere extincto, cum nullus ſupereſſet legitimus regni hæres, omniſq; poteſtas penes Mamalucos eſſet: qui Zigarum morem ſeruantes, quaſi ipſi ſoli nobiles eſſent, & Aegyptij omnes plebeij, neminem in tota Aegypto, præter ſe, equum aut arma habere patiebantur: ipſi ex ſuo numero quendam, cui Peperis nomen erat, regem creârunt: eum morem in poſterum ſeruantes, ut non filius patri ſuccederet, aliqua'ue regiæ ſtirpis ratio haberetur: ſed regis filij non ſecus atq; cæteri ſerui, qui quotannis aduehebantur, in armis inſtituerentur: nec quiſquam paternam hæreditatem, aut aliquid ſupra id quod ipſemet meruiſſet, commodi honoris'ue haberet, uerùm ſingulis omnia ex propria uirtute eſſent petenda. Fuit Aegypti regnũ à Saladini ſtirpe ad Mamalucos tranſlatum, anno à Chriſto nato circiter MCCC. hiq; ad annum

num M D X V I I regnarunt: tunc uerò à Selimo Turcarum Imperatore deleti ſunt. Regno igitur Aegypti in hunc modum à Saladino occupato, eiuſq; Calyſa extincto, unicus inter Sarracenos Calyſa manſit, qui Bagadeti ſedem habebat, & quaſi Deus quidam à Sarracenis & Turcis colebatur. Sed cum Haloonus Tartarorum Imperatoris legatus, anno MCCLVIII in poteſtatem ſuam redactum, Muſtaceno Munibila, qui tunc eam dignitatem obtinebat, inter ingentes quas habuerat diuitias, fame necato, ſuſtulit. Deincepſque Sarraceni ducentorum ferè annorum ſpacio ſummo pontifice caruerunt, donec in Perſide iterum Muamedis genus, circa annum Salutis noſtræ M C C C C L X X X regnare cœpit: quod quomodo factum ſit, eſt nobis indicandum. Erat quidam regulus inter Perſas, Ardenelim oppidum obtinens, Sophi appellatus, qui ſe ex Alis, Muamedis generi, ſtirpe, per Muſam Cazinum eius nepotem, cuius in primo Libro mentionem fecimus, oriundum gloriabatur. hic Babylonio Calyſa extincto: & aduerſa factione, quam Turcæ tuebantur, à Tartaris depreſſa, cœpit liberius ſuam de religione ſententiam profiteri. & quia Hocemus Alis filius, à quo ipſe ſe genus ducere iactabat, duodecim filios habuerat: uolens aliquod ſectæ ſuæ, quo à cæteris dignoſcerentur, ſignum imponere, inſtituit, ut qui ſuam ſectam amplecti uellent, tyaram ſub uelo, quo caput Turcæ omnes inuoluunt, tulibante appellato, purpuream geſtarent, quæ in medio extra tulibantem duodecim faſtigia emitteret. Eoq; mortuo, ſucceſsit filius Guines appellatus: qui tantam ſibi in toto Oriente doctrinæ ſanctitatiſq; exiſtimationem conciliauit, ut Tamerlanes ille clariſsimus Parthorum Imperator, qui Baiazetem Turcarum regem cæpit, per Perſidem iter faciens, eum quaſi ſanctum aliquem uirum inuiſere uoluerit: ab eoque Guines triginta captiuorum, quos ſecum abducebat, millia dono impetrârit, quos ipſe pòſt in ſecta ſua inſtituit: eorumq; opera Secaidar eius filius in bellis uſus eſt. is enim Guine mortuo, Georgis Scythiæ populis, ſuis finitimis,

eſt Chriſtianis, horum uiribus fretus, bellum intulit, multiſque illos cladibus afflixit. Regnabat in Perſide Turca quidam, Mirza Geunſa appellatus: iſque cum Hacembeco (quem alij Aſſambeium uocant) Armeniæ maioris, quæ ab illis Diarbec uocatur, rege, itidem Turca, bellum gerebat: quo in bello Acembecus, Mirza in prælio occiſo uicit: & Perſide potitus, quia obſcuro genere ortus erat, nec propinquos habebat, ut regni ſtatum affinitatibus muniret, filiam ſuam ex Trapezuntij Imperatoris filia, quæ Chriſtiana erat, natam, Secaidaro nuptui dedit. Hacembeco autem mortuo, ſucceſsit illi Iacobus Becus, quæ uox dominum ſignificat: is Secaidari ſororij ſui potentiam, quam tum ex noua ſecta, tum Georgicis bellis adeptus erat, metuens, eum inſidijs in eo ipſo bello quod cum Georgis gerebat, auxilijs clàm eius hoſtibus datis interfici curauit: & duos eius filios Iſmaelem & Solymanum, cuidam familiari ſuo ad Manſorem Depornam Siraciæ urbis, quæ longiſsimè diſtabat, præfectum perducendos dedit: eique mandauit, ut eos in arce munitiſsima Zalgah appellata, quæ in ardua rupe eſt, ſub cuſtodia tamdiu haberet, donec ipſe aliud mandaſſet. Sed Manſor eorum, ob Alis, à quo originem antiquiſsimam ducebant, honorem, miſertus, liberaliter apud ſe habuit, & cum ſuis liberis in literis inſtitui curauit: cumque poſt aliquot annos in grauiſsimum morbum incidiſſet, quo ſibi uitæ finem imminere uidebat, metuens ne Cacemus filius adoleſcens ſe mortuo hos iuuenes Roceno, qui Iacobo patri mortuo ſucceſſerat, traderet: eos pecunia, equis & comitibus itineris datis, ad matrem & propinquos ipſorum miſit: ubi de ſtatu ſuo, quem hactenus ignorauerant, edocti, & propinquis atque clientibus paternis undique ad eos accurrentibus: Iſmael maior natu, qui ingenio maiori erat præditus, fato eum ſuo & animo inuitantibus, ſe patris necem ulciſci uelle dixit: & poſt aliquot incurſiones in Georgiorum fines factas, exercitu eius quotidie creſcente, ſe Alis doctrinæ uiriumque defenſorem nuncupans, Roceno Perſarum regi bellum

lum intulit. & quoniam is duodecim fratres habebat, cum quibus de regni succesſione armis contendebat: ipſe illum cum reliquis omnibus Marabeco excepto interemit. Marabecus autem ad Turcarum principem Solimum confugit, eiusq; opem implorauit: unde pòſt multa inter Ottomanidas & Sophianos bella ſunt orta. ſed priuſquam ille Turcarum auxilia impetraſſet, Iſmael non ſolum Perſide tota eſt potitus, uerùm etiam multas de Tartaris præclaras uictorias retulit: & ſic rurſus in Perſide Sarraceni Turcis pulſis regnare cœperunt, anno poſt Chriſtum Seruatorem natum circiter M D. & hodie regnant. Turcæ autem coniunctis uiribus, cum omnes in Aſia Romanorum prouincias ad mare uſq; occupaſſent, eas inter ſe ſorte diſtribuerunt: qua in diſtributione Phrygiæ mediterranea, Philadelphiam uſq;, & prope Antiochiam ad Mæandrum fluuium ſitam, Carmano Aliſurio obuenerunt, unde regio pòſt Carmania dicta eſt. Quicquid inde eſt Smyrnam uſque, & ad interiorem Ioniæ oram, Sarcano cuidam obuenit. Magneſiam, Prienem & Epheſum, Saſan occupauit. A' Lydia & Aetolia ad Myſiam, ad Helleſpontum ſitam, uſque Calames, atque eius filius Ceraſus obtinebant. A' flumine Sangario ad Paphlagoniam uſque, Armurij filij inter ſe partiti ſunt. Quæ citra Olympum ſunt, & Bithyniam omnem, obtinuit Atman, ſiue Ottomanus (à quo hęc familia, quę hodie regnat, originem habet) Anno Salutis noſtræ ſupra milleſimum trecenteſimo, Alberto primo Auſtriaco Cæſare, Germaniæ imperante. Et ab hoc Ottomano, Laonicus Chalcocondyla Athenienſis, Paulus Iouius, & cæteri Gręci pariter ac Latini Turcicarum rerum Scriptores, hiſtorias ſuas auſpicantur: quocirca nos, ne Iliada poſt Homerum canere uideamur, hic finem faciemus.

SARRACENICAE HISTORIAE C. AVGVSTINI CVRIONIS FINIS.

DE SARRACENORVM ET TVRCORVM ORIGINE ET REBVS GESTIS, CHRONICUM Vuolfgangi Drechsleri.

567. ASCITVR Machometus patre Abdara, matre Emma, ex gente Ismaelitarum, temporibus Mauricij Imperatoris, & Gregorij pontificis Romani.

623. Machometus suo pernicioso dogmate, instinctu et insidijs Ioannis Antiocheni, & Sergij Italici monachi, Alcoranum scripsit: & seducens Arabas, aliosque Asiaticos populos, eos Sarracenos nuncupauit.

637. Moritur Machometus, ipse ætatis agens annum quadragesimum. Sepultus in Mecha Persidis urbe.

638. Hierosolyma post biennalem obsidionem à Sarracenis deuastata.

639. Tota Syria à Sarracenis clade affecta est.

640. Sarraceni ab Imperatore Romano defecerunt.

641. Antiochia à Sarracenis euersa, Damascus capta, Phœnicia oppugnata, subacta Aegyptus.

648. Maximam partem Africæ Sarraceni suo imperio subiugârunt.

655. Rhodus nobilissima insula à Sarracenis oppugnata est: quam capientes, plurimum ex ea auri auexerunt: & colossum Solis nobilem, altum 110. ped. ex cuius ære Iudæis uendito, noningentos camelos onerasse dicuntur.

656. Aegeum mare piratica infestârunt, & Cycladibus insulis multa intulerunt damna.

663. Sarraceni Olympiū Italiæ exarchū in Sicilia cum toto exercitu fuderūt.

668. Constantinus IIII, cum Muchamedo rege Sarracenorum hac conditio ne inijt pacem, ut Sarraceni magnam uim auri Romanis exoluerent, cum insigni equo, & cum nobili puero.

672. Irrupêre Sarraceni in Siciliam, & Syracusis captis, omnique terra deuastata, Alexandriam rediêre.

675. Obsessa est Constantinopolis à Sarracenis: qua frustra sæpius oppugnata, cum nauibus conscensis domum redire statuissent, maior eorum pars naufragijs perijt.

676. Romani Sarracenos uicerunt, occisis triginta eorum millibus.

679. Pax secundò inter Romanos ac Sarracenos ad triginta annos hac lege facta est, ut Sarraceni Romanis tria millia librarum auri, & quinquaginta captiuos nobiles cum totidem equis annuatim soluerent.

686. Sarraceni rege Ammiratho Africam & Libyam inuaserunt, multis spolijs ditati.

687. Mortuo Constantino, Iustinianus eiusmodi conditionibus cum Sarracenis pacem inijt, ut Africa & Libya imperio restituta, per decem annos singulis diebus mille aureos, & equum cum nobili puero loco tributi penderent.

688. Hoc fœdere rupto Iustinianus pugnam cum Sarracenis iniens, plurimum damni ab ijs retulit.

692. Fusis per Sarracenos Romanis, nomen Sarracenum creuit, dignitas Romanorum ualde imminuta est.

698. Abimelech Sarracenorum rex Africam inuadens, non diu uictoria gauisus est.

700. Romani Syriam deprædantes, ducēta millia Sarracenorum fuderunt.

706. Contentione de imperio inter Iustinianum & Leontium orta, Sarraceni Africam rursus occupauerunt.

Sarraceni ex Libya nauigantes, primum intulerunt pedem Hispaniæ, 710.
uastantes Tarraconensem, Bethicam & Lusitaniam.

Cum trecentis nauibus Sarraceni Asiatici Constantinopolim appulêre, 718.
& eam mari terraq; acriter oppugnârunt. Eodem anno in Bulgaris duo &
uiginti millia Sarracenorum cæsa.

Zulemon Sarracenorum rex, in castris ante Constantinopolim mori- 719.
tur, sublato in eius locum Amiratho.

In obsidione Constantinopolitanæ urbis multi ex Sarracenis, fame, pe- 720.
ste, & frigore interiêrunt. Superstites cum domum reuerti statuissent, exor
ta tempestate maris, & igne de cœlo cadente, partim igni, partim aquis con
sumpti sunt: adeò ut ex classe trium millium nauium, quinq; tantum naues
euaserint. Durauit hæc obsidio totum biennium. Eodem anno Sarraceni
resarturi perpessa mala, cum ingenti exercitu in Hispaniam irruunt, om-
nem terram excepta Gallicia depopulantes.

Abidimarus Sarracenorum Africanorum dux, Burdegalam Galliæ ur- 721.
bem ui captam diripuit: & in Pictauos mouens, à Carolo Martello repres-
sus est. Abidimaro autem principe occiso, Sarraceni aliquantulum ab
armis quieuêre.

Sarraceni deductis secum uxorib. liberis, ac omni familia, Galliam incur 730.
runt, quasi perpetuò ibi habitaturi. Cũ ijs pugnã inijt Carolus magnus, Gal
lis in auxilium uocatis, & trecentis octuaginta millibus Sarracenorũ inter-
fectis: ipse tamen mille & quingentorũ militum ex suis iacturam fecit.

Carolus Francorum rex Auinionem, claram Galliæ urbem, à Sarrace- 735.
nis dolo captam, sua uirtute liberauit.

Carolus multas alias ciuitates, expulsis Sarracenis, paci ac libertati resti 737.
tuit, Amorreo altero eorum duce occiso, Athino altero fugato.

Idem adiutus Luitprandi Lombardiæ regis auxilijs, ex tota Gallia Sar- 738.
racenos eiecit, atque expulit.

Constantinus Coprônymus, imperator Constantinopolitanus, classem 744.
aduersus Sarracenos Aegyptios duxit.

Sarraceni in Oriente suo imperio semper aliquid, quod Romanorum 759.
erat, subiecerunt, Romanis intestinis odijs dissidentibus, & in solos Gal
liarum reges intentis.

Carolus Magnus contra Sarracenos pugnauit feliciter in Hispania. Ro 778.
landus Sarracenum Christianos sæpe prouocantem, duello uicit: eo'que
strato, suis faciliorem uictoriam præbuit.

Leo quartus Impator in Sarracenos Syriã inhabitantes incursionẽ fecit. 780

Aaron Sarracenorum princeps cum trecentis millibus expeditis equi- 803.
tibus, Nicephorum regem Constantinopolitanum oppugnauit, eumq;
tributarium reddidit, impositis legibus iniquissimis.

Sardinia & Corsica insulæ à Sarracenis deprædatæ. 807

Sarraceni Cretam insulam suæ ditioni subijciunt, Græcis duplici præ- 826.
lio superatis.

Sarraceni Asiatici in Palæstinam, Africani in Siciliam irrumpunt. 828.

Bonifacius Corsicæ comes Christianorum auxilio destitutus, exceptis 830.
Hetruscorum populis, traiecit in Africam, & inter Carthaginem & Vti-
cam quatuor prælijs uictor extitit: & terrore nominis sui, ex Sicilia Sarra-
cenos domum ire ad propria defendenda compulit.

Multis terris Sarraceni maxima intulêre damna, & metu ciuitates plu- 836.
rimæ hinc inde ad eos defecerunt.

Saba rex Maurorum, Sarracenorum dux, Siciliam & sinum Crotonien 843.
sem uastat, Tarentum capit: cui Theophilus Imperator, & Venetorum
classes frustra restiterunt.

845. Sarraceni inuadentes Hetruriam & Latium, Romam deprædati sunt: sed antequam domum redirent, plurimi naufragijs deperiêre.

846. Illyrio & Dalmatia uexata, Adriaticum mare transeuntes, Anconam Piceni urbem direptam incenderunt.

847. Leo quartus pontifex, reliquias Sarracenorum ex portu Ostiensi eiecit, & Transtyberinam regionem contra eos muniuit.

867. Sarraceni prædæ causa iterum irrupêre in Italiam, & Beneuentanum agrum in Samnitibus igne ferroq; uastârunt: sed à Ludouico & Lothario regibus in fugam sunt conuersi.

870. Cum Persis Sarraceni iterârunt bella. Persæ Turcico milite usi (montem Caucasum tum Turcæ habitabant, & uocabantur Tartari) illorum auxilijs uicerunt. Ab eo usque tempore Turcæ nunquam postea reliquerunt Asiam, & in Sarracenicum tam regnum quàm nomen transiuerunt.

878. Ex Sicilia Sarraceni, quam septimum & quadragesimum annum tenebant, penitùs expelluntur.

881. Carolus Crassus irrumpentes Sarracenos Italia arcuit.

891. Nicetes dux Constantinopolitani Imperatoris, egregiam uictoriam de Sarracenis reportauit.

910. Sarraceni Apuliam & Calabriam inuadunt.

913. Ad Lyrim Campaniæ fluuium, Sarraceni Romanorum ciuitates uastantes, uincuntur.

934. Sarraceni Fraxineto irrumpentes, ad Aquas usque peruenerunt, ubi Sagitus dux eorum cum toto exercitu deletus est.

935. Genuam Liguriæ urbem Sarraceni depopulati sunt: collectaq; ingenti præda, in Africam redierunt.

941. Hugo Italiæ rex Fraxineto capto, Sarracenam classem exussit.

944. Radamirus rex Gallicię, maximũ exercitũ Sarracenorũ fudit in Hispania.

951. Sarraceni Calabriam, Apuliam, Lucaniam cædibus & incendijs replentes, uirtute Alberici Hetrusci marchionis represi sunt, & in agro Minturnensi in Campania ad Lyrim fluuium superati, cum accessionem ad urbem Romam instituissent.

952. Sarraceni ex Gargano monte, in quem se contulerant, incursiones frequentes in finitimos faciunt. Beneuentum captum incendunt.

969. Otho primus, Germanorum Imperator, Sarracenos Italia expulit, & Garganum montem recepit.

970. Sarraceni Consentiam recuperârunt, ex qua paulo antè ab Vngaris eiecti erant.

977. Creta insula Sarracenis erepta.

982. Otho secundus, cum Sarracenis, quibus cum socia arma ex fœdere Græci coniunxerat, in Calabria, magna sua clade conflixit, Idibus Iulij. fortissimis autem suorum interfectis, ipse fuga uix saluus euasit.

1000. Alphonsus Hispaniæ rex, Sarracenorum præsidium quoddam, nomine Viseum, obsidens, sagitta percussus, uitam cum morte commutauit.

1007. Sarraceni duplici exercitu Italiam ingressi, Capuam cæperunt, Barum obsidione presserunt.

1109. Sarraceni Asiatici Hierosolymam occupârunt.

1013. Henricus secundus Germanorum Imperator, Sarracenos Capua expulit, & duces quosdam eorum partibus fauentes graui bello persecutus est.

1028. Calyphas Aegypti prẹses, Sarracenico exercitu et Turcico (qui tum Persidem occupauerant) adiutus, templum Domini Hierosolymis diripuit, & spoliauit.

1048. Calypha mortuo, Impator Constantinopolitanus cũ Dobire filio, & successore eius fœdus inijt, & eius permissu Dominicũ templũ instauratũ est.

Rober-

Robertus Normannus Capuam à Sarracenis obsessam liberat, & Græ 1056.
cos cum eis confœderatos Calabria eijcit, sacerdotibus tantum relictis.

Antiochiam & Cæsaream uexantes Sarraceni, repressi sunt. 1060.

Ad Cinitum oppidum, ultra Bosphorum Thracium, multi Christiani 1095.
à Sarracenis occisi sunt.

Hispania, Gallia, Anglia, Scotia, Dania, Lotaringia, Alemania, Burgun- 1096.
dia, Lombardia, Italia multi exercitus contra Sarracenos in unum conflu-
xêre, animo exturbandi illos ex Hierosolymis & tota terra sancta.

Prædicti exercitus apud Niceam urbem duabus stragibus Sarracenos 0097.
fuderunt. Receptæ quoque sunt Heraclea & Tarsus.

Christiani ex Antiochia expulêre Sarracenos, quam obsederunt mensi 1098.
bus undecim. Hostium centena millia occisa, quod prælium commis-
sum est quarto Cal. Iulij.

In agro Hierosolymitano bellum à Christianis contra Sarracenos com- 1099.
missum est: & Dei beneuolentia Sarraceni uicti, Hierosolyma à Christia-
nis recuperata, Idibus Iulij mensis.

Gotfridus Bolionius Remensis, Lotharingiæ dux, qui primus muros
ascenderat, rex Hierosolymorum à Christianis uictoribus creatur.

Eodem anno Sarraceni, duce Calypha Babylonio, cum centenis milli-
bus equitum, & quadringentis millibus peditum, contra Christianos pa-
rauerunt exercitum. Christiani autem quinque millibus equitum & quin-
decim millibus uirorum occisis, Hierosolyma conseruant.

Gotfridus Ascalonem cæpit, magnoque auri pondere ibi potitus est. Eo- 1100.
dem anno Gotfridus moritur: cui successit Balduinus frater.

Balduinus magna strage uincitur, & uix fuga incolumis euadit. Ro- 1102.
mæ mœnia, in quam reliquiæ exercitus eius confugerant, ab hostibus
diruuntur.

Boemundus Apuliæ rex cum cæteris in expeditionem Hierosolymi- 1103.
tanam profectus, à Sarracenis capitur, & postea à Tancredo nepote suo
liberatur.

Christiani Accaron ciuitatem Palæstinæ, quam alij Ptolemaida appel- 1104.
lant, post uigesimum diem obsessionis capiunt.

Magna pars Sarracenorum à Christi fidelibus deleta est. 1105.

Eodem anno Alexius Imperator Constatinopolitanus, conditiones pa-
cis à Balduino oblatas, accipere cogitur.

Balduinus Berythum & Sidonem, urbes maritimas, subigit. Apud Car 1106.
rhas seditio inter Christianos principes orta, maximo illis damno fuit. irru-
entibus enim in illos ex improuiso hostibus, quidam capti, quidam duces
fugati sunt, exercitu misere destituto. Hanc notam paulo post recenti de
Sarracenis uictoria emendauit Balduinus.

Sarraceni in regnum Hierosolymitanum ex Perside incurrentes, regis 1113.
copias forte oblatas fugant & cædunt.

Tancredus, qui patruum suum à Sarracenis liberauerat, ad montem te- 1115.
galem ab hostibus uincitur, & occiditur.

Pisani inter Hetruscos nobiles populi, Sarracenos ex Balearibus insu- 1117.
lis armis eiecerunt.

Balduino secundo Hierosolymorum rege mortuo, alter eiusdem no- 1118.
minis succedit, qui regem Persarum deuicit, atque occidit. Damasci re-
gem fugauit. Sed Parthorum rege sibi resistente, & illos ulcisci uolente, Bal
duinus capitur, & uinctus ultra Euphratem custodiæ demandatur.

Balduinus post octauum & decimum mensem insidijs è carcere libera- 1119.
tus, ad suos reuertitur.

Venetorum classis in Syria Sarracenis molesta fuit, Dominico Michae- 1122.
le duce,

le duce. Fuerunt Venetis propter multa merita & uirtutem concessa magna priuilegia.

1125. Pugnatum contra Christianos est quadringentis millibus militum, quibus occurrerunt tribus millibus uirorum Christiani: & Dei benignitate, septem millibus hostium gladio cæsis, & quinque millibus aquis suffocatis, Christiani uictoriam consecuti sunt.

1127. In Syria Christiani duabus stragibus fudêre Sarracenos, ubi in prima pugna duo millia Sarracenorum, & quingenti desiderati sunt. In altera, quamuis uterque exercitus afflictus est, Christiani tamen uictores extitêre.

1129. Rex Ascalonitarum à Balduino repressus, rex Damasci tribus prælijs uictus.

1130. Balduino tertio rege Hierosolymitano, è uiuis sublato, Fulco quartus rex constituitur.

1131. Tripolitanus comes proditus occiditur. Fulco rex ab hostibus fugatur, & iniquas conditiones, ut ex obsidione liberaretur, accepit.

1133. Christiani Aegyptijs felici Marte restitêrunt.

1139. Ascalon à Christianis recuperatur.

1142. Fulco quartus rex in Hierosolymis, insequens leporem, & ex equo decidens, efflauit animam: cui succesit Balduinus filius, qui quintus rex fuit.

1143. Vrbs Edessa, & tota ferè Mesopotamia à Sarracenis et Alapho duce Turcarum, qui iam in Oriente magni nominis erant, deuicta est, multa & miserabili Christianorum strage edita, matronis in æde D. Ioannis Baptistæ supra altare stupratis.

1144. Balduinus III, quintus rex Hierosolymorum, Gaza & Ascalone Sarracenos eiecit: & apud Hierichunta Noradinum, Damascenæ militiæ principem, quinque millibus hostium interfectis, uicit & fugauit.

1145. Emanuel Constantinopolitanus Imperator, exercitus Christianorum contra Sarracenos euntes, multis insidijs fatigauit, ne quid utile Christianæ Reipublicæ efficerent.

1146. Rogerius Siciliæ & Nortmannorum rex, Sarracenos Africanos, rege ipsorum capto, ad triginta annos sibi tributarios reddidit.

1146. Eo anno Conradus secundus Imperator ingentes copias pugnatorum contra Sarracenos parat: sed pugnat infeliciter.

Ludouicus rex Galliæ contra infideles maximam uim militum cogit.

1147. Ex Flandria, Anglia, Lotharingia instructis ducentis nauibus bellum contra Sarracenos institutum est.

Hoc anno Cõradus Imperator transmisso feliciter Bosphoro, prope hostes accesit: uerùm deficiente cõmeatu, & (ut nonnulli aiunt) frumento gypso corrupto, coactus est cõtinere cursum, & copias reducere. Quo cognito, Sarraceni à tergo insequentes, aliquot hominum millia trucidauerunt.

Eodem anno confluit ad Imperatorem rex Franciæ, adiuuandi illum studio: sed exercitu fame confecto, nihil præclari actum est.

Eodem tempore Veneti instructa classe profecti sunt in Asiam, opem laturi Imperatori, qui Sarracenis bellum faciebat.

1148. Hispani expulsis Sarracenis, Almariam & Tortosam turrigeras urbes recuperârunt.

Eodem anno Damascus à Syris, Gallis, Alemanis, Hierosolymitanis oppugnata est, ac extremi muri diruti: cumque iam spes esset potiundæ urbis, & expugnandi Sarracenos, exorta dissensione inter principes, quisque conuocato suo exercitu, ab oppugnatione destitêrunt.

1149. Rex Antiochiæ Raimundus cum toto exercitu deletus à Sarracenis est: omnique terra eius deuastata, sola Antiochia à rege Hierosolymorum ægrè seruata est.

Rex

Rex Hierosolymorum Balduinus, Aegyptios ac Babylonios fudit. 1151.
Sarraceni ex Almaria armis profligarunt Hispanos. 1158.
Balduinus multas ciuitates eiectis Sarracenis in pacem & libertatem re- 1159.
stituit.
Moritur Balduinus Hierosolymitanus rex; subrogatusque est frater eius 1164.
Almericus, sextus rex.
Almericus in Aegypto clara potitur uictoria. 1170.
Idem rex Damiatam obsedit: sed malis conditionibus init pacem. 1171.
Sarraceni Africani plurimas fecerunt excursiones in Hispaniam. 1172.
Almericus Hierusalem rex febri extinctus: Balduinus filius eius in re- 1175.
gem ungitur, septimus rex.
Balduinus Saladini Aegyptiorum regis copijs bis uictis & deletis, mul 1177.
tum auri Hierosolymis intulit.
Filia regis Sarracenorum, quae Pagano principi nupserat, a rege Sici- 1180.
liae in mari, cum sponso domum deduceretur, capitur.
Eo anno Christianae religionis professores, qui Hierosolyma inhabita-
bant, uincuntur.
Maximis impensis ac sumptibus Carthago a rege Sarracenorum Mau- 1181.
famuntho instaurata est.
Balduinus septimus rex in Hierosolymis, quem lepra infecerat, absque 1184.
haerede uita excedit. Nepos eius ex sorore Balduinus nomine, rex quidem
declaratur, sed fatorum inuidia ex illo honorum gradu eripitur: cui succes-
sit octauus rex Guido Lusignanus.
Inter Guidonem Hierosolymitanum regem, & Raimundum Tripolita
num comitem orta dissensio, causa extitit, ut Christiani in extremum di-
scrimen inciderent.
Congressi Christiani cum exercitu Saladini regis, uiginti millibus ac 1186.
quingentis suorum interfectis, misere occumbunt. Guido rex capitur,
Tripolitanus comes subitanea morte extinguitur.
Octoginta & octo annis, cum Hierusalem a Christianis habitata esset, 1187.
hoc anno regi Sarracenorum, expulsis Christianis, deditione tradita est,
die secundo Octobris.
Eo anno uniuersam Iudeae regionem hostis Sarracenus Christianis eri-
puit: Tyro, Tripoli, & Antiochia, uix conseruatis.
Fridericus Romanorū Imperator cum Friderico filio, Philippus Galliae, 1188.
Richardus Angliae reges, cum plurimis alijs principibus in comitijs decer-
nunt, relictis in Iudaea Christianis subueniendum esse. Instruitur bellum.
Fridericus Imperator deductis in Syriam copijs, Armeniaque minore rece-
pta, aestatis tempore lauandi causa Selephium amnem ingressus perijt.
Eodem anno Danica & Flandrica classis Africana littora infestauit, Syl
ua urbe capta, & incensa.
Guido collectis copijs Aconem grauiter obsidet, sed Saladini astutia 1189.
semper uincitur. magna clades Christianis illata morbo, fame, armis. Sibyl
la Guidonis uxor cum quatuor filijs, in castris moritur dysenteria.
Franciae & Galliae rex coniunctis suis nauibus cum Guidonis exercitu, 1190.
Aconem oppugnant.
Acon post biennalem obsidionem conditionibus sese dedidit. 1191.
Inter Philippum & Richardum reges simultate orta, copiae disiung- 1192.
tur, & rex Galliae domum redijt. Angliae autem rex diutius aliquantulum
experiebatur belli fortunam, sed frustra.
Eodem anno Venetae quoque & Pisanae classis disiunctio, Christianae
Reipublicae perniciosa fuit: quia & ipsae discessum parantes, odiorum cau
sas domum secum attulerunt.

1193. Sultanus Saladinus imperator Sarracenæ gentis, rebus gestis, moderatione & fortitudine insignis, efflauit animam, filijs eius regnum inter se dispertientibus.

1195. Sarraceni Africani in Hispaniam irruentes, binis, ut nunc sunt, regnis potiuntur, Castellæ & Granatæ.

1198. Henricus Imperator Moguntino archiepiscopo; & Othone Saxoniæ electore belli præfectis, ac plerisq; alijs magni nominis uiris, nouas instruxit copias contra Sarracenos: & receptis ad certum numerum ciuitatibus, constituunt Christiani regem, Hamericum nominatum. Fuit in eadem expeditione Hermannus Landgrauius Turingiæ.

1199. Henrico Imperatore mortuo, duces modò dicti uictoriam desperantes, in Germaniam reuertuntur.

1200. Sarraceni post captã crudeliter Ioppen, sæuierũt in omnes Christianos.

1202. Africani Sarraceni utramq; Hispaniam igne & cæde uastârunt, excursionibus in Galliam quoque factis.

1216. Friderico secundo Imperatore noua expeditio in Syriam decreta, multis principibus conspirantibus, contra Sarracenos.

Eodem anno in suburbio Aconis ciuitatis, exercitus Christianorum confluunt, & ciuitatem Damiatam, Aegypti urbem, ab impijs munitam obsident.

1217. Quatuor Hispaniæ reges, collecto in unum exercitu, Sarracenos represserunt, ex Betica tamen eijcere non ualuerunt.

1221. Damiata Sultano reddita, Christiani Aconem & Tyrum redierunt.

1228. Fridericus Imperator in Syriam profectus, inducias cum Sarracenis pepigit: & Hierosolyma cum suis copijs, regio diademate honorandus, ingressus est.

1237. Christianorum exercitus, cui Theobaldus Nauarræ rex præfuit, inter Gazam & Ptolemaida occubuit.

1244. Sarraceni à Ferdinando rege forti & celebri ex Hispanijs expulsi.

1247. Sarraceni Asiatici Christianos in Syria uexârunt, & sepulchrum Christi ignominiose defœdârunt.

1248. Ludouicus rex Galliæ, exercitum traiecit in Syriam, animo expugnandi Sarracenos, & cupiditate liberandi Christianos.

1249. Congressus Ludouicus Galliæ rex cum Sarracenis, Damiatam ciuitatem populosam ac turrigeram cæpit.

1250. Cum inter procellas pugnæ ad Faramiam à Sarracenis comprehenderetur Ludouicus rex cum Carolo & Alphonso fratribus, reddidit Damiatam: quo facto suæ suorumq; saluti consuluit, & ex uinculis liberatus est. Captus rex est die quinto Aprilis.

1252. Sarraceni Baleares amiserũt insulas, quas occupauit dux Tarraconensis.

1261. Hispaniæ reges inter se discordes, alius Gallos socios ad se allexit, alter Sarracenum militem aduersus fratrem conduxit, suo suorumq; maximo incommodo.

1262. Factiones Veneta & Genuensis, Christianos Ptolemaidem & Tyrum incolentes, intestinis odijs exercuerunt.

1265. Expulerũt ex Syria Sarraceni Christianos.

1268. Antiochia à Dodegaro Sultano uastata.

1270. Iterum rex Galliæ Ludouicus cum filijs tribus ingentes copias, contra Sarracenos, in Africam duxit: ubi cum contra illos feliciter pugnatum esset, Carthaginem obsedit. sed pestis exercitum inficiens, regem, simulq; filium eius Ioannem uita priuauit: & sic soluta est obsidio.

1281. Armenij & Scythæ ad Gamalam Iudeæ urbem cum ipsa penè urbe à Sarracenis delentur.

Sulta[illegible] Aegypti rex Tripolim incendit, Christianos in seruitutem abigi: 1289.

Tyrus, Sidon, Tripolis, Berytus, ab eodem incensæ & complanatæ. Ptolemais fuga dispersis Christianis, sine ui capta atque diruta: fundamentis quoque effossis, Christiani qui urbem reliquerant, in Cretam fugientes, perierunt naufragio. 1290.

TVRCARVM REGNVM.

OTHOMANVS rapinis & prædationibus ditatus, intra decennale spacium bonam Bithyniæ partem, & adiacentia Ponto Euxino loca, suo imperio adiecit, & primi regis Turcarum nomen meruit. 1301.

Rhodus insula Sarracenis erepta. 1307.

Alphonsus rex Castellæ cum Sarracenis signa feliciter contulit, duabus potentissimis urbibus captis. 1310.

Othomanus Turcarum rex moritur: cui successit Orchanes filius, Turcarum rex secundus. 1328.

Græcis de regno inter se disceptantibus, Prusiam amplissimam urbem Orchanes ui ademit. 1350.

Orchanes contra Tartaros (ita Scythæ appellantur) infausté pugnans, cum multis suorum interficitur. Regni habenas accepit Amurathes Turcarum rex III. 1350.

Amurathes auaricia & perfidia Genuensium Hellesponti angustias ad Abydum superat, Philippopoli & Hadrianopoli urbibus in potestatem redactis. 1363.

Seruia Bulgariaq; Christianis adempta, Lazaro Seruiæ Despota capto, in campis Cassouijs. 1372.

Superiorem Mysiam ingressus Amurathes, à fideli seruo Lazari, qui mortem Domini ulcisci cupijt, pugione in inguine percussus, interijt. Amurathi interfecti regnum consecutus est filius eius Baiazethes, fratre interfecto, Turcarum rex IIII. 1373.

Marcus Cratenicus Bulgarorum rex, cum uniuersa sua nobilitate à Bafazethe in prælio deletur. 1374.

Bosna, Croacia, Illyria, Albania, Vualachia, uastatæ, multis millibus Christianorum partim occisis, partim in seruitutem abstractis. 1376.

Constantinopolis ab immanissimo Turcarum rege totos octo annos uexatur, & obsidetur. 1389.

Franci & Angli socijs Genuensibus Sarracenos Africanos compulerũt, ut captiuos Christianos redderent, & decem millia aureorum penderent. 1390.

Valachi auxilijs Turcicis utentes contra Vngaros, profligati sunt. 1392.

Prælio inter Christianos & Turcas ad Nicopolim commisso, die profesto diui Michaelis uictoria penes Baiazethem fuit: qui in armis plus quàm trecenta hominum millia habuit, in quibus sexaginta millia equitum fuerunt. Christianorum exercitus, qui ex Gallis & Vngaris constabat, non excesit numerum octoginta millium, inter quos circiter uiginti millia equitum fuêre. Gallorum duces maxima ex parte capti. Sigismundus Vngariæ rex fuga sibi uix consuluit. Ex Christianis uiginti millia, ex Turcis sexaginta sunt occisa. Hæc quoque clades Christiani exercitus discordia contigit, modò Gallis, modò Vngaris primas prælìandi partes deposcentibus. Post prælium ad Constantinopolitanam obsidionem recursum fuit. 1396.

Tamburlanus Scytharum rex, obscuro loco natus, tantopere creuit, ut mil- 1397.

ut mille ducentos equites in aula sua aleret. Hic cum infinita armatorum multitudine in Asiam descendens, prope Stellam montem in Galliciæ Bithyniæq; confinio, ad ducenta Turcarum millia cæcidit. Regem Baiazethem cæpit, & caueæ inclusit, aureis cathenis ligauit. Conscensurus equum, eo pro scabello utebatur, & in ludibrium per totam Asiam secum circumducebat. Persas fugauit, Medos uicit, Armenios strauit, totam Aegyptum deuastauit. Damascum euertit: Marchantum urbem condidit, quam omnis generis captiuis impleuit, & urbium captiuarum spolijs ornauit. In eius exercitu pene supra fidem duodecies centena millia hominum militasse traduntur. Triplici tentorio usus est, cum in conspectum hostium ueniret: albo, quo spem gratiæ sese dedentibus significabat: tum rubro, quo sanguinem & flammam: postremò atro, quo extremam rerum omnium euersionem.

Eodem anno Vualachia, Transyluania, Moldauia, & omnis Transdanubiana regio, duce Stephano Vaiuoda tumultuatur contra Sigismundum: unde intellectum est, prioris cladis auctorem Vaiuodam fuisse, qui Turcas allexerit.

1398. Cyriscelebes, quem Calepinum alij appellant, post deletum à Scytharum rege exercitum, & captum patrem, fuga liberatus, ad regnum aspirauit: quod etiam obtinuit, V. Turcarum rex.

1399. Turcæ rege suo capto, & cæso exercitu, sub Cyriscelebe nihil memoria dignum egerunt.

1404. Cyriscelebes Turcarum rex moritur, relictis filijs Orcanne & Mahometho.

Orcannes Thraciæ regulis fauentibus, admodum adolescens imperio destinatur, sed in pugna ad Gazarum, non longè ab Hebro fluuio, Mosis patrui sui scelere opprimitur.

1405. Mahometes VI. Turcarum rex, sublato fratre, regno solus potitur.

1408. Mahometes Seruiam, Vualachiam, & non exiguam Sclauoniæ partem subegit.

1411. Sigismundus Vngarorum rex in Salumbezinis campis, qui Philadelphiæ olim appellati sunt, contra Turcas pugnans, uiribus inferior, uictus atque fugatus est.

1412. Vualachis grauia tributa Mahometes imposuit. Ex Bithynia in Thraciam, sedem regiam transtulit: & Prusiæ urbi prætulit Adrianopolim. Primus Danubium traiecit, Macedoniam perdomuit, ad Ionium usque pelagus peruenit.

1419. Amurathes VII. Turcarum rex, Mustapha Baiazethis filio hostiliter deuicto, regnum paternum arripuit.

1420. Turca in Georgium Despotam Seruię, quam nonnulli Rasciam uocant, expeditionem facit. Nouementum, & Scopiam, quadriennium obsidet, Synderouiam infestat, Despotæ filios duos captos, oculis & pudendis priuat. Filiam eius in uxorem ducit, propter pulchritudinem.

1438. Thessalonica insignis urbs Venetæ dirionis, in Turcarum potestatem uenit: qui nullum genus iniuriæ aut contumeliæ in Christianos omiserunt.

Amurrathes Belgradum obsidens, circa decem millibus hominum in fossis amissis, cum dedecore septem mensium obsidionem soluit.

1439. Ioannes Huniades Turcis se opposuit, inter Sauum & Drauum regiones Vngariæ uastantes, eosq; in fugam uertit.

1440. Ladislaus Poloniæ & Vngariæ rex, eodem Huniade duce in Hæmi campis illustri uictoria potitus, Turcam ad conditiones pacis compulit.

1444. Pax cum Turca inita, Eugenij Pontificis hortatu uiolatur: quæ res nomini Christiano perniciosa extitit. Primùm enim septuaginta triremes Christiano-

ſtianorum ad Helleſponti anguſtias ſuperatę: deinde cõmiſſo ad Varnam
pręlio,die profeſto diui Martini,ultra triginta millia ceciderunt:plurimi in
paludibus ſubmerſi ſunt. Interierunt etiam Iulianus Cæſarinus cardinalis,
qui ad fœderis uiolationem impulerat: & rex ipſe Ludouicus, qui bellum
cupidè nimis ſuſceperat. Huniades uix fuga euaſit. Turca per Boſphorum
Thracium traijcere claſſem non potuiſſet, niſi Genuenſes in ſingula Tur-
carum capita aureo nummo accepto id permiſiſſent.

Iſthmum Corinthiacum Amurrhates occupat, & Græcorum præſidia 1445.
cum fratre Conſtantinopolitani Imperatoris fundit,& populationibus to-
tam deuaſtat Peloponneſum.

Rex Poloniæ cum Turcis in Vngariam irruentes, conſeruit manus, & 1446.
uictor euaſit.Turcæ ultionis cupidi magna ui coacta, reparant uires,ac bel
lum inſtaurant: in quo utraque pars tulit cladem circiter octingentorum
millium.grauior tamē Turcarum iactura fuit,quàm Chriſtianorum:quam-
uis occubuerat princeps belli,cuius caput ad Turcarum regem allatum eſt.
Occubuit & Turcarum regis filius in eadem pugna.

Vngari duce Huniade,deuaſtaturi Turcicas prouincias numero circiter 1448.
ſexingentorum millium, regiones eorum ingrediuntur: pugnantesq́ cum
Turcis,prima quidem pugna retulēre uictoriam.altero uero prælio cecidē
re penè omnes, exceptis circiter mille, qui fuga ſibi conſulebant.

Turca Croiam urbem, in campis Aemathiæ ſitam, Scanderbeccho reſi 1449.
ſtente fruſtra multis menſibus oppugnat: ſuorum'que multis deletis,infe
cta re diſcedit.

Amurrhates Turcarum Imperator de uita diſcedit,relicto ſucceſſore, fi- 1450.
lio Machomete VIII, Turcarum rege: qui fratrem ſuum, ne pater ſolus ſe-
peliretur,ſtatim interfecit,& eodem ſepulchro condi iuſsit.

Machometi initium belli fuit contra Scanderbecchum. Turca Croiam 1451.
octuaginta millibus hominum obſidens, cum dedecore diſceſsit: & reli-
cto in Croiæ obſidione duce Ballabano, ab urbe fugit.

Athenæ, omnium artium & diſciplinarum inuentrices, ab immaniſsi- 1452.
mo tyranno ſolo æquatæ ſunt, etiam fundamentis quibuſdam in locis effoſ
ſis, & Munychia atque Piræeo dirutis.

Machometes Conſtantinopolim die nono & uiceſimo Maij expugna- 1453.
uit, quam nono die Aprilis cœperat obſidere, omnibus Chriſtianis gla-
dio diſſectis, & Conſtantino interfecto: cuius caput ludibrij cauſa pilo af-
fixumq́ in caſtris circumferri iuſsit, uniuerſa eius ſtirpe deleta, & nobilibus
omnibus inter conuiuia per ludibrium trucidatis.

Machometes Belgradum, quam Albam græcam uocant, cum cen- 1456.
tum quinquaginta millibus hominum expugnatum adijt. Conuocatis
autem Chriſtianis, & Ioanne Capiſtrano adhortante, Huniades dux ul-
tra quadraginta millia hoſtium occidit, alijs in fugam turpiſsimam uer-
ſis, & ipſo Machomete ſagitta percuſſo. Hoc prælium commiſſum eſt in
die Magdalenæ.

Cum Aſsimbæo Perſarum rege, quem Vſuncaſſanum, quaſi heroa ma- 1457.
gnum appellant, prælio primùm congreſſus ad Euphratem, decem mil-
lia militum amiſit. ſecundo prælio Machometes ſuperior fuit.

Capta eſt Corinthus à Machomete. 1458.

Rex Turcarum Imperium Trapezunti, ſuæ poteſtati, decollato Daui- 1460.
de eius rege, ſubdidit.

Mitylene inſula expugnata. 1462.

Veneti inſtructam claſſem, liberaturi Corinthum, in Græciam miſe- 1463.
runt: ſed re infecta ſunt reuerſi.

Eodem anno rex Vngariæ, Geiſam Boſniæ urbem recepit, quam Turca

secundò obsidens, audito Christianorum aduentu, quatuor bombardis ingentibus in Drinam fluuium demersis, in fuga spe posita reliquit.

1464. Principem Mysiæ simulata pace ad se Machometes euocans, captum excoriauit. Fratrem eius & sororem in triumpho duxit.

1465. Turca in Epiro munitionem ualidam, urbis instar, mira celeritate triginta dierum spacio extruit, ex qua finitimas regiones excursionibus uexare, territasq; & exhaustas facilius posset armis uincere.

1466. Rex Epiri Georgius Castriottus, cognomento Scanderbecchus, ingenti clade Turcas strauit, atque repulit.

1468. Machometes Syros & Aegyptios cum eorum exercitibus fudit, Narrantana & Scandalora urbibus ui captis & incensis, & omni populo miserabiliter interfecto, & nobilibus de locis editis & turribus præcipitatis.

Eodem anno cum Citimo Indorum rege amicitiam inijt, cui nobilem puellam ex suo gynæceo cum regali munificentia & donis Imperatorijs in uxorem misit.

1469. Grauiter oppugnatus est Machometes à copijs Vsuncassani regis.

Eodem anno Nicolaus Canalis, classis Venetæ præfectus, magnum damnum nauali bello intulit Machometi, occisis duobus millibus Turcarum.

Eodem tempore multi Christianorum hinc inde à Turcis capti & abducti sunt.

1470. Missis quadr[illegible]gentis nauibus ac centum uiginti millibus hominum in Eubœam insulam, Omario duce, in oppugnando quadraginta penè hominum millia Machometes amisit: sed eam post trigesimum diem cæpit, Italis mil[illegible]bus palis affixis, & omni genere crudelitatis & libidinis in incolas flagitiosissimè edito.

Eodem anno Turcicus exercitus in Vngaria usq; ad Zagabriam prædando grassatus, circiter decem hominum millia captiua abduxit.

Eodem anno Turcæ in Dalmatiam, Forumiulium, Stiriam excursiones fecerunt, multa ex hominibus & pecoribus præda abacta.

1471. Rex Portugalliæ, freto Gaditano traiecto, multas ciuitates in Mauritaniæ finibus à Turcis liberas fecit, suoq; imperio adiecit.

1472. Vsuncassanus rex secundis prælijs factus plures ciuitates Othomannis ademit. quod factum æternum nomen in Orientis partibus illi peperit.

Nicolaus Thronus eodem anno classem Venetam cum regis Parthorum exercitu contra Turcam coniunxit.

1473. Vsuncassanus leui prælio circiter tria millia ex Machometis exercitu (fudit.

Eodem anno Turcæ cum ingenti multitudine traijcientes in Vngariam, finitimas ciuitates ad fluenta positas depopulati sunt.

1474. Commisso cum Persarum rege ad Eufratem fluuium prælio, Turca uictor extitit, sex hostium millia & octingentos cæpit. Ex quibus domum rediens, in singulis locis ubi statiua habuit, quingentos per diem gladio secari iubet, & insepultos dispergit, totamq; Armeniorum regionem impleuit horrendo funerum spectaculo.

1475. Ad Istri fluminis partem, quam Muldauiam, Vualachiamq; appellant, Turcæ cæsi sunt à Stephano Muldauiæ Palatino. Quatuor duces Turcici capti, & XXXVI signa militaria.

1476. Matthias Vngarorum rex, ad Sauum fluuium, castellum Turcarum magna cum laude sua expugnauit.

Eodem [illegible] Capha in ponti Euxini ora, Genuensium colonia, Turcæ prodita e[illegible]

1477. Clau[illegible]premum diem Vsuncassanus, qui Persis, Parthis, Medis, ac toti penè Orienti præfuit. Cui successit filius maior natu: hic, capite plectens fratres suos, solus regno potiebatur.

Eodem

Eodem anno Nicosiam Turcæ classe piratica infestârunt, non sine magno urbis eius incommodo.

In Mysia ingens multitudo Turcarum superata est. 1478.

Veneti cum Machomete fœdus iciunt, Chalcide armis, Scodra deditione extorta. Polliciti eidem sunt quotannis octo aureorum millia, ut Pontica nauigatio pateret mercatoribus.

Magnam classem Machometes in Apuliam misit: sed & ipse in Vnga- 1479.
riam cum exercitu profectus est, & ex utrisque locis plurimos greges captiuorum Christianorum abegit. Inde Leucadiam, Neritum, Cephaleniam & Zacynthum insulas armis domuit.

Machometes cum exercitu est in Aegyptum profectus ad occupandam 1480.
Alexandriam: domi uerò ad Rhodianam expeditionem res necessariæ comparatæ.

Machometes duce Mesicho Rhodum obsedit, & eã quatuor classib. gra- 1481.
uissimè oppugnauit: sed trucidatis suorum nouẽ millibus, & quindecim millib. uulneratis, ab oppugnatione, quę undenonaginta dies durauit, turpiter desistere coactus est, Petro Dabusonio pro Christianis propugnante.

Eodem anno cum classe ingent[illegible] irr[illegible]iens Tu[illegible]ca in Apuliam, Hydruntum ciuitatem maritimam, ampl[illegible]m & populosam duce Acomato expugnauit, & incolas omnes gladio occidit.

Eo anno sex millia Turcarum ad ciuitatem Mantineam in regno Lacedæmoniorum occubuêre.

Eodẽ anno Machometes Turcarũ Imperator primus est appellatus, qui duo Christianis imperia, Cõstantinopolitanũ & Trapezuntinũ subuertit, regna duodecim ademit, ducẽtas urbes Christianã pietatem [illegible]utas cæpit: magno & suorũ & hostium lætitia, propter crudelitatem inauditam, & omnibus hominibus grauem, animam impiam & blasphemam euocauit.

Baiazethes VIII, Turcarum Imperator, domestica dissensione sedata, & 1482.
fratre suo ex tota Asia eiecto, regnum stabiliuit.

Eodem anno Ferdinandus Neapolitanus rex, misso filio Alphonso cum exercitu, Hydruntum ciuitatem à Machomete expugnatam, Turcis eripuit.

Eodem anno Ioannes Castriottus, Scanderbegi filius, ditionem per Machometem patri suo ui ereptam, coactis agminibus recuperabat.

Eodem anno Stephanus Vaiuoda, & Matthias rex, superiorem Mysiam, quam nunc Bosnam nominant, Turcæ ademerunt.

Baiazethes contra Sultanum Aegyptium sæpius suo incommodo pu- 1483.
gnans, fœdus cum eo iniit.

Vualachiam Turcæ infesto exercitu petierunt &, deuicerunt. 1484.

Zizinus Baiazethis frater, apud Rhodios exul, Romam ad Innocen- 1488.
tium VIII Pont. mittitur: tandem cum pontificis filio Alexandro ueneno tollitur.

Alphonsus, Lusitaniæ rex, cum decem millibus equitum, & quinquagin- 1490.
ta peditum, Sarracenis Granatæ regnum eripuit, eorumq; reliquias ultra mare compulit.

Cerauniorum montium incolas, tractumq; illum Epiroticum, libera- 1492.
rum sempergentium, seruituti suę Baiazethes subiicit.

Eodem anno Matthias Vngarorum rex, Sabatrum, quod Turcæ muniêrant, firmissimum p[illegible]æsidium expugnans, fines suos tutiores reddidit, & regnum suum magno metu liberauit.

Misso in Vngariam exercitu, cui præerat Cadumus Bassa, septem mil- 1493.
lia Vngarorum deleta, & in testimonium stragis Christianis illatę, multa capita ac nasi illis abscissi, Constantinopolim missi sunt.

1494. Irruerunt Turcæ in Croaciam, quos Maximilianus in fugam uertit.

1498. Bellum Venetis Turca intulit, & Dalmatiam igne ferroq; desolauit, ingenti præda abducta. In Foroiulio item capita hominibus plus quater mille, quos abducere propter inundationem cuiusdam riui non poterat, amputari iussit. Venetiæ in periculo & metu constitutæ fuerunt.

1499. Modonam & Coronam, Peloponnesiacas urbes, Turcę debellauerunt.

1500. Metho urbs Venetis erepta, die diui Laurentij. Episcopum eius loci decollari iussit Baiazethes, in suo conspectu. oppidanos ad unum omnes necauit, ædificia maxima ex parte incendit. Amiserunt eodem casu Naupactum & Dyrrhachium.

1501. Quidam ex Christianis regibus, Venetis amici, unà cum ipsorum classe, cui Benedictus Pisaurus præerat, Aeginam & Zacynthum depopulati: & adorti Leucadem & Cephaleniam, insulam etiam Neritum, quæ hodie diuæ Mauræ appellatur, ceperunt. Naupliam obsidione liberârunt.

1502. Turca sibi timens, propter rumorem de Elia propheta Persico acceptum, supra ducentas domos Constantinopoli imperauit unà cũ habitatoribus cremari. Fuit autem tantæ æstimationis ille propheta, ut supra centum quinquaginta hominum millia eius sectam & castra, quæ ornatissima fuerunt, sequerentur, & inter se omnia haberent communia.

Eodem anno cum Venetiarum duce, & rege Vngarorum pacem & fœdus Turca iniijt.

1504. Rex Hispaniæ in Mauritania Cæsariensi, contra Sarracenos Magnum portum obtinuit.

1505. Rex Persiæ conserens uictrices manus in Asia cum Turcicis copijs, eas deleuit.

1509. Granum Africæ ciuitas, plena populo & rebus, ab Hispanis occupata est.

1510. Bugia in Africa Hispanorum armis capitur.

1511. Zelymus minimus natu, ex Baiazethis filijs, patri ætate confecto insidias, fratribus interitum struit. Fratres tandem cum ipsorum filijs strangulari iubet, patrem toxico per Iudæum tollit.

1512. Zelymus factione milıtari, & studijs popularibus Imperator salutatur, & eligitur. IX. Turcarum.

1513. Acomathes, Zelymi frater, Persicis auxilijs adiutus, bellum mouet: sed fortuna illi inuidente capitur, & strangulatur.

1514. Pacem cum Venetis atque Vngaris Zelymus renouans, contra Ismaelem Persarum regem proficiscitur, eumq; ad Chalderanum oppidum uincit & fugat. Taurum regiam ciuitatem, olim Artaxata nominatam, sine sanguine & sudore capit.

1515. Nouum bellum contra Aladulum Cappadociæ regem suscipit, ducemque eius in fuga captum decollauit, caputq; in uictoriæ signum Venetias misit.

1516. Zelymus Campsorem Aegypti Sultanum, cum omni suo exercitu deuicit, Sultano etiam in fuga pereunte. Belli autem fortuna prospera usus, Alkairum, Alexandriam, ciuitates turrigeras ac populosas, totam'que Aegyptum suo imperio subdidit. Damascum, Syriæ amplam ac celebrem ciuitatem, debellauit.

1517. Pons à Zelymo naualis supra Nilum constratus, ut Tomombeium Aegypti nouum Sultanum insequeretur: quem per proditionem captum, & omnibus tormentis ac contumelijs uexatum, suspendi iussit.

1518. Marranos, Sarracenę gentis reliquias, Carolus Hispaniarum rex è regno suo expellit, & barbarorum circiter quadraginta millia occidit.

Zely-

1520. Zelimus extinguitur ultricib. furijs, eo in loco, quo patrem fuerat hostiliter persecutus. Huic successit Solimannus, XII. Turcarum Imperator.

1521. Solimannus Belgradum urbem munitissimam expugnauit, multasq; arces & castella in Vngaria diruit.

1522. Rhodum insulam quadringentis nauib. adijt, & cum maxima hominum multitudine obsedit, sub Iunij mensis finem. Rhodij milites conferentes cum eo fortiter manus, post uarias & insignitas strages, uiribus exhausti, ciuitatem tradidere, quam Turca ipsis Christi Natalibus ingressus est.

1526. Ludouicus Vngariæ rex, contra Turcam Vngariam inuadentem pugnaturus, suis ipse copijs præfuit. In acie uictus, & sibi fuga consulere cupiens, in palude interijt. Multi insignes uiri eo prælio desiderati. ex quibus Stephanus Slico maximum suis dolorem reliquit. Buda regia urbs direpta, & nobilis bibliotheca Matthiæ regis incensa.

1529. Rhodij milites Meliten insulam Sarracenis eripiunt.

Eodem anno Solimannus redit in Vngariam, Budam munitissimam arcē secundùm obsidet: quam cū frustra laboraret euertere, ijs qui eā tenebāt, certis conditionib. propositis, persuasit, ut eam traderent. Inde ad Viennam Austriæ perrexit, quam secundo & uicesimo die Sept. obsidet, tormentis oppugnat, murosq; rumpit. sed cum multos suorum amitteret, desperatione adductus, fugæ sese tradidit. Ipse obsidionis tempore ex finitimis locis innumeras prædas egit. & hominum multa millia abduxit. uirgines & matronas nudas proiecit, pueros palis affixit. In exercitu centum quadraginta millia uirorum habuit: ex quibus circiter octuaginta millia tum in oppugnatione Viennæ, tum in fuga frigore & inedia perierunt.

1532. Gunsium Vngaricum oppidulum, defendente forti & claro uiro Nicolao Iurizio, cum ducentis armatorum millibus Solimannus terdecies oppugnauit: nō captum tamen ui, sed deditione traditum. Audito aūt Caroli Cæsaris aduentu, qui octuaginta peditum millia habuit, & triginta ferè galeatorum equitum ex Germanis, Italis, Hispanis collectorum, exceptis Vngaricis equitibus, Turca non expectandum sibi ratus, per Noricorum montana fugit, multa præda onustus domum rediens.

1534. Solimannus Africanum simul & Vngaricum bellum molitus est. Corradinum enim Barbarossam clasis suæ præfectum in Africam, contra Tunatenum regem misit: quem etiam regno priuauit. Ludouicum uerò Gritum, Andreæ Venetiarum ducis filium, in Vngariam, ut Vaiuodam eij ceret. Occupata autem Medeuischa ciuitate, quam Gritus tenebat, Meilanus Vaiuoda ipsum cum exercitu obtruncauit, eiusq; filios ante oculos patris in frusta conscidit.

1535. Carolus V. in Africam traijciens, Tunetanum regem restituit, & ad uiginti captiuorum millia è seruitute liberauit.

Eodem anno Taurus Persiæ ciuitas à Turca ui capitur: in qua cum securius agerent milites, improuiso Tahamæ Persarum regis aduentu uiginti Turcarum millia opprimuntur. Spolijs amplis, & Imperatorijs concubinis Persæ cum magno hostium dedecore potiti sunt.

1537. Solimannus ex Ponto & Propontide centum quinquaginta triremes, biremes octoginta, ducenta simul, & septuaginta uarij generis nauigia collegit: quibus Corcyram, Venetæ ditionis insulam, aggressus, decem dies obsidet: incensisq; suburbanis, & agris deuastatis, multisq; incolarū aut occisis, aut captis, discedit. Zacynthum & Cythera populatur. Aeginam expugnat & complanat, Parum capit, Naxum tributariam facit. In Apuliam, maiorem & meliorem clasis partem, in quam decem millia lectorum peditum & duo millia equitum robustissimorum imposuerat, mittit, & totā Tyrrheni maris orā ibi deprędatur. Classes Imperatoris, Pontificis, Veneto-

Venetorum coniunctæ, ducum ambitione & discordia dissipatæ sunt.

.38. In Stiriam incursiones fecerunt Martilosi nominati, genus hominum agreste, & latrocinijs deditum: sed incolarum uirtute repulsum est.

Eodem anno Calciani ducis perfidia à Christianis infeliciter contra Turcas in Sauia pugnatum est.

1539. Veneti cum Turca pacem renouârunt, traditis illi trecentis millibus coronatorum, & Neapoli ac Maluasia oppidis, in finibus Macedoniæ.

1540. Castellum nouum Dalmatiæ oppidum, quod Hispani & Germani milites tenebant, conniuentibus Venetis, à Turcis direptum est, incolis & millitibus de more gladio occisis.

1541. Turca relictus tutor Iohannis Vaiuodæ, infantis filij in Vngariam à monacho Vaiuodæ gentili uocatur. Qui Buda capta infantem unà cum matre sequi castra iubet. ipse arcem ingreditur: & Pestum, eregione positam ciuitatem, omni apparatu bellico tum instructam, sui iuris facit: Stridonium capit, Quinqueecclesias solo æquat.

1542. Eodem anno Carolus Imperator contra Barbarossam, ad capiendum Argieræ portum, in Mauritaniam Cæsariensem serius nauigans, & (ut aiunt) Pontificis colloquio Lucæ detentus, naufragium fecit. Ipse in Baleares insulas uento reiectus est, multis nauibus ex pulcherrima illa classe ui & iniuria tempestatum amissis. Germanus miles, Italo fugiente, fortiter contra Mauritanos pro Cæsare pugnauit.

1542. Expeditio in Vngariam facta, ad recuperandam Budam, duce Ioachimo Brandeburgensi electore. Plures milites morbo, quàm armis perierunt. Oppugnationem tentauerunt quidem, sed non urserunt. Mauricij Saxoniæ ducis uirtus tum maximè eluxit.

1543. Pacis conditiones cum Turca initæ ad certum tempus: quæ utrique parti armis fessæ, gratæ fuerunt.

1546. Poloniæ rex Sigismundus, castellum quoddam Turcæ, prope regni sui fines ædificatum, duce Breteuitio diruit & euertit.

1547. Mustapha Solimanni filius, reliquis liberis à parte sublatis, solus imperio destinatus, cupidus paterni imperij sollicitauit populos Aegyptios, & commouit Persarum arma in patrem.

1548. Solimannus contra Tolcham regem Persarum maximo exercitu profectus, signis infelicibus pugnauit, suis amissis in Persia: & Tartaris socia arma iungere uolentibus, cæsis in minore Armenia.

Eodem anno Curculaius, Turcicus pirata, uiginti biremibus & triremibus contra induciarum pacta, Siciliæ & Campaniæ littora infestauit: improuisosq; accolas adoriens, ingenti præda ditatus est.

Eodem anno Sarraceni Mauritani tumultuantes, ducum Cæsarianorum Sestiani & Albani uirtute repressi sunt, Portugallia & Hispania ab incursione liberatis.

1549. Turca, ut uindicaret recentem ignominiam, nouos exercitus conscripsit contra Persas: & primùm milites suos stipendiorum amplificatione inuitauit, deinde sociorum animos per legatos confirmauit. Sed copias apparatissimas foris fame & peste amisit: & eodem morbo Constantinopoli grassante, quam centum triremium præsidio absens munierat, ad septuaginta hominum millia sublata sunt.

1550. Ineunte hoc anno Solimanni mors falsis rumoribus nunciata est, qui triginta annos populum Dei afflixit.

Hic annus autem, cum Iubilæus habeatur, & apud Hebræos olim annus mitigationis & leuationis fuerit, te oramus Deus æterne, mitiga propter filium tuum mala tot annos Ecclesiæ tuæ illata: conserua pro immensa misericordia tua doctrinã Euangelij, ut sublatis Machomethanorũ

blasphe-

blasphemijs, gloriosum fiat nomen tuum in gentibus: excita ad necessarium bellum principum Christianorum animos, ut liberato grege tuo ab impijssimo tyrannidis iugo, tuam bonitatem & potentiam agnoscat atque prædicet orbis uniuersus.

APPENDIX.

Eodem anno Carolus Quintus Cæsar, Africam urbem Draguto rege pulso cæpit.

Turcæ cum arcem Melitæ frustra tentassent, Tripolim Numidiæ portum occuparunt. 1551.

Solimanus Mustapham filium interemit, & induciæ fuerunt inter ipsum atque Ferdinandum regem Romanorum. 1553.

Turcicus exercitus in Stiriam uenit: Coppam, Capenissuarum, & Babozam expugnauit. Sigetium uerò nulla ui capere potuit. deinde discedens, Babozam, Sanmartinum, Gerosgälüm, Sellam, Sanlaurentium & Caliangem incendit. 1556.

Philippus Hispaniæ rex classem misit, ad Tripolim, aut Gerbem insulam occupandam: quæ cum ad Gerbem delata esset, cum Turcis congressa, magnam cladem accepit. qua ad decemocto nostrorum millia periere: uiginti septem trirem[illegible] biremis una, & quatuordecim naue[illegible] onerariæ in hostium potest[illegible]. 1560.

Eode[illegible] urcæ in Vngaria castrum munitissimum, Filech nomine, occuparunt: quo eius anni initio capto, induciæ postea inter Cæsarem Ferdinandum & Solimanum fuere, quamdiu uixit Ferdinandus.

Cæsar Maximilianus per Lazarum Svuendium legatum, Tochay locum munitissimum, quem Ioannes Vayuoda obtinebat, Turcis eum defendentibus, expugnauit. 1564.

Solimanus ingentem classem ad Melitam insulam oppugnandam misit: quæ, Helmi arce munitissima expugnata atque euersa, post diuturnam ualidissimamque oppugnationem, Hierosolymitanis equitibus inc[illegible]dibili uirtute locum tuentibus, tandem re infecta & magna clade accepta recessit. 1565.

Solimanus cum ingenti exercitu in Vngariam uenit, Sigetium & Iulam expugnauit: ibique obijt, filium Selimum regnorum hæredem relinquens, cuius Deus habenas moderetur, ne uiribus suis ad Christianæ Reipublicæ, quæ ciuilibus discordijs se ipsam lacerat, perniciem utatur. 1566.

VVOLFG. DRECHSLERI DE REBVS Turcicis libri, & Appendicis FINIS.

ERRATA, OPERARVM INCVRIA commiſſa, ſic emendabis.

Fol. 5. Verſ. 9 quales in Republica 8.18 quantā ab Sarracenis 10.3 Petreia regio à Nabeothe 13.5 tres tantum uates fuiſſe, ſe, Moſem & Chriſtum 19.20 ac in domo Aiſſa coniugis Medinæ 30 Iſidorum 23.6 Muamedicæ legis 24.15 cladibus 33.29 Ciafam 47.6 Guienna 50. 10. 16 & 19 Cincá amni 32 Planielum 51.7 Perapertuſa 21 Collagatium 32 alpeſtris, pro aſper 52.7 Sobarbria regione 53.7 in Alpeſtria loca, pro in ardua 57.1 Abraemum Alcamacem. 58.23 impetuq́; in urbem 62.31 Sed uarij in diuerſis Hiſpania partibus 63.28 & ab altera parte Euclidum 66.2 Monspeſulum 71.26 Euclidus 73.16 cui prouinciæ pro Maruano 74.19 Corduba 78.3 poſt aliquot 29 Aſturiæ regē 81.2 in eoq́; 83.3 Ac ne Chriſtiani fraudem ſtruenti 92.8 Santiliana 93 33 Amorium 95.22 Melitenam 98.37 & tunc 104.4 Pylon 105. 18 aneas 27 Michaele Burze 32 in. Cilicia 107.12 Marroci 110.36 Teutazites 111.28 Moſcouia 112 12 Teutazites 116.36 in Piſaſirium 119 1 Cutlumus 121.26 Caſſianum 123.6 Nicomediam 129 18 Mauroxomes 130.12 Bataza 25. reliqua 135.18 Mongli 136.14 Sogdoq́; 142.13 gerendis 143.2 Sanarem.

Reliqua diligens Lector facile animaduertet, ac emendabis.